د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ي اړه لري. په بازار کې یې
ه سر غړوونکو سره به یې

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

ليکوالان:

- مولوي پيرمحمد روحاني
- استاد سيد فاضل شاه
- استاد غلام الدين کلانتري
- استاد فيض محمد عثماني
- استاد فضل الله نيازی
- استاد نور الله صافی
- استاد گل آقا شايق

علمي او مسلکی اډيټوران:

- دکتور محمد يوسف نيازی
- استاد محمد آصف کوچی
- احسان الله ناشر
- استاد رقيب الله ابراهيمي

ديني، سياسي او فرهنګي کميټه:

- دکتور محمد يوسف نيازی
- حبيب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعليمي نصاب د پراختيا په رياست کې.

د څارنې کميټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين.

ـ دکتور شېرعلي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.

کمپوز: رقيب الله ابراهيمي
ډيزاين: وليد نويد نسيمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده‌کړې په بهير کې د زده‌کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده‌کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

د درس شمېره	عنوان	مخ
لومړی لوست	د حدیث شریف تعریف	۱
دویم لوست	د حدیث شریف تدوین	۴
دریم لوست	نیت او اخلاص	۶
څلورم لوست	خیر غوښتنه	۱۰
پنځم لوست	د مسلمان پر وړاندې د مسلمان مسئولیت	۱۲
شپږم لوست	نیک اخلاق	۱۶
اووم لوست	شفقت او مهرباني	۱۸
اتم لوست	طهارت(پاکوالی)	۲۰
نهم لوست	استنجا او نجاست	۲۲
لسم لوست	اودس	۲۴
یوولسم لوست	تیمم	۲۷
دولسم لوست	صلاة(لمونځ)	۳۰
دیارلسم لوست	آذان او اقامت	۳۴
څوارلسم لوست	د لمانځه شرطونه	۳۸
پنځلسم لوست	دلمانځه واجبات او سنتونه	۴۰
شپاړسم لوست	د لمانځه د اداء کولو طریقه	۴۴
اوولسم لوست	وتر او سنت لمونځونه	۴۸
اتلسم لوست	تراویح لمونځ او سنت لمونځونه	۵۰
نولسم لوست	د لمانځه مفسدات او مکروهات	۵۲
شلم لوست	په لمانځه کې بې اودسه کېدل	۵۴
یوویشتم لوست	د ناروغ لمونځ	۵۸
دوه ویشتم لوست	د سیرت النبي ارزښت	۶۰
درویشتم لوست	نبوي سیرت او تاریخ	۶۴

څلورویشتم لوست	د اسلام څخه وړاندې د جزیره العرب حالت	۶۸
پنځه ویشتم لوست	د اسلام څخه د مخه د عربو حالت	۷۲
شپږویشتم لوست	د پیغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب	۷۶
اووه ویشتم لوست	د نبي کریم صلی الله علیه وسلم میلاد	۸۲
اته ویشتم لوست	محمد صلی الله علیه وسلم د ځوانی په درشل کې	۸۶
نهه ویشتم لوست	د کعبې شریفې جوړول	۹۰
دېرشم لوست	د نبوت او رسالت په سیوري کې	۹۶
یودېرشم لوست	د وحي د نزول ادامه	۱۰۲
دوه دېرشم لوست	خدیجه رضی الله عنها	۱۰۴
دري دېرشم لوست	پټه بلنه(سري دعوت)	۱۰۶
څلور دېرشم لوست	دارالارقم(د رهبری مرکز)	۱۰۸
پنځه دېرشم لوست	ایمان او ثبات	۱۱۰
شپږ دېرشم لوست	د یتیم پالنه	۱۱۲
اووه دېرشم لوست	مرسته او کومک	۱۱۴
اته دېرشم لوست	د مسلمان پېژندنه	۱۱۸
نهه دېرشم لوست	د اسلام پنځه بناوې	۱۲۰
څلوېښتم لوست	حیاء	۱۲۴
یوڅلوېښتم لوست	نیشه یې توکي	۱۲۶
دوه څلوېښتم لوست	د جماعت لمونځ	۱۲۸
دري څلوېښتم لوست	د جمعې او اخترونو لمونځونه	۱۳۰
څلور څلوېښتم لوست	د کسوف او خسوف لمونځونه	۱۳۴
پنځه څلوېښتم لوست	د جنازې احکام	۱۳۶
شپږ څلوېښتم لوست	د میت لمبول او ورباندې د جنازې لمونځ کول	۱۳۸
اووه څلوېښتم لوست	زکات	۱۴۲
اته څلوېښتم لوست	د څارویو زکات	۱۴۶
نهه څلوېښتم لوست	د فصلونو او میوو زکات	۱۵۰
پنځوسم لوست	حج	۱۵۴
یو پنځوسم لوست	د حج فرایض او واجبات	۱۵۸
دوه پنځوسم لوست	د حج ډولونه	۱۶۲
دري پنځوسم لوست	د حج متفرقه مسایل	۱۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف تعریف

حدیث چې د اسلامی شریعت دویم مصدر دی نو پدی باید وپوهیږو چې کوم علم د پیغمبرﷺ له سنتو څخه بحث کوي هغې ته حدیث شریف ویل کیږي.

دعلم حدیث تعریف، موضوع، غرض:

لومړی د حدیث د علم تعریف: حدیث په لغت کې خبرې او هر نوي منځ ته راغلي شي ته وايي.

او په اصطلاح کې: له هغه علم څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ قول، فعل، او تقریر د متن او سند له لحاظه څیړي.

د حدیث د علم موضوع: د پیغمبرﷺ وینا، کړنه او تقریر دی.

د حدیث د علم غرض:

د پیغمبرﷺ رینبتنی پیروي ده چې په دواړو جهانونو کې د انسان د سعادت او نیکمرغۍ لامل ګرځي.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ښوونکي په ملتیا د حدیث د علم د موضوع او غرض تر منځ د توپیر په اړه بحث او مباحثه وکړي.

د حدیث د علم له ځینو اصطلاحاتو سره اشنايي:

۱- **تقریر**: د تقریر څخه مطلب دا دی چې یو یا څو تنو صحابو یوکار سرته رسولی وي او یا یې کومه خبره کړې وي او پیغمبرﷺ په هغه باندې له پوهیدلو وروسته د هغه په باره کې چوپتیا اختیار کړی وي.

۲- **صحابي هغه څوک دی**: چې پیغمبرﷺ یې لیدلی او ایمان یې پرې راوړی وي.

۳- **تابعي هغه څوک دی**: چې د اسلام په حالت کې یې له صحابي سره ملاقات شوی وي.

حدیث شریف دوه برخې لري:

الف- متن: له هغو الفاظو څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ له وینا وو کړنو او تقریر څخه حکایت کوي.

ب- سند: د حدیث راویانو د نومونو له لړۍ څخه عبارت دی.

فعالیت

- زده کوونکي دې په انفرادي یا ډله ییز ډول د لوست د اصطلاحاتو په باره کې له یو بل څخه وپوښتي.

د حدیث شریف ډولونه:

حدیث د راویانو د شمیر له لحاظه په درې ډوله دي:

متواتر، مشهور، آحاد.

۱- متواتر حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د راویانو شمیر یې دومره زیات وي چې ټولیدل یې په دروغو محال او غیر ممکن وي.

د متواتر حدیث شرطونه:

الف: د راویانو شمیره یې زیاته وي.

ب: را ټولیدل یې په دروغو محال وي.

ج: چې د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر له اندازې کم نه وي.

۲-مشهور حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د پیغمبر (ص) په زمانه کې یې د راویانو شمېرکم وي خو د تابعینو په زمانه کې مشهور شوی وي او د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر اندازې ته نه وي رسیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- آحاد:

له هغه حدیث څخه عبارت دی چې د راویانو شمیر یې د مشهور اندازې ته نه وي رسیدلې او یا دا چې د مشهور حدیث ټول شرطونه پکی پوره نه وي.

فعالیت

- د متواتر حدیث فرق له مشهور او آحاد سره په ډلییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- د حدیث د علم تعریف، موضوع، او غرض بیان کړئ.

۲-متواتر حدیث تعریف او شرطونه یې بیان کړئ.

۳- مشهور او آحاد حدیث بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د حدیث لغوي او اصطلاحي تعریف ولیکئ او واضح کړئ چې صحابي او تابعي څوک دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف تدوين

په لومړي لوست کې مو د حديث د علم او د هغه د اقسامو په اړه معلومات ترلاسته کړل په دې لوست کې به د احاديثو د راټولو او ليکلو په هکله خبرې وکړو، آيا تاسو پوهېږئ چې څرنګه احاديث راټول شوي او ليکل شوي دي؟

لومړۍ مرحله:

اصحابو کرامو به د پيغمبرﷺ په ژوندکې د هغه ټولې خبرې، کړنې او تقريرونه زده کول عمل او استدلال به يې ورباندې کاوه او ځينې اصحابو سربيره پر دې ليکل هم.

خو د پيغمبرﷺ له رحلت څخه وروسته ځينې اصحابو ته دا احساس پيدا شو چې نبوي احاديث بايد و ليکل شي تر څو د احاديثو حفاظت او ساتنه وشي په همدې خاطر د احاديثو د ليکلو لړۍ پيل شوه. د احاديثو د تدوين لومړۍ مرحله د اصحابو په دورکې د پيغمبرﷺ له وفات څخه وروسته پيل شوه او همدا د احاديثو د ليکلو لومړی پړاو ؤ.

فعاليت

- زده کوونکي دې د تدوين د معنا او مفهوم او څرنګوالي په اړه په خپلوکې سره بحث وکړي.

په رسمی ډول د احاديثو د تدوين دويمه مرحله:

کله چې حضرت عمر بن عبدالعزيز د هجرت په ۹۹ کال د مسلمانانو خليفه شو تصميم يې ونيو تر څو احاديث جمع او تدوين کړي او په دې کار کې يې دوه هدفه په نظر کې وو.

۱. چې په نبوي احاديثوکې دروغ ګډ نه شي:

هرکله چې اسلامي فتوحات زيات شول او د مختلفو اديانو خلک د اسلام په دين مشرف شول د دې وېره پيدا شوه چې د اسلام دښمنې ډلې د پيغمبرﷺ په احاديثوکې لاسوهنه ونه کړي او له ځانه جوړ شوي احاديث د پيغمبرﷺ په احاديثوکې ورګډ نه کړي.

۲. چې نبوي احاديث ضايع نه شي:

د وخت په تېريدو او د اصحابو د شهادت او وفات له کبله د دې وېره وه چې نبوي احاديث به له منځه ولاړ شي بناءً د مسلمانانو خليفه عمر بن عبدالعزيز خپلو واليانو ته چې د هغوې له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه محمد بن عمروبن الحزم ته چې د مدينې منورې والي ؤ دنده ورکړه چې د وخت مشهور عالم محمد بن شهاب الزهری په مرسته نبوي احاديث راټول او د کتاب په شکل کې وليکي او دغه کار يوازې په مدينه منوره کې نه بلکې ډيرو علماو په مکه، عراق، بصره او کوفه کې د دې کار په سرته رسولو کې برخه واخيسته.
له دې وروسته د نبوي احاديثو د راټولولو او تدوين کار دوام وموند او ټول احاديث په خورا غټو کتابونو کې تاليف شول چې مشهور کتابونه يې په لاندې ډول سره دي.

شمېره	د کتاب نوم	د ليکونکي نوم او د تولد نېټه	د وفات نېټه
۱	صحيح البخاري	ابوعبدالله محمدبن اسماعيل بخاري (رح) ۱۹۴هـ	۲۵۶ هـ
۲	صحيح مسلم	مسلم بن حجاج نيشاپوری (رح) ۲۰۴ هـ	۲۶۱ هـ
۳	جامع ترمذی	محمد بن عيسی ترمذی (رح) ۲۰۹ هـ	۲۶۹ هـ
۴	سنن ابوداوود	سليمان بن اشعث سجستاني (رح) ۲۰۲ هـ	۲۷۵ هـ
۵	سنن ابن ماجه	عبدالله محمد بن يزيد قزويني (رح) ۲۰۹ هـ	۲۷۳ هـ
۶	سنن نسايي	احمدبن شعيب نسايي (رح) ۲۱۵ هـ	۳۰۳ هـ

*دغه فقره اضافي معلومات دي د زده کوونکو لپاره په امتحان کې شامل نه دي

ارزونه

۱- آيا د احاديثو تدوين د پيغمبر ﷺ په زمانه کې موجود ؤ؟
۲- داحاديثو تدوين د کوم خليفه په وخت کې پيل شول؟
۳- د احاديثو د مشهورو کتابونو نومونه وليکئ.

کورنی دنده

د احاديثو د تدوين او د هغوې د سترو علماؤ په اړه خپل معلومات وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیت او اخلاص

عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بالنِّيَّات وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰه وَرَسُوله فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِه وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.»

متفق علیه

د راوي پيژنده:

نوم مبارک يې عمر د پلار نوم يې خطاب کنيه يې ابوحفص او لقب يې فاروق دی. د مسلمانانو دويم خليفه دی د بعثت څخه (۳۰) کاله د مخه زيږيدلی او د نبوت په شپږم کال په اسلام مشرف شوی او له برکته يې اسلام او مسلمانانو قوت وموند.

دده د خلافت په دوران کې شام، مصر، فلسطين، بيت المقدس او عراق فتح شول د هجرت په ۲۳ کال د يوه مجوسي غلام له خوا چې ابولؤلؤ نوميده پداسې حال کې چې د سهار د لمانځه په امامت ولاړ و د ۲۳ کلنۍ په عمر په شهادت ورسيد او د پيغمبر ﷺ په څنګ کې خاورو ته وسپارل شو.

فعاليت

- زده کونکي دې د راشدينو خلفاوو د نومونو او ځانګړو صفتونو په باره کې په ډله ييز ډول بحث او مباحثه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلمو معنا:

۱. النِّیَّات:	د نیت جمع ده ـ قصد او ارادې ته وایي.
۲. نَوَی:	نیت یې وکړ.
۳. امْرَأة:	ښځه.
۴. امْرِئٍ:	کس (نروی که ښځه)
۵. یُصِیبُهَا:	لاس ته به یې راوړي.
۶. هَاجَرَ:	هجرت یې وکړ.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عمر (رض) څخه روایت دی فرمایي: چې ما له رسول الله (ص) څخه واوریدل چې ویې فرمایل: ټول اعمال یواځې له نیت سره تړاو لري او بس.

او هر چا ته به هغه څه وي چې نیت یې کړی وي. که یو چا د الله او دالله درسول د رضا او خوښۍ لپاره هجرت وکړ نو د هجرت ثواب به یې له الله تعالی او د الله له رسول سره وي.

او که یې هجرت د دنیا د لاس ته راوړلو لپاره کړی وي هغه به لاس ته راوړي او که یې هجرت له ښځې سره د نکاح په خاطر کړی وي نکاح په ورسره وکړي.

نو په حقیقت کې یې هجرت د هماغه څه لپاره دی چې نیت یې کړی وي.

د نیت معنا او هدف:

نیت په لغت کې د زړه قصد او ارادی ته وایې. په پورتني حدیث شریف کې له نیت څخه مقصد هغه هدف دی چې ورته د رسېدلو په خاطر انسان کار کوي. او نیت عبادت له عادت څخه جلا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د نيکو کارونو په سرته رسولو رياکارى کوي او په باطن کې د هغو خلاف نيت لري، دوکه بازي، دروغ ويل، او نفاق خپرېږي.

خو د دی پر خلاف په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د خدای (ج) د رضا په خاطر نيک کارونه سرته رسوی، رېښتينولي، سپېڅلتيا، مينه او اعتماد رامنځ کيږی. نو لازمه ده چې مسلمانان د خدای تعالی د رضا د لاس ته راوړلو لپاره په ټولو کارونو کې د نيت پاکولو ته وهڅول شي.

فعاليت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د ښوونکي په مرسته د ريا ضررونه او د اخلاص ګټې بيان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د نيت اهميت: الله تعالی ته يواځې هغه عمل قبول او د ارزښت وړ دی چې په ښه نيت يعنی فقط دده د رضا لپاره پيل شوې وي.

۲- د ريا ضرر:- هرکار چې د ريا په خاطر تر سره شوې وي نه يواځې دا چې الله تعالی ته قبول نه دی بلکې ګناه ګڼل کيږي.

۳-هجرت: له مکې مکرمې څخه مدينې منورې ته هجرت کول ډېر خطرناک او ګران کار و، او د متعهد مسلمان يوه ننبه وه، خو بيا هم ثواب او اجر يې په نيت پورې تړلي دي، که چيرې هجرت د الله تعالی د رضا د لاس ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړلو له پاره وي ثواب لري او که چېرې د دنیوي کارونو په خاطر وي اجر او ثواب نلري.

ارزونه

۱- د اعمالو ثواب په څه پورې اړه لري؟
۲- د حدیث معنا بیان کړئ.
۳- د ریا او ځان ښودنې زیانونه څه دي؟

کورنۍ دنده

۱- د دې لوست حدیث له ژباړې سره ولیکئ.
۲- د حدیث دغه عبارت یادکړئ. (إنماالأعمال بالنیات و إنمالکل امرئ مانوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خير غوښتنه

عن أبي حَمزَةَ أنسِ بنِ مالك رضي الله تعالى عنه خادمِ رسولِ الله صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه.» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

نوم يې انس بن مالک دی د انصارو له جملې څخه يو جليل القدر صحابی دی پوره لس کاله يې د رسول الله په خدمت کې تيرکړي دي د فقهاؤ صحابوو له جملې څخه دی. پيغمبر(ص) ورته داسې دعاکړې ده چې عمر دې اوږد او په مال او اولادکې دې برکت شه او جنت دې نصيب شه. نوموړی صحابي د هجرت په ۹۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ:	نشي کېدای يو له تاسو پوره مؤمن
حتَّى يُحِبَّ لأخيه:	تر څو خوښ کړي د خپل ورور لپاره.
ما يُحِبُّ لنفسه:	هغه څه چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف معنا:

له حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل:
هيڅوک د پوره ايمان خاوند کيدای نشي تر څو خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي کوم چې ځان ته يې خوښوي.

د حديث شريف حکمت:

د کومې ټولنې وګړي چې خير غوښتونکي او د خير رسونې په فکر کې وي او د داسې ژوند په هڅه کې وي چې يو له بل سره دې ښيګڼه وکړې او ټولنيزو ګټو ته دې پاملرنه وشي او هيڅکله دې ټولنيزې ګټې د شخصي ګټو قرباني نه شي نو له هر حيثه به يوه قوي او پياوړې ټولنه وي.

خوکه وګړي يې ځان غوښتونکي وي، ځان ته د ګټې او نورو ته د ضرر رسولو په هڅه کې وي په دې صورت کې به په دغه ټولنه کې دښمني، کينې، او حسد ځای نيسي.

نو په کار ده چې په مسلمانانوکې نورو ته د خير رسولو احساس را ژوندی او ټول دې ته وهڅول شي. او له منفعت طلبۍ، ځان غوښتنې او له شخصي ګټو څخه د عامه ګټو له قربانې کولو څخه منعه کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د خیر غوښتنې ګټې او د ځان غوښتنې ضررونه بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. د ځان غوښتنې څخه ډډه کول: هغه ځان غوښتونکی انسان چې خپلې ګټې د نورو په ضرر کې لټوي کامل مسلمان نه دی.

۲. د ایمان کمال: د یو مسلمان ایمان هغه وخت پوره کیږي چې د نورو لپاره هم خیرغوښتونکی وي.

۳. مؤمن د مؤمن ورور دی: د یو مسلمان اړیکې له بل مسلمان سره له نسبي ورور ګلوۍ څخه ډېرې پیاوړې وي.

۴. په خیر غوښتنې باندې ټینګار: پیغمبر (ص) په دې حدیث شریف کې مسلمانان خیر غوښتنې ته رابللي او له ځان غوښتنې څخه یې منع کړي دي، لکه چې وایي(لا يُؤمِنُ) یعنې مسلمان کیدلی نشي.

ارزونه

۱- د حدیث د ګټو په اړه خپل معلومات ووایاست.

۲- نورو ته له خیر غوښتنې څخه مقصد څه دی له مثال سره یې بیان کړئ.

۳- د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

کورنی دنده

۱- د خیر غوښتنې د اهمیت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

۲- پورتنی حدیث شریف حفظ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان په وړاندې د مسلمان مسئولیت

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا (وَ يُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالرحمن بن صخرالدوسي لقب يې ابوهريره او د هجرت په اووم کال مسلمان شوی دی ډېره موده يې د پيغمبر (ص) خدمت کړی له همدې امله يې له رسول الله (ص) څخه ګڼ شمير احاديث روايت کړي دي. دغه جليل القدر صحابي په تقوی او پرهيزګاری مشهور او د لوړ ذکاوت خاوند و او د هجرت په (۵۸) کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

- ۱- لَا يَظْلِمُهُ: پر هغه ظلم نه کوي.
- ۲- وَلَا يَخْذُلُهُ: هغه بې ملاتړه نه پرېږدي.
- ۳- وَلَا يَحْقِرُهُ: هغه نه سپکوي.
- ۴- التَّقْوَى: پرهيزګاري.
- ۵- بِحَسْبِ امْرِئٍ: بس ده يو انسان ته.
- ۶- عِرْضُ: ناموس، عزت، ابرو.

د حدیث شریف معنا:

ابوهريره (رض) څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل:

مسلمان د مسلمان ورور دی، نه پخپله ورباندی ظلم کوي، او نه يې د مظلوميت پر مهال بې ملاتړه پرېږدي، او نه هغه سپکوي. د حديث راوي ابوهريره (رض) وايي چې پدې وخت کې پيغمبر(ص) خپلې سينې ته اشاره وکړه او درې ځلې يې وفرمايل: تقوی په دې ځای کې ده د يو چا د بدوالي لپاره همدا کافی ده چې خپل مسلمان ورور سپک کړي، او د هر مسلمان وينه، مال او آبرو پر بل مسلمان باندې حرام دي.

فعاليت

- ددی حديث شريف له نصيحتونو څخه موږ څه زده کړل؟

د حدیث شریف حکمت:

ورور ګلوي، مرسته، يو بل ته درناوی د نورو خلکو پر نفس، مال او آبرو له ظلم او تيري څخه ځان ساتل، له مظلوم څخه دفاع او له الله تعالی څخه وېره د يوې سالمې ټولنې له اساساتو څخه دي، او له دې پرته په ټولنه کې د نظم راوستل اصلاً ممکن نه دي. ځکه خو پيغمبر (ص) په خپلو (جوامع الکلم) عبارتونو کې پورتني پراخه مفاهيم او مطالب بيان کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې:

۱- اسلامی ورور ګلوی:

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی البته نارینه د نورو ورونړه اوښځینه د نورو خویندې ګڼل کیږي، هرکله چې ټول سره ورونړه او خویندې شول نو لازمه ده هغه حقوق او وجایب چې ورونړه او خویندې یې یو د بل په وړاندې لري د خپل توان په اندازه رعایت کړي.

۲- د ظلم حراموالی:

ظلم د حق پایمالولو ته وایي، هر ډول تیری او ناحقه لاس وهنې ته شاملیږي، ظلم که په هر رنګ او هره بهانه وي حرام دی.

۳- له مظلوم څخه دفاع کول:

مسلمان ته نه ښایي چې خپل مسلمان ورور د مظلومیت پر مهال یواځې پریږدي بلکې ملاتړ یې ورباندې لازمي دی.

۴- له سپکاوي څخه منع:

د نورو سپکاوی او ذلیلول حرام دي.

۵-دنورو درناوی: مسلمان باید د نورو درناوی وکړي تر څو هغوی یې هم درناوی وکړي.

۶- اصلي تقوی باطنی تقوی ده: ځکه چې که چیرې په باطن کې له الله تعالی څخه ویره نه وي د انسان ټول کارونه په ریا او نفاق بدلیږي.

۷- تر ټولو لوی شر: د مسلمان ورور سپکاوی دی.

۸- د نور پر نفس تیری کول حرام دي: پر نفس باندی د تجاوز ټول ډولونه لکه: وژل، تعذیبول، وهل او ټکول، او له یو بل سره جنګ کول په اسلامی ټولنه کې حرام دي.

۹- د نورو پر مال تیری کول حرام دي: د نورو پر مال، حقونو، او ګټو باندې هر ډول تیری کول په اسلامي ټولنه کې حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- د نورو خلکو پر آبرو او عزت تیری کول حرام دي: په اسلامي ټولنه کې د انسانانو آبرو، عزت، او عفت خوندي وي هر ډول تیری وربانديې حرام او ناروا دی.

ارزونه

۱- مسلمانان پخپلو کې یو د بل پر وړاندې څه مسئولیتونه لري؟

۲- لاندې عبارتونه تکمیل کړئ:

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا .... وَلَا .... وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ .... وَ......... وَعِرْضُهُ.»

کورنی دنده

۱- د دی لوست حدیث له معنا سره ولیکئ.

۲- لاندی عبارتونه په یادو زده کړئ.

«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ»

«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق

عَنْ النَّوَّاس بْن سَمْعَان قَالَ: سَأَلْت رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْبِرّ وَالْإِثْم؟ قَالَ: «الْبِرّ حُسْن الْخُلُق، وَالْإِثْم مَا حَاكَ فِي نَفْسك، وَكَرِهْت أَنْ يَطَّلِع عَلَيْهِ النَّاس» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې نواس د سمعان زوی او د شامي راويانو څخه دی چې په مدينه منوره کې اوسېده اولس (۱۷) حديثونه يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي او د هجرت په ۵۰ کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- الْبِرّ:	نېکي
۲- حُسْن الْخُلُق:	نېک اخلاق
۳- الْإِثْم:	ګناه
۴- مَا حَاكَ فِي نَفْسك:	هغه څه چې په زړه کې دې شک پيدا کړي
۵- كَرِهْت:	بد وګڼې
۶- يَطَّلِع :	خبر شي

د حديث شريف معنا:

حضرت نواس بن سمعان (رض) وايي چې ما له پيغمبر (ص) څخه د نېک عمل او ګناه په اړه پوښتنه وکړه. حضرت محمد (ص) وفرمايل: نيک عمل ښه خوی دی او ګناه هغه ده چې په زړه کې دې شک پيداکړي او دا نه خوښوې چې خلک پرې خبر شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې د نيکو اخلاقو مثالونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام د ستر پیغمبر (ص) لارښووني د مسلمان تربیتي سطحه دومره لوړوي چې زړه یې کاملاً پاکېږي او د هغه د ژوند هر حرکت نېک اخلاق تمثیلوي او ورو ورو د مسلمان په داخل کې داسې یو قوت پیداکوي چې پرته له بهرني فشار څخه په خپله د بدو اعمالو څخه ډډه کوي او هېڅکله پدې هڅه کې نه وي چې څرنګه د قانون او نظام له منګولو څخه ځان وژغوري.

فعالیت

- د ښو اخلاقو ګټې او د بدو اخلاقو ضررونه په ډله ییزه او فردي توګه بیان کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ښه اخلاق د ټولو نیکیو بنسټ دی، ځکه چې ښه اخلاق انسان نیکۍ او دوستۍ ته رابولي او له بدیو څخه یې منع کوي او بد اخلاق دې دښمنۍ او اختلاف ته را بولي.

۲- ګناه څه شی ده؟ هر هغه کار چې پاک نفس یې په کولو شرمېږي او نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي ګناه بلل کېږي.

۳- ګناه فطرتاً مبغوض عمل دی: ګناه هغه ناوړه عمل دی چې حتی مرتکب یې هم نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي.

ارزونه

۱- د پورتني حدیث شریف معنا او د راوي پېژندنه بیان کړئ؟

۲- لاندې کلمې معنا کړئ:

الْبِرّ:　　حُسْنُ الْخُلُق:　　الْاثْم:　　مَا حَاكَ فِي نَفْسك:

۳- د ټولنې په اصلاح کولو کې نېک اخلاق څه رول لري؟

کورنۍ دنده

د شپږم لوست حدیث شریف له معنا سره ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

شفقت او مهرباني

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الأَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.» رواه ابوداود و الترمذی

دراوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلار نوم يې عمرو زوي او پلار دواړه صحابه وو خورا عالم او فاضل و د قرآن عظيم الشان له مشهورو قاريانو څخه و ډېر احاديث يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۶۵ کال وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- الرَّاحِمُونَ:	رحم کونکي.
۲- ارْحَمُوا:	رحم وکړئ.
۳- يَرْحَمْكُمْ:	پر تا سو به رحم وکړي.
۴- مَنْ فِي الأَرْضِ:	څوک چې په ځمکه کې دی.
۵- مَنْ فِي السَّمَاءِ:	هغه ذات چې له تاسو بردی.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله بن عمرو څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل: رحم کوونکو باندې الله تعالی رحم کوي نو تاسې په ټولو هغو ژونديو چې پر ځمکه ژوند کوي رحم وکړئ تر څو هغه ذات چې بر دی پر تاسو رحم وکړي.

د حديث شريف حکمت:

مهرباني او زړه سوی چې د اخلاقو يوه مهمه ستن ده يوه داسې رسۍ ده چې ټول موجودات يې سره تړلي او يو له بل سره يې مرستې او غمخوارۍ ته اړکړي دي، د زړه له سختۍ، بې رحمۍ او د نورو په حق کې له تيري کولو څخه يې لرې ساتي.

له بل پلوه پر مخلوقاتو باندې په شفقت او ترحم سره بنده د الله (ج) د قهر او غضب څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په امان کې وي چې په نتيجه کې ټول مخلوقات د آرامۍ او اطمينان په فضاء کې خپل ژوند تېروي، بناءً که د يوې ټولنې وګړي يو پر بل مهربانه وي کارونه به يې په آسانۍ سره مخ پر وړاندې ځي، ستونزې به يې حل وي او دښمني، د زړه بدوالی او کينې به يې په محبت او مينه بدلېږي.

د حديث شريف ګټې:

۱- رحمت او مهرباني: مهرباني د الله تعالی د خاصو صفتونو څخه ده هر څومره چې دا صفت د انسان په وجود کې وي په همغه اندازه د الله تعالی د رحمت او مهربانۍ مستحق ګرځي.

۲- د ترحم ددايرې پر اخوالی: د پيغمبر (ص) په لارښوونو کې ترحم او زړه سوی دومره پراخه مفهوم لري چې ټول موجودات په څنګ کې نيسي.

۳- ترحم او مهربانۍ ته هڅول: الله تعالی خپله مهرباني پر مخلوقاتو باندې تر ترحم او مهربانۍ پورې تړلې ده.

فعاليت

- زده کوونکي دې پرمخلوقاتو باندې د ترحم دډولونو په اړه بحث وکړي.

ارزونه

۱- د دې لوست حديث شريف معنا کړئ.

۲- لاندې کلمې معنا کړئ.

۱- الرَّاحِمُونَ: ۲-ارْحَمُوا: ۳-يَرْحَمْكُمْ: ۴-مَنْ فِي الاَرْضِ:

کورنۍ دنده

۱- د ترحم او مهربانۍ په باره کې يوه لنډه مقاله وليکئ.

۲- لاندې عبارات حفظ کړئ:

«الرَّاحِمُونَ، يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الاَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

طهارت (پاکوالی)

پاکوالي ته نن په نړۍ کې ځانګړې پاملرنه کیږي ، پوهان ټل خلکو ته دا سپارښتنه کوي چې خپل ځان او چاپیریال پاک وساتي.

نوطهارت او پاکي په اسلام کې څنګه ده ؟ او څه اهمیت لري؟

۱. د طهارت تعریف:

طهارت په لغت کې پاکوالي ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د بې اودسۍ او نجاست لرې کول طهارت بلل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه د شرطونو نومونه واخلي.
- بل زده کوونکی دې د دې جملې نه هغه شرطونه په ګوته کړي چې د طهارت سره ارتباط لري.

۲. د طهارت مشروعیت: پیغمبر اکرم (ص) وايي: (اَلطُّهُورُ شَطرُ الاِیمَانِ) [مسلم]

ژباړه: نظافت د ایمان جز دی.

د حدیث شریف مفهوم دا دی چې طهارت په اسلام کې دومره اهمیت لري چې مستقیما د ایمان سره رابطه لري ، نو که څوک غواړي چې ایمان یې کامل شي باید د خپل ځان او چاپیریال نظافت ته ډېر پام وکړي.

۳. د طهارت یا پاکوالي ډولونه:

طهارت یا پاکوالي په دوه ډوله دی:

۱- حکمي پاکوالی: د غتې (جنابت) او وړې بې اودسۍ څخه پاکوالي ته حکمي پاکوالی وایي.

۲- حقیقي پاکوالی:د نجاست څخه پاکوالي ته حقیقي پاکوالی وایي.

د پاکوالي طریقه: له حکمي نجاست څخه پاکوالي په غسل، اودس او تیمم سره راځي، خو له نجاست څخه پاکوالی په پاکو او سوچه اوبو د هغه نجس ځای په مینځلو سره راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل په سوال او ځواب سره تکرار کړي.

۴. **بیت الخلاء ته د تللو آداب**: هغه څوک چې بیت الخلا یا قضای حاجت ته ځي باید لاندې آداب مراعات کړي:

۱- باید د خلکو له سترګو پناه شي.
۲- باید داسې ځای غوره کړي چې د بولو (متیازو) څاڅکي ور وانه لوزي او ځان او لباس بې ککړ نه شي.
۳- بیت الخلاء ته د ننوتلو څخه د مخه باید «اَللّٰهُمَّ إِنِّي اَعُوذُ بِکَ مِنَ الخُبُثِ وَ الخَبَائِث» ووایي.
۴- د حَشَراتو په سوړو کې باید بول ونه کړي.
۵- باید په لاره، ادیره ، سیوري او د خلکو د ناستې په ځایونو کې قضای حاجت ونه شي.
۶- باید د قضای حاجت په وخت کې خبرې ونه شي.
۷- باید قضای حاجت د قبلې په لورې ونه شي.
۸- په ولاړو اوبو کې قضای حاجت ونه کړي.
۹- استنجاء یا (اودس وچول) باید په کین لاس وشي.

فعالیت

- هر زده کوونکی دې دیوه ادب دحکمت یاګټې په هکله خپل نظر ووایي

ارزونه

لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱. طهارت تعریف کړئ.
۲. د طهارت د مشروعیت دلیل ووایئ.
۳. طهارت په څو ډوله دی؟
۴. د بیت الخلا آداب بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استنجاء او نجاست

۱. د استنجاء تعریف:

استنجاء: له خپل مخصوص ځای څخه د نجاست پاکول استنجاء بلل کېږي.

۲. د استنجاء وسایل:

اوبه، لوټه، تیږه، دتشناب کاغذ(او هر هغه شی چې ددې ځای نیولی شي) د استنجاء له وسایلو څخه شمېرل کېږي.

استنجاء په هډوکي، خوشایي، طعام، سکاره، شیشه، د لیکلو کاغذ، وینبتان، پنبه، ټوټه او د څارویو وښینتو باندې مکروه ده.

۳. د استنجاء حکم:

۱. استنجاء په عادي حالاتو کې (هغه وخت چې نجاست د خپل ځای څخه تجاوز نه وي کړی) سنت مؤکد ده.

۲. خو کله چې نجاست له خپل ځای څخه لږ تجاوز وکړي استنجاء واجبه ده، او که شا او خوا ځایونه ککړ شوي وي نو بیا یې وینځل فرض دي.

۴. د نجاست معنا:

نجاست په لغت کې پلیتۍ او ناپاکۍ ته وایي.

او د فقهاؤ په اصطلاح: هر هغه شی چې شریعت پلیت بللی وي نجاست ګڼل کیږي.

۵. د نجاست ډولونه:

نجاست په دوه ډوله دی: حقیقي او حکمي:

حقیقي نجاست: هغه ګندګي ده چې لمونځ ورسره نه صحیح کېږي.

حکمي نجاست: هغه دی چې د نجاست اثر او وجود څرګند نه وي، خو په حکمي او اعتباري ډول سره شریعت نجس ګڼلی وي.

۶. د حکمي نجاست ډولونه:

حکمي نجاست په دوه ډوله دی:

۱- لویه بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې په انسان باندې غسل واجب وي، او لمونځ ورسره نه کېږي.

۲- کوچنۍ بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې پر انسان باندې یوازې اودس کول لازم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د حقیقي نجاست ډولونه:

۱- غلیظه نجاست: هغه نجاست دی چې په قطعي دلیل سره ثابته شوی وي، لکه: وینه، خنزیر، د انسان بولې اوغایطه مواد، د مردارشوي حیوان غوښه،او شراب.

۲- سپک (خفیفه) نجاست: هغه دی چې نجاست یې په غیر قطعي دلیل سره ثابت شوی وي. لکه: د هغو حیواناتو بول چې غوښه یې خوړل کېږي.

فعالیت

- ولې په بعضې شیانو استنجاء مکروه ده ؟په انفرادي یاګروپي شکل یې ځواب ورکړئ.

۸- د نجاست ښنل شوې اندازه:

• کله چې غلیظ جامد نجاست د یوې شرعي روپۍ له مقدار څخه لږه اندازه (۱۲۵، ۳ګرامه) جامو ته ورسېږي لمونځ ورسره کېږي اوکه مایع وي له ورغوي څخه کمه اندازه (۲ سانتي) معاف ده.

• په خفیف (سپک) نجاست کې ښنل شوی مقدار په جامو کې له څلورمې برخې نه کمه باک نه لري. او په بدن کې د غړي څلورمې اندازې څخه کمه معاف دی.

• خومسلمان باید تل خپل کوښښ وکړي چې ځان او جامې یې پاکې وي، ځکه چې نظافت د ایمان جز دی. همدارنګه بې نظافتي انسان ته مختلفې صحي ستونزې پیداکوي او په ټولنه کې خلک ورڅخه نفرت کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:
استنجاء، غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

۲. لاندې شیانو ته مثال ووایاست:
غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

کورنۍ دنده

د ارزونې د برخې پوښتنې په خپلو کتابچو کې د ځوابونو سره یو ځای ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس

۱- د اوداسه تعریف:

د معینو اندامونو وینځل او مسح کولو ته اودس وايي.

فعالیت

- د اودس د ګټو په هکله په انفرادي یا ګروپي شکل بحث وکړئ.

۲- د اوداسه حکم:

اودس کول د لمونځونو د اداکولو لپاره فرض دی.

۳- د اوداسه فرایض:

د اوداسه فرایض څلور دي:

۱- د مخ وینځل: د سر له ویښتو نه د زنې تر لاندینۍ برخې پورې، او د یو غوږ له نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې.

۲- د لاسونو پرېمینځل د څنګلو سره.

۳- د سر دڅلورمې برخې مسحه کول.

۴- د پښو مینځل د ښنګرو سره.

۴- د اوداسه سنتونه:

۱- نیت کول.

۲- د اوداسه په پیل کې د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل.

۳- درې ځله د لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.

۴- درې ځلې د خولې پرېمینځل.(مضمضه).

۵- درې ځلې د پوزې پرېمینځل.(استنشاق).

۶- مسواک وهل.
۷- د ږيرې خلالول.
۸- د ګوتو خلالول.
۹- د مخ او لاسونو او پښو درې ځلې پرېمينځل.
۱۰- په ټول سر باندې مسحه کول.
۱۱- د غوږونو شا او مخ په نويو اوبو مسحه کول.
۱۲- لومړی د ښي غړو وينځل. (تـيـمّن)
۱۳- اوداسه کې ترتيب مراعتول.
۱۴- پرله پسې د اندامونو مينځل.
۱۵- دمينځلو په وخت کې د اندامونو مښل.

۵- د اوداسه آداب (مستحبات):

د اوداسه آداب په لاندې ډول سره دي:

۱. د اوداسه په وخت کې نسبتاً په جګ ځای کېناستل، چې جامې يې لمدې نشي.
۲. د اوداسه په وخت له خلکو سره خبرې نه کول.
۳. په اودس کې له بل چا نه مرسته نه غوښتل.(مګردا چې عذر ولري)
۴. که ګوتمه يې په ګوته کړې وي د هغې خوځول.چې ورلاندې ځای يې ښه پاک شي.
۵. په ښي لاس دخولې پرېمينځل او په چپ لاس د پوزې پرېمينځل.

فعاليت

- ستاسو له ټولګيوالو څخه دې درې تنه داسې اودس وکړې چې فرضونه ، سنتونه او اداب زده کوونکو ته پکې عملاً وښايي.

۶- د اوداسه مکروهات:

o د اوداسه د سنتو او يا د آدابو ترک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اوداسه ماتوونکي:

اودس په لاندې شيانو ماتېږي:

۱. له بدن نه د بولو، باد او غايطه موادو په خارجېدلو سره.

۲. د بدن نه د وينې او زوې خارجېدل.

۳. په ډکه خوله قې کول.

۴. بې هوشي.

۵. لېونتوب.

۶. نيشه کېدل (د نيشه يي موادو استعمال)

۷. په لمانځه کې په زوره (قهقهه) خندل.

۸. په اړخ او يا ډډه خوب کول.(هغه خوب چې د اودس دماتېدو امکان په کې وي)

فعاليت

- د اوداسه د ماتوونکو په هکله دې زده کوونکي يو دبل نه په ګروپي توګه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱. د اوداسه فرايض بيان کړئ.

۲. د اوداسه سنتونه بيان کړئ.

۳. د اوداسه آداب په لنډ ډول بيان کړئ.

۴. د اوداسه مکروهات په لنډه توګه ووایاست.

۵. د اوداسه ماتوونکي بيان کړئ.

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمم

۱- د تیمم تعریف:

تیمم په لغت کې قصد، عزم او ارادې ته وايي.
او په اصطلاح کې :په مخصوصه طریقه په پاکو خاورو باندې (د طهارت په نیت)، د مخ او لاسونو مسحه کولو ته تیمم وايي.

۲- د تیمم د روا کېدو عذرونه:

په لاندې عذرونو سره تیمم روا کېږي:
۱. د اوبو نشتوالي یا کم والي:کله چې اوبه نه وي او یا دومره کمې وي که په هغې اودس وشي نو د څکلو او پخلي لپاره بیا کفایت نه کوي نو په داسې حالت کې تیمم روا دی.
۲. د اوبو لرې والی: د یوه میل په اندازه لرې والی، څکه یو میل تګ کې تکلیف دی، خو که دده هماغسې لاره وي نو بیا دې لمونځ لږ وروسته کړي او هلته دې اودس وکړي.
۳. مریضي: داسې مریضي چې اودس ورته زیان رسوي.
۴. ډار او خوف: د دښمن او یا د وحشي حیواناتو نه ډار.
۵. بند :که څوک داسې ځای کې بندي وي چې د اوداسه اجازه ورته نه ورکول کیږي.
۶. د اوبو د اخیستلو وسه نه درلودل:که اوبه یواځې په اخیستلو(پیرودلو) پیدا کېدلې، خو د انسان سره مالي توان موجود نه وي.
۷. د جنازې دلمانځه د اداکولو لپاره (د هغه چا لپاره چې نا څاپه راپیښ شي او جنازه تیاره وي).
۸. د اوبو داستعمال توان ونه لري:لکه هغه څوک چې د ځاه سره ولاړ وي خو رسی نه وي چې اوبه ورباندې راوباسي.

۳. د تیمم کولو طریقه:

په پاکو خاورو باندې دوه ځله د لاسونو وهل چې یو ځل به یې وروسته د څنډ وهلو په مخ او دویم ځل به یې تر څنګلو پورې په لاسونو باندې راکاږي.

۴. د تیمم شرطونه:

۱- د تیمم لپاره نیت کول.
۲- د تیمم له پاره د روا کوونکو عذرونو څخه د یو عذر موجودیت.
۳- تیمم باید په پاکه خاوره باندې وشي.
۴- په ټول مخ او لاسونو باندې تر څنګلو پورې د مسحې لاس راکښول.
۵- ټوله پنجه او یا د پنجې اکثره برخه دوه ځلې په ځمکه وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د تیمم ماتونکي:

۱- هر شی چې اودس او غسل ماتوي هغه تیمم هم ماتوي.

۲- کله چې هغه عذرونه له منځه ولاړ شي چې د تیمم کول یې رواکړي و، لکه: د اوبو پیداکیدل.

۶- په موزو باندې مسحه کول:

د مسحې کولو معنا:

مسحه په لغت کې په یو شی باندې لاس راکښلو ته وایي.

او مسحه په اصطلاح کې په خاصو موزو په خاصه توګه د لمدو لاسونو راښکل مسحه بلل کېږي.

۷- په موزو باندې د مسحې د جواز شرطونه:

۱- د موزو اغوستل په اوداسه سره.

۲- موزې باید د ګرځیدلو قابلیت ولري.

۳- ښنګري باید په موزو کې پټ وي.

۴- موزې باید روغې وي او د درې ګوتو نه زیاتې څیرې نه وي.

۸- په موزې باندې د مسحې موده:

۱- د مقیم لپاره د مسحې کولو موده یوه شپه او ورځ ده.

۲- د مسافر لپاره د مسحې موده درې ورځې او درې شپې ده.

۹- د موزې د مسحې ماتوونکي:

۱- هر هغه شی چې اودس ماتوي هغه د موزو مسحه هم ماتوي.(بیا به پښې د اودس کولو نه وروسته مسحه کوي)

۲- جنابت او ددې په شان نور لکه حیض او نفاس. (بیا به پښې مینځې)

۳- د یوې او یا دواړو موزو ویستل.

۴- د پښې اکثره برخه لمدیدل.

۵- د مسحې ټاکل شوې موده تېریدل.

۶- د درې ګوتو په اندازه د موزې شکېدل.

فعالیت

- په عملي ډول دې یو زده کوونکی تیمم او په موزو باندې مسحه وکړي.

۱۰- په پټیو باندې مسحه کول:

د پټۍ معنا: هر هغه شی چې په مات او زخمي غړي د رغولو لپاره اینښودل کېږي پټۍ ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- په پټۍ باندې د مسحې حکم:

په پټۍ باندې مسحه کول واجب دي.

۱۲- په پټۍ باندې د مسحې شرطونه:

په پټۍ باندې د مسحې کولو لپاره علماؤ لاندې شرطونه اېښي دي:

۱. د زخمي او یا ژوبل شوي ځای وینځل به ناشوني وي.

۲. ژوبل شوي ځای ته به اوبه رسېدل او مینځل ضرر رسوي.

۳. له اړتیا نه زیاتې اندازه ځای باندې پټۍ نه لګول.

۱۳. د پټۍ د مسحې ماتوونکي:

د پټۍ مسحه په دوو حالتونو کې ماتیږي:

۱. د پټۍ غورځېدل او لرې کول.(بیا به هغه ځاي ووینځي)

۲. د اودس ماتېدل. (بیا به هغه ځاي مسح کوي)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- د تیمم لغوي او اصطلاحي معنا بیان کړئ؟

۲- په موزو باندې مسحه کول تعریف کړئ او مسحه په لغت کې څه ته وایي؟

۳- د پټۍ مسحه کولو حکم څه دی؟

۴- د موزو د مسحې موده د مقیم او مسافر لپاره څومره ده بیان یې کړئ؟

۵- د تیمم د رواوالي سببونه کوم دي، بیان یې کړئ؟

۶- د تیمم د صحت شرطونه ذکر کړئ؟

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاة (لمونځ)

۱- د صلاة (لمانځه) تعریف:

صلاة په لغت کې دعا ته ویل کیږي.

او په اصطلاح کې: عبارت دی له مخصوصو اقوالو او افعالو، چې په تکبیر سره شروع کیږي او په سلام باندې ختمیږي.

۲- د لمانځه ځینې ځانګړتیاوې: (۱)

۱- لمونځ پاکي ده.

۲- لمونځ د انسان د دعا دقبلیدلو ښه وخت دی.

۳- لمونځ د خدای سره د انسان راز او نیاز دی.

۴- لمونځ له فحشاو اوله منکراتو څخه انسان ژغوري.

۵- لمونځ تقوا ده.

۶- لمونځ د نورو مسلمانانو سره د وروروګلوۍ ښه رابطه ده.

۷- لمونځ دانسان په مخ کې نور او رڼا پیدا کوي.

۸- لمونځ انسان ته تسکین او اطمینان ورکوي.

۹- لمونځ دانسان صحت ساتي.

۱۰- لمونځ د انسان مشکلات آسانه کوي.

۱۱- لمونځ انسان د ښه فامیل خاوند کوي.

۱۲- لمونځ د خدای سره دانسان وعده ده چې ښه به کوي او بد به نه کوي.

---

(۱) دلمانځه ځانګړتیاوې اضافي معلومات دي او په امتحان کې شامل نه دي

۱۳- لمونځ تواضع ده.

۱۴- لمونځ انسان ته وقار، درنښت او دخلکواحترام ورپه برخه کوي.

۱۵- لمونځ انسان د وخت ارزښت ته متوجه کوي.

۱۶- لمونځ د توبې او خداى ته د مراجعې ښه وخت دى.

۱۷- لمونځ دخداي د ذکر ښه طريقه ده.

۱۸- لمونځ دخداي مرسته انسان ته ورپه برخه کوي.

۱۹- لمونځ د مخلوق او خالق تر منځ يو ښکلى او په ځاى انځور انځوروي.

۳- د لمانځه د پرېښودو حکم:

۱- د لمانځه له فرضيت نه انکار کفر دى.

۲- د سستۍ او لټۍ له امله دلمونځ نه کول فسق دى.

۴- د لمانځه وختونه:

په احاديثوکې د لمانځه وختونه، معلوم او ټاکل شوي چې تفصيل يې په لاندې ډول دى:

۱- د سهار د لمانځه وخت: د ربښتينې سبا راختلو څخه پيل او په لمر ختلو سره پاى ته رسيږي.

رينښتونى سبا: کله چې سپينوالى عرضاً د آسمان په کنارو کې خپور شي رينښتونى سبا بلل کيږي.

۲- د ماسپښين وخت: پيل يې د لمر له زوال څخه او کله چې د هر شي سيورى د خپلې اندازې دوه برابره شي (پرته د زوال له سيوري څخه) د ماسپښين وخت پاى ته رسيږي.

۳- د مازيګر د لمانځه وخت: پيل يې د ماسپښين وخت له پاى څخه او کله چې لمر ډوب شي د مازيګر وخت ختميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ماښام د لمانځه وخت: کله چې لمر ډوب شي د ماښام وخت پیلېږی، او چې شفق (هغه سره رڼا چې د ورځې په پای کې په افق کې ښکاري) ورکه شي د ماښام وخت پای ته رسېږي.

۵- د ماسخوتن د لمانځه وخت: د ماسخوتن د لمانځه وخت د شفق له ډوبېدو څخه پیل او د سبا په ختلو باندې پای ته رسېږي.

۵- مکروه وختونه:

په لاندې دریو وختونو کې لمونځ کول منعه شوي دي:

۱- د لمر ختلو په وخت کې لمونځ کول روا نه دی .

۲- د زوال په وخت کې لمونځ کول روا نه دی.

۳- د لمر سترګه چې کله زېړه شي د لمر تر ډوبیدو پورې د همهغې ورځې د مازدیګر د لمانځه نه پرته بل لمونځ روا نه دی.

مسأله:

وروسته د سهار لمانځه نه تر لمر ختلو پورې او د مازیګر لمانځه څخه تر غروب پورې نفل لمونځ مکروه دی خو قضايي لمونځونه، د تلاوت سجده او د جنازې لمونځ کول (چې همدې وخت کې حاضره شي) مکروه نه دی.

۲- په لاندې وختونو کې د نفلونو کول مکروه دي:

۱- د سبا ختلو نه وروسته د سهار له سنتو پرته نور نفلونه کول مکروه دي.

۲- د ماښام لمانځه څخه مخکې د نفلونو کول مکروه دي.

۳- کله چې خطیب د جمعې یا اختر خطبه وایي د نفلونو کول مکروه دي.

۴- د اخترونو لمونځ څخه وړاندې او وروسته نفل کول مکروه دي.

۵- کله چې د جماعت لمونځ ولاړ وي د نفلونو کول مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لمونځ تعریف کړئ.

۲- د لمانځه لس ځانګړتیاوي بیان کړئ.

۳- د لمانځه وختونه کوم دي؟

۴- د لمانځه مکروه وختونه کوم دي؟ په مختصره توګه یې بیان کړئ.

۵- په کومو وختونو کې نفل کول مکروه دي؟

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه په خپلو کورونو کې حل او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

أذان او اقامت

۱- د أذان تعريف:

أذان په لغت کې اعلان ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د لمانځه لپاره په مخصوصو الفاظو سره اعلان کول أذان بلل کيږي.

۲- د أذان حکم:

أذان د پنځه وخته لمونځونو او د جمعې لمانځه لپاره مؤکد سنت دی، د نورو لمونځونو (د اخترونو، سنتو، نفلونو، استسقاء، خسوف، او کسوف) لپاره مشروع نه دی.

۳- په أذان او اقامت کې باید لاندې شیان په نظر کې ونیول شي:

۱- باید أذان او اقامت د وخت داخلیدلو نه وروسته وي.

۲- أذان او اقامت باید په عربي ژبه وشي.

۳- د أذان او اقامت الفاظ او کلمات باید پرله پسې او په ترتیب سره وویل شي.

۴- أذان باید په لوړ آواز سره وشي تر څو نور خلک يې واوري.

۵- مؤذن باید مسلمان ، اوعاقل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د أذان الفاظ:

أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللّٰهُ اَکبَرُ

أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللّٰهُ اَکبَرُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ

یادونه:

- د سهار د لمانځه لپاره د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» تر جملې وروسته د «الصَّلَاةُ خَيرٌ مِنَ النَّومِ» عبارت دوه ځله ویل کېږي.
- د اقامت په وخت کې همدغه کلمات ویل کېږي، یوازې د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» د کلمې نه وروسته دوه ځله د «قَد قَامَتِ الصَّلَاةُ» لفظونه ویل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې اذان او بل زده کوونکی دې اقامت په داسې آواز سره ووایي چې د نورو ټولګیو مزاحمت پرې ونه شي، بیا دې ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د أذان او اقامت سنتونه:

په أذان کې اووه شیان سنت دي:

۱- مؤذن باید صالح، امین او د لمانځه وختونه وپېژني.

۲- مؤذن ته ښايي د أذان کولو پر مهال اودس لرونکی وي.

۳- مؤذن به أذان په ولاړه کوي.

۴- د أذان په وخت کې به د مؤذن مخ قبلې لور ته وي او د «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» ویلو په وخت کې به ښي خوا ته او د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» ویلو په وخت کې به کيڼ لوري ته مخ اړوي.

۵- د أذان په وخت کې مؤذن باید خپلې ګوتې په غوږونو کې کېږدي.

۶- مؤذن باید د ښه آواز لرونکی وي.

۷- مؤذن باید د أذان او اقامت ترمنځ فاصله راولي، یعني د أذان څخه به څه وخت وروسته اقامت کوي.

۶- د أذان مکروهات:

۱- په أذان کې تلحین (د أذان کلمې یا حرکات بدلول، کمول یا زیاتول) مکروه دي.

۲- د جنابت په حال کې د أذان او اقامت کول مکروه تحریمي دی.

۳- د فاسق أذان مکروه دی.

۴- د غیر عاقل ماشوم له پاره أذان مکروه دی.

۵- د ښځې أذان مکروه دی.

۶- د أذان په وخت کې خبرې کول مکروه دي.

۷- د أذان نه وروسته د مؤذن وتل د جومات نه مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اقامت حکم:

اقامت د ټولو وختي، فرضي او فوتي لمونځونو لپاره سنت دی. د اقامت الفاظ کټ مټ د أذان الفاظ دي مګر د (حی علی الفلاح) د ویلو څخه به وروسته (قد قامت الصلاة) زیاتوي او همدا راز ټول د أذان احکام د اقامت له پاره هم دي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. أذان او اقامت تعریف کړئ.
۲. د أذان او اقامت حکم بیان کړئ او شرطونه يې کوم دي؟
۳. د أذان او اقامت سنتونه څو دی بیان يې کړئ؟
۴. د أذان مکروهات کوم دي په لنډه توګه يې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه شرطونه

۱- د لمانځه شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. له حقیقي او حکمي نجاست څخه د ځان پاکوالی.
۲. د جامو پاکوالی له نجاست څخه.
۳. په پاکو جامو باندې د عورت پټول.
۴. قبلې ته مخ کول.
۵. د وخت داخلېدل.
۶. لمانځه ته د داخلېدو نیت کول په داسې ډول چې د تحریمې تکبیر سره هېڅ فاصله ونه لري.
۷. د لمانځه د ځای پاکوالی.

مسأله:

۲- د هغه عورت اندازه چې پټول یې د لمانځه لپاره ضروري دي عبارت دي له:

الف: د سړي عورت: د نامه له غوټې څخه تر زنګنونو پورې، خو د زنګنونو سترګه عورت ده او د نامه غوټې عورت نه ده.

ب: د ښځې عورت: په لمانځه کې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر یوازې مخ، پنجه او قدمونه یې عورت نه دي، یعنې د لمانځه په وخت کې به ټول بدن پټوي پرته له ذکر شوو ځایونو څخه.

مسأله:

که چېرې څوک د قبلې په لوري شکمن شي او نه پوهېږي چې کومې خواته ده، نه څوک داسې پیدا کړي چې پوښتنه ورنه وکړي، فکر دې وکړي وروسته له دې چې په هر لوري یې غالب ګومان راغی هغه لوري ته دې لمونځ وکړي همدا لوری د ده لپاره قبله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه ارکان او فرضونه:

۱- د تکبیر تحریمه ویل.

۲- په لمانځه کې دریدل.

۳- د قرائت لوستل که یو آیت هم وي.

۴- رکوع کول.

۵- سجده کول.

۶- د تشهد په اندازه وروستۍ قعده .

۴- د لمانځه د فرضونو حکم:

د فرایضو اداکول په لمانځه کې حتمي او ضروري دي، که چېرې يې څوک قصداً یا په هېره پرېږدي لمونځ يې نه صحیح کېږي او بېرته به خپل لمونځ راګرځوي، همدا راز د فرضو پرېښودل د سهوې د سجدې په کولو نه جبیره کیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱. د لمانځه شرطونه څو دي بیان يې کړئ؟

۲. د لمانځه ارکان څو دي بیان يې کړئ؟

۳. که څوک یو فرض له فرائضو څخه په لمانځه کې پرېږدي، نو حکم يې څه دی؟

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه واجبات او سنتونه

۱- د لمانځه واجبات:

۱. د فاتحې يعني الحمد لله لوستل.
۲. په ډکو رکعتونوکې د فاتحې له سورت سره د يو بل سورت او يا درې آيتونو يو ځای کول.
۳. په جهري لمونځونوکې (د امام لپاره) په جهر سره قرائت او په خفيه لمونځونوکې په خفيه قرائت.
۴. د الحمد لله لوستل د سورت له لوستلو څخه مخکې.
۵. د هر رکن اداء کول په آرام او اطمينان سره.
۶. د دوو رکعتونو نه وروسته کيناستل (لومړی قعده).
۷. په اوله او دوهمه قعده کې د تشهد لوستل.
۸. په ارکانوکې د ترتيب مراعاتول.
۹. په وتر لمانځه کې د قنوت دعاء لوستل.
۱۰. د دوو لومړيو رکعتونو تعينول د قرائت لپاره (په څلور رکعتي اودرې رکعتي فرضي لمونځونوکې).
۱۱. د اختر په لمانځه کې د زوايدو (اضافي) تکبيرونو ويل.

۲. د واجباتو د پرېښودلو حکم:

که په لمانځه کې يو واجب قصداً پرېښودل شي، لمونځ به بېرته راګرځوي. او که سهواً ترک شي سجده سهوه لازمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لمانځه سنتونه:

په لمانځه کې لاندې شیان سنت دي:

۱- د نارینه لپاره په تکبیر تحریمه کې د غوږونو تر برابرۍ، او د ښځو له پاره د اوږو تر برابرۍ د لاسونو پورته کول.

۲- د تکبیر تحریمه څخه وروسته د ثناء ویل.

۳- په لومړي رکعت کې د «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم» ویل.

۴- د (بسم الله الرحمن الرحیم) ویل.

۵- د فاتحې نه وروسته د (آمین) ویل.

۶- د رکوع نه وروسته د (سمع الله لمن حمده) ویل د امام لپاره.

۷- د (سمع الله لمن حمده) څخه وروسته د (ربنا ولک الحمد) ویل د مقتدي لپاره.

۸- هر رکن ته د انتقالیدو لپاره د تکبیر (الله آکبر) ویل.

۹- په رکوع کې د (سبحان ربي العظیم) او په سجده کې د (**سبحان ربی الأعلی**) ویل.

۱۰- په رکوع کې د زنګنونو د سترګو په سر، د لاسونو ایښودل چې ګوتې یې پراخه نېولې وي، یعني په عادي حالت د لاسونو ایښودل.

۱۱- د ښي پښې ودرول او د چپې پښې غوړول په دواړو قعدو او د دواړو سجدو په منځ ناسته (جلسه) کې ورباندې کېناستل.

۱۲- د (**أشهد أن لا إله**) په وخت کې د شهادت ګوتې پورته کول او د (الاالله) په ویلو سره ښکته کول.

۱۳- د کېناستلو په وخت کې لاسونه په زنګنونو باندې ایښودل.

۱۴- د فرضو په دوه وروستیو رکعتونو کې د (الحمدلله...) لوستل سنت دي.

۱۵- د امام له لوري د انتقالیدو تکبیرونه، سمع الله لمن حمده او سلام لفظ په لوړ آواز سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- په وروستۍ ناسته (قعده) کې درود ویل.

۱۷- د درود نه وروسته د مأثورې (قرآني او مسنونه) دعاء لوستل. لکه: (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار).

۱۸- د سلام ګرځولو په وخت کې ښي او کیڼ لور ته د مخ ګرځول.

۱۹- کله چې امام سلام اړوي باید مقتدیان په نیت کې ونیسي چې زما سلام په دوی، ساتونکو (حفظه) ملایکو او د جنیاتو په صالحو بندګانو باندې دی.

۲۰- کله چې مقتدي سلام ګرځوي په نیت کې به هغه خلک نیسي چې کوم د سلام لور ته وي.

۲۱- مقتدي به د سلام ګرځولو په وخت کې په امام باندې هم د سلام اچولو نیت کوي چې کوم لور ته واقع وي او که په امام پسې ولاړ وي په دواړو سلامونو کې به په امام د سلام اچولو نیت کوي.

۲۲- که څېرې یو څوک یوازې لمونځ کوي د سلام اچولو په وخت به په ساتونکو (حفظه) ملایکو د سلام اچولو نیت کوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه واجبات د نورو زده کوونکو په وړاندې په عملي ډول بیان کړي.

ارزونه

- لومړی: لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱- د لمانځه له واجباتو څخه د یو واجب پاتې کېدل څه حکم لري؟

۲- د لمانځه سنتونه څو دي؟ پنځه يې بیان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه واجبات بیان کړئ.

• دویم: صحیح جملې له (ص) نښې او غلطې جملې له (غ) نښې سره کېږدئ.

۱- په وترو کی د قنوت دعاء د لمانځه له واجباتو څخه ده. (   )

۲- د آمین، اعوذ بالله، بسم الله او سمع الله لمن حمده ویل د لمانځه سنتونه دي. (   )

کورنی دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د اداﺀ کولو طريقه

۱. د لمانځه دکولو طريقه په لاندې ډول ده:

۱- لمونځ کوونکی بايد د لمانځه د پيل پر مهال لاسونه د غوږونو د لاندنيو څنډو سره برابر کړي.

۲- بيا دې خپل ښي لاس په چپ لاس د نامه لاندې کېږدي، بيا دې ثناء (سبحانک اللهم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک ولا اله غيرک) ووايي.

۳- د ثناء ويلو نه وروسته دې (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) ووايي. (چې د ثناء، اعوذ بالله او بسم الله ويل په پټ آواز سره دي او مقتدي به اعوذ بالله او بسم الله نه وايي که چيرته لمونځ جماعت سره ؤ).

۴- (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۳﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿۴﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿۵﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿۶﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿۷﴾) دې ووايي.

۵- په پټه سره دې (آمين) ووايي.

۶- وروسته د قرآن کريم يو سورت او يا درې آيتونه تلاوت کړي.

۷- د سورت د تلاوت کولو نه وروسته دې په تکبير (الله آکبر) ويلو سره رکوع ته ټيټ شي.

۸- په رکوع کې به په پنډيو باندې ولاړ حالت کې لاسونه د زنګنونو په سترګو په داسې حال کې کېږدي چې ګوتې بې پراخه عادي نيولي، شا بې غوړولې او سر به يې نه ښکته وي نه پورته رکوع به وکړي.

۹- په رکوع کې دې درې ځله تسبيح (سبحان ربي العظيم) ووايي.

۱۰- کله چې د رکوع څخه سر را اوچت کړي نو لومړی دې (سمع الله لمن حمده) ووايي، او بيا دې (ربنا ولک الحمد) ووايي.

مسأله:

د جماعت په لمانځه کې دې امام (سمع الله لمن حمده) ووايي، او مقتدي به يوازې (ربنا ولک الحمد) وايي.

۱۱- د (ربنا ولک الحمد) ويلو نه وروسته دې لمونځ کوونکی لږه شېبه په مطمئن ډول نېغ ودرېږي، بيا به سجدې ته د ټيټېدو پرمهال د تکبير (الله اکبر) په ويلو سره ټيټ شي، لومړی دې زنګنونه، بيا لاسونه په داسې حال کې چې ګوتې يې مخامخ قبلې ته وي، بيا پوزه او وروسته تندی په ځمکه کېږدي او په هره سجده کې دې درې ځله (سبحان ربي الاعلی) وايي. د سجدې پر مهال بايد څنګلې له زنګنونو او ورنونه له ګېډې نه لرې کړي او د پښو د ګوتو سرونه به د قبلې لور ته کوي، داسې چې له ځمکې څخه به پورته نه وي.

۱۲- بيا دې په تکبير ويلو سره سم له سجدې څخه سر راپورته کړي او په مطمئن ډول سره دې لاسونه د زنګنونو سترګو سره برابر کېږدي، په داسې حال کې چې ښي پښه يې ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي کښېني.

۱۳- د لږې شېبې دمې نه وروسته دې دويمې سجدې ته ولاړ شي، او درې ځله دې تسبيح (سبحان ربي الاعلی) ووايي.

۱۴- د دويمې سجدې نه وروسته دې په تکبير (الله اکبر) ويلو سره په داسې حال ودرېږي چې لومړی يې سر، بيا لاسونه وروسته زنګنونه را اوچت کړي، لمونځ کونکی دې لاسونه په ځمکه نه لګوي او په مستقيم ډول دې دوهم رکعت ته پورته شي.

۱۵- دويم رکعت دې هم د لومړي رکعت په څېر اداء کړي، (لاسونه دې غوږونو ته نه پورته کوي، ثناء او اعوذبالله به هم نه وايي، نور پاتې رکعتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې په بسم الله الر حمن الرحيم سره پيلېږي).

۱۶- کله چې لمونځ کونکی د دوهم رکعت له سجدې څخه خلاص شو، نو بيا دې د لاسونو ګوتې خپرې د زنګنونو د سترګو سره برابرې کېږدي، (داسې چې ښي لاس يې په ښي زنګون او کيڼ لاس يې په کيڼ زنګون کېښودل شوی وي، له بلې خوا ښي پښه ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي او پرې ناست وي او بيا دې (**التَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**) ووايي.

۱۷- که څېرې لمونځ دوه رکعته وي بيا دې درود شريف (اللهم صل على محمد و على آل محمد كما صليت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد، اللهم بارک على محمد و على آل محمد كما باركت على ابراهيم و على آل ابراهيم انک حميد مجيد) او ماثوره دعا (ربنا آتنا فی الدنيا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) تر ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۸- که څېرې لمونځ درې رکعتيزه وي بيا د دريم رکعت له دويمې سجدې وروسته تشهد، درود، او دعا ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۹- که څلور رکعتيز وي، بيا دې د څلورم رکعت له دويمې سجدې وروسته همدا پورتنی عمل ترسره کړي.

۲. د سړي او ښځې د لمانځه ترمنځ توپيرونه:

د ښځې لمونځ د سړي له لمانځه نه په لاندينيو شيانو کې توپير لري:

۱_ ښځه به د تکبير تحريمه په وخت کې لاسونه تر اوږو پورته کوي، او سړی د غوږو تر څنډې پورې.

۲_ ښځه به د ولاړې په وخت لاسونه سينې سره نيسي، او سړی يې تر نامه لاندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په سجده کې به ښځه ځنګلې د زنګنونو سره ښښلوي، نارينه به يې جلا کوي.
۴- په سجده کې به ښځه خپټه له ورنونو سره ښښلوي او سړی يې جلا کوي.
۵- د لمانځه په ټولو ناستو کې ښځه دواړه پښې ښي طرف ته باسي او په ځمکه کېني.
۶- ښځه به د سجدې په وخت کې ځنګلې له ځمکې سره لګوي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې عملاً دوه رکعتيز لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې ادا کړي. ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې په آخر کې وړاندې کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:
أ. د ثنا دعا کومه ده او له دې څخه وروسته به لمونځ کوونکی څه وايي؟
ب. د (ولا الضآلين) نه وروسته کومه کلمه پټه تکرارېږي؟
ج. (سمع الله لمن حمده) او (ربنا ولک الحمد) په کوم ځای کې ويل کېږي؟
د.د انتقالاتو تکبيرونه ووایاست.
۲- د ښځې او سړي د لمانځه تر منځ مهم توپيرونه ووایاست.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتر او سنت لمونځونه

۱. د وترو د لمانځه حکم:

د وترو لمونځ د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه په نظر واجب دی، لکه څرنګه چې د اخترونو لمونځ دی، او د یارانو په نظر مؤکد سنت دی.

۲. د وترو د لمانځه مقدار:

د وترو لمونځ درې رکعته دی.

۳. د وترو د لمانځه وخت:

د وترو لمونځ د ماسخوتن له لمانځه څخه وروسته اداکېږي.

۴. د وترو لمونځ کې قرائت:

دوترو په ټولو رکعتونوکې د قرائت لوستل لازم دي.

۵. د قنوت ویل:

له رکوع څخه مخکې د وترو په دریم رکعت کې د قنوت دعا ویل کېږي:

د قنوت دعا:

اللّهُمَّ إنَّا نَسْتَعِينُك وَنَسْتَغْفِرُك وَنُؤْمِنُ بك وَنَتَوَكَّلُ عَلَيك وَنُثْنِى عَلَيك الْخَيرَ. ونَشْكُرُك وَلا نَكْفُرُك وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يفجرُك .اللّهُمَّ إياكَ نَعْبُدُ وَلَك نُصَلِّى وَنَسْجُدُ وَإِلَيك نَسْعَى.وَنَحْفِدُ ونَرْجُو رَحْمَتَك وَنَخْشَى عَذَابَك إنَّ عَذَابَك بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ.

۲. سنت لمونځونه:

سنت په دوه ډوله دی یو ته مؤکد سنت او بل ته غیر مؤکد یعنې مندوب وایي.

۷. مؤکد سنت:

هغه دی چې رسوالله صلی الله علیه وسلم پرې همیشه والی کړی، خوکله کله یې د دې لپاره پرېښې چې د فرضوګومان پرې ونه شي.

۸.غیر مؤکد سنت (مندوب):

هغه سنت دی چې رسول آکرم صلی الله علیه وسلم کله کړې اوکله پرېښې وي.

د مؤکدو سونتونو وختونه:

ټول مؤکد سنت دوولس رکعته دي چې د وختونو ترتیب یې په لاندې ډول دی:

۱-د سهار له فرضو څخه مخکې دوه رکعته، او په کولو یې ډېر تاکید شوی دی.

۲- د ماسپښین له فرضو څخه مخکې څلور رکعته لمونځ په یو سلام سره. (او یا هم د جمعې لمانځه څخه مخکې).

۳-د ماسپښین له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۵-د ماخوستن له فرضو څخه وروسته او د وترو څخه مخکې دوه رکعته.

۶- د جمعې له لمانځه څخه وروسته څلور رکعته په یو سلام اداء کول.

۹. د غیر مؤکدو سنتو وختونه:

د غیر مؤکد سنتونو وختونه په لاندې ډول دي:

۱- د ماسپښین له دوه رکعته سنتو سره نور دوه رکعته یو ځای کول.

۲- د مازدیگر له فرضو څخه مخکې څلور رکعته.

۳- د ماخوستن له فرضو څخه وروسته څلور رکعته علاوه د هغه مؤکدو سنتو څخه.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته شپږ رکعته.

ارزونه

۱- د وترو د لمانځه حکم څه دی؟

۲- د وترو لمونځ څه وخت اداء کېږي؟

۳- د قنود دعا ووایاست.

۴- غیرمؤکد سنتونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د مؤکدو او غیر مؤکدو سنتو وختونه په خپلو کتابچوکې ولیکۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ او قضايي لمونځونه

۱. **د تراويح لمونځ**: د تراويحو لمونځ د ښځو او سړو لپاره مؤکد سنت دی، ځکه چې نبي اکرم صلی الله علیه وسلم او راشده خلفاوو پرې همیشه والی کړی. جماعت کول هم پکې سنت دي.

مسأله: نفل په پيل باندې لازمېږي، بناءً کله چې چا پرې پيل وکړ او بيا يې پرېښود يعني فاسد يې کړ وروسته به يې قضاء راوړي.

۲. **د تراويحو د لمانځه وخت**: د تراويحو لمونځ د ماخوستن لمانځه څخه وروسته او د وترو څخه وړاندې اداء کېږي.

۳. **د تراويحو د رکعتونو شمېر**: تراويح شل رکعته دي، دوه دوه رکعته په يو نيت او سلام اداء کېږي، او بيا د هرو څلورو رکعتو وروسته يوڅه ناسته کېږي، يعني په لسو سلامو شل رکعته تراويح پوره کېږي، بيا له دې څخه وروسته د وترو لمونځ هم په جماعت سره اداء کېږي. ياده دې وي چې پرته د روژې له مياشتې څخه په نورو مياشتو کې وتر په جماعت سره نه اداء کېږي.

۴. **قضايي يا فوتي لمونځونه**: کله چې له چا څخه لمونځ قضاء شي هر وخت چې فرصت ومومي بايد قضايي راوړي مګر په هغه درې وختونو کې دې نه کوي له کومو څخه چې د لمانځه کولو څخه منعه راغلې ده.

۵. **د قضايي لمونځونو د ادا کولو کيفيت**: په قضايي لمونځونو کې ترتيب واجب دی. کله چې له چا څخه د شپږو لمونځونو څخه لږ لمونځونه قضاء شوي وي، دا سړی د ترتيب خاوند دی، فقهاء کرام وايي د ترتيب په خاوند د ترتيب مراعتول واجب دي، د ترتيب معنا داده چې قضايي لمونځونه به د وختي لمونځ نه مخکې کوي، او بيا به د قضايي ترمنځ هم ترتيب مراعتوي يعنې کوم لمونځ چې ترې مخکې قضاء شوی وي هغه به وړاندې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. هغه شیان چې ترتیب پرې ساقطېږي:

۱- کله چې قضايي لمونځونه پرته له وترو څخه شپږو ته ورسېږي.

۲- کله چې له سرې څخه قضايي لمونځونه هېر شي.

۳- کله چې وخت تنګ وي او دواړه (وختي او قضايي لمونځونه) نه اداکېږي.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ. د وترو او تراويحو لمونځونه څه حکم لري؟

ب. د وترو او تراويحو لمونځونه څنګه اداء کيږي؟

۲- لاندې صحيح جملو ته د (ص) نښه او غلطو جملو ته دا (غ) نښه کېږدئ:

أ. د تراويحو لمونځ د ماخوستن له وترو څخه وروسته اداء کيږي. (   )

ب. د چا څخه چې د پنځو لمونځونو څخه زيات لمونځونه قضاء شي د ترتيب خاوند دی. (   )

ج. د ترتيب خاوند به وختی لمونځ په قضايي لمونځ باندې مخکې کوي. (   )

د. د وخت په تنګوالي سره ترتيب ساقطيږي. (   )

ه. شل رکعته تراويح به په لسو سلامونو سره سرته رسېږي. (   )

کورنۍ دنده

پورتينو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه مفسدات او مکروهات

۱. د لمانځه مفسدات:

فساد په لغت کې: د صلاح ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې په عبادت کې ناسم وصف فساد بلل کېږي. په عباداتو کې د فساد معنی بطلان دی او په معاملاتو کې فساد بېله معنا او بطلان بېله معنا لري، هدف دا چې معاملات د فساد څخه وروسته صحیح کېدای هم شي خو عبادات داسې نه دي.

۲. د لمانځه مفسدات:

۱- خبرې کول.
۲- خوراک او څښاک کول اګر که په هېره هم وي.
۳- داسې کارکول چې د لمانځه څخه بیرون کس پرې د لمونځ کوونکي ګومان ونه کړي.
۴- له قبلې څخه د سینې ګرځول.
۵- د لمانځه په منځ کې درې پرله پسې قدمونه اخیستل.
۶- لیونتوب او بې هوشي.
۷- د پوره یو رکن اداء کول په داسې ډول سره چې عورت یې څرګند، او یا ورسره دومره نجاست وي چې لمونځ ورسره نه کېږي.
۸- داسې خندا چې خپله یې واوري.
۹- په خوله د سلام اچول یا ځوابول.
۱۰- د نیوی امورو لپاره ژړل، خو که چېرې د خدای له ویرې وي بیا یې لمونځ نه فاسدېږي.
۱۱- هغه الفاظ ویل چې دلمانځه څخه نه دي لکه: (اناالله و اناالیه راجعون) او یا (الحمد الله) ویل.
۱۲- په داسې شکل سره د قرائت کول چې د کلمې معنا غلطوي.
۱۳- له امام نه پرته بل چاته فتحه ورکول.

۳. د کراهیت معنا:

کراهیت په لغت کې د محبت ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې هر هغه شی چې پرېښودل یې له کولو څخه غوره وي تنزیهي مکروه بلل کېږي او که چېرې منعه والی یې په ظني دلیل ثابت وي تحریمي مکروه بلل کېږي.
کله چې لمونځ د تحریمي کراهیت سره اداء شي راګرځول یې واجب دي، او که د تنزیهي کراهیت سره شوی وي بېرته راګرځول یې مستحب دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د لمانځه مکروهات:

لاندې شيان په لمانځه کې مکروه دي:

۱_ د سنتو او واجباتو پرېښودل.لکه: د امام متابعت په لمانځه کې پرېښودل .

۲_ په لمانځه کې په نورو کارونو باندې د لاسونو مصروفول لکه :

- د ګوتو قاتول راقاتول.
- د ګوتو ښخه ټکونه ويستل.
- د لمانځه پر مهال ټنډه پاکول.
- د کاڼو او ګټو لرې کول، وېښتان ويستل.
- له خپلو جامو او لاسو سره لوبې کول.
- په اشاره باندې د سلام ځوابول.

۳_ په لمانځه کې په نورو شيانو باندې د سترګو مصروفول لکه:

- د آسمان لور ته کتل.
- د سترګو پټول.
- ښي او کيڼ لور ته کتل.

۴_خپل مخصوص اذکار او دعاګاني نه لوستل.لکه د رکوع په حالت د قرائت لوستل.

۵_ په مسنونه طريقه د ارکانو نه اداکول لکه:

- غيرمنظم درېدل.
- نا سمه رکوع.
- نا سمه سجده لکه د پګړۍ په ول سجده کول.

۶_ بې ضرورته ټوخی او اوسيلی کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې نور هغه امور چې د لمانځه د روحيې خلاف دي او بعضې اشخاص هغه کوي په ګوته کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ- کراهيت او فساد څه معنا لري په لنډ ډول يې تعريف کړئ؟

ب- د لمانځه د مکروهاتو څخه پنځه ووایاست.

ج- د لمانځه پنځه مفسدات بيان کړئ.

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (×) نښه کېږدئ:

أ- په لمانځه کې د ګوتو ښخه ټکونه ويستل مکروه دي. (   )

ب- د رکوع په حالت کې د قرائت لوستل لمونځ فاسدوي. (   )

ج- په لمانځه کې خبرې کول مکروه دي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

په لمانځه کې بې اودسه کېدل

کله چې څوک پرته له کومې ارادې په لمانځه کې بې اودسه شي:

۱- لمونځ دې پرېږدي اودس ته دې ولاړ شي او پس له اوداسه دې خپل لمونځ د هغه ځای څخه پیل کړي چې په کوم ځای کې بې اودسه شوی دی. خو له سره راګرځول یې غوره دي.

۲- که چېرې بې اودسه شوی شخص امام وي، یو له خپلو مقتدیانو څخه دې امام کړي او پاتې لمونځ به دی په خپل امامت مقتدیانو ته پوره کوي.

۳- که چېرې یو لمونځ کوونکي ته د وروستۍ ناستې څخه وروسته بې اودسي پېښه شي د لمانځه څخه دې وګرځي، اودس دې وکړي، او بیا دې سلام واړوي، دا درې واړه هغه صورتونه دي چې خبرې یې نه وي کړي، خو که خبره یې کړې وي، بیا یې لمونځ فاسدېږي برابره ده چې قصداً، سهواً او خطاً یې له خولې وتلې وي او بناء ورباندې جواز نه لري.

۴- که چېرې کوم لمونځ کوونکی وروسته له بې اودسۍ څخه د اودس لپاره قدمونو اخیستلو او یا له قبلې څخه مخ ګرځولو ته اړ ؤ او داکار یې وکړ لمونځ یې نه فاسدېږي اګر که له درې قدمونو څخه زیات هم تللی وي.

۲- د سهوې سجده:

سهوه غفلت او بې پروایی ته وایي.

د سهوې سجدې حکم: د سهوې سجده واجب ده.

د سهوې د سجدې سببونه: د سهوې سجده په لاندې شیانو واجبېږي:

۱- کله چې د واجباتو څخه یو یې د خپل ځای نه وړاندې یا وروسته، سهواً زیات او یا پرېښودل شي.

۲- کله چې لمونځ کوونکی فرض د خپل ځای څخه سهواً مخکې یا وروسته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• **مسأله**:

د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده نه لازمېږي، ځکه چې د سنتو په پرېښودلو باندې لمونځ نه نیمګړی کېږي.

• **مسأله**:

د فرضو پرېښودل په سجده سهوه باندې نه جبیره کېږي، ځکه چې د فرضو پرېښودل لمونځ باطلوي، خو که چېرې خوک د لمانځه په کوم رکن کې سهوه شو بېرته به یې راګرځوي او که چېرې یې د خپل ځای څخه وروسته کړ بیا به د سهوې سجده کوي.

۳- د سهوې د سجدې وخت:

د سهوې سجده هغه دوه سجدې دي چې د لمانځه زیادت او نیمګړتیا پوره کوي او وخت یې د اخري قعدې د تشهد او یو سلام ګرځولو څخه وروسته دی.

۴- د سهوې د سجدې طریقه:

د وروستۍ قعدې د تشهد څخه وروسته یو سلام اړول کېږي او بیا د دې څخه وروسته دوه د سهوې سجدې کېږي، او د دې څخه وروسته تشهد (التحیات...) د دوهم ځل لپاره په همدې ناسته کې، او بیا به درود (اللهم صل...)، او دعاء چې مخکې ندي ویل شوي ولولي، او بیا به ښي او کیڼ لور ته سلام واړوي.

۵- په لمانځه او یا اوداسه کې شک کول:

۱- که چېرې یو چاته دا شک پیدا شو چې لمونځ یې کړی او که یې نه دی کړی، دې سرې لمونځ نه دی کړی، ځکه نه کول یې یقیني او په کولو کې یې شک دی.

۲- که چېرې یو چاته د سلام ګرځولو او یا د آخري قعدې د تشهد نه وروسته شک پیدا شو دا شک هیڅ باوري نه دی او اعتبار ورته نشته.

۳- که چېرې خوک ډېر شکي وي او هر وخت ورته شک پیدا کېږي، دا به په غالب ګمان عمل کوي.

۴- که چېرې خوک په دې باور وي چې اودس يې کړی دی خو فکر کوي چې ممکن بې اودسه شوی وي، د دې سرې اودس شته، مګر که په یاد یې وي چې دی بې اودسه ؤ خو ممکن د عادت سره سم ده اودس کړی وي، نو دا بې اودسه دی.

۶- د تلاوت سجده

د تلاوت د سجدې حکم:

د تلاوت سجده کول واجب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د تلاوت د سجدې اسباب:

د تلاوت سجده په لاندې درې سببونو باندې واجبېږي:

۱- تلاوت: د تلاوت سجده په تلاوت کوونکي باندې واجبېږي.

۲- اوریدل: د تلاوت سجده د سجدې د آیت په اوریدلو په اوریدونکي باندې هم واجبېږي.

۳- اقتداء: که امام د تلاوت د سجدې آیت ولوست په مقتدي باندې هم واجبېږي، که څه هم چې اوریدلی یې نه وي.

۸- د تلاوت سجدې ادا کول:

تکبیر به وایي (خو لاسونه به غوږونو ته نه پورته کوي) او سجدې ته به ښکته کېږي، داسې سجده به کوي لکه څنګه چې د لمانځه سجده کوي او بیا به له سجدې څخه د پورته کېدو لپاره تکبیر وایي، دا دواړه تکبیرونه ویل واجب دي، د تلاوت سجده کې تشهد او سلام نشته.

په سجدې کې به (سبحان ربی الاعلی) درې ځلې وایي، د تلاوت د سجدې آیتونه په لاندې جدول کې روښانه شوي دي، او همدارنګه په قرآن کریم کې هم دغه ځایونه په نښه شوي دي.

۹- د تلاوت د سجدو شمېر:

شمېره	سورت	آیت	شمېره	سورت	آیت
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۵
۲	الرعد	۱۵	۹	الم سجدة	۱۵
۳	النحل	۴۹	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۷	۱۱	حم سجدة	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ملګرو په وړاندې د تلاوت سجده عملاً اداء کړي او هم دې د وجوب اسباب څرګند کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. د سهوې سجدې حکم څه دی؟ او سببونه يې په لنډ ډول بيان کړئ.

۲. د تلاوت د سجدې اسباب څو او کوم دي؟

۳. د تلاوت د سجدې د آيتونو شمېر څو دی؟

۴. که چېرې امام په لمانځه کې بې اودسه شي څه بايد وکړي؟

لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده ....لازميږي.

۲. د فرضو پرېښودل د سهوې په سجدې باندې ....کېږي.

۳. د تلاوت سجدې په دې سورتونو ....کې دي.

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه سره د ځوابونو په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناروغ لمونځ

د ناروغ لمونځ ناروغی ته په کټلو په لاندې ډولونو دی:
۱-کله چې ناروغ ته ودرېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته، رکوع او سجدې سره کوي.
۲-که چېرې کوم ناروغ ته د رکوع او سجدې کول ناشوني شول، بیا به رکوع او سجده په داسې حال په اشاره کوي چې د سجدې اشاره به د رکوع له اشارې ښخه ټیټه وي، خو د سجدې لپاره دې څه شی نه پورته کوي چې هلته ورباندې سجده وکړي.
۳-که چېرې څوک په ناسته هم قادر نه و، دا سرې به ستونی ستغ په داسې حال کې څملي چې پښې به یې د قبلې لور ته وي، د سر لاندې به یې د پورته کولو په خاطر بالښت ایښی وي، مخ په قبلې به ملاست، رکوع او سجده به په اشاره باندې ترسره کوي.
۴-کله چې کوم ناروغ په دی قادر نه وي چې د سر په اشاره باندې لمونځ وکړي، له ده څخه لمونځ وروسته کېږي، د سترګو او وریځو په اشارې سره لمونځ کول ورته روا نه دی.
۵- هغه بنده چې په خپل ژوند کې د سر په اشاره باندې په لمونځ کولو باندې قادر نه ؤ او مړ شو، په ده باندې ددې لمونځونو د کفارې وصیت لازم نه دی، اګر که ډېر لږ هم وي.

۲- د مسافر لمونځ:
څرنګه چې سفر ستونزې لري نو ددې لپاره ورته ځانګړې احکام خاص شوي چې په لاندې ډول دي:
۱- د روژې په مبارکه میاشت کې مسافر ته روژه خوړل روا دی.
۲- مسافر ته د سفر په خاطر په اغوستل شویو موزو باندی درې ورځې او شپې مسحه کول روا دي.
۳- په مسافر باندې د جمعې او اخترونو لمونځونه او قرباني نه شته.
۴- مسافر په سفر کې څلور رکعتي فرض لمونځونو کې قصر کوي او دوه رکعته کوي.
همدا راز د لمونځ وروسته کول هم ورته روا دي په هغه صورت کې چې د غلو او شوکمارو څخه ویره ولري.

۳- قصر:
د څلور رکعتیزو لمونځونو نیمايي کول او پر ځای یې دوه رکعته کول قصر بلل کېږي، بناءً د سهار او ماښام لمانځه کې قصر نه کېږي.

۴- د قصر حکم: قصر په سفر کې (عزیمت) دی.

۵- د قصر شرطونه: فقهاء کرامو د قصر لپاره لاندې شرطونه ایښي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سفر اندازه او لیاره به په عادي تګ سره درې ورځې او شپې وي. (۱)
۲. سفر د مسافر د خپل کلي یا قریې څخه د وتلو نه حسابیږي، یعنې کله چې مسافر د خپلې علاقې څخه بیرون شو مسافر بلل کیږي.
۳. د سفر نیت به کوي.
۴. باید کوم سفر چې نیت یې لري له درې ورځو څخه کم نه وي.

۲. د سفر په هکله مسئلې:

۱- یو سړی له خپل اصلي ټاټوبي څخه هغه چې پکې زیږیدلی او هستوګنه کوله؛ ولاړ او بل ځای کې یې هستوګنه غوره کړه، د ځینو اړتیاوو له امله د څه وخت لپاره خپل ټاټوبي ته راغی، دا سړی به په خپل اصلي ټاټوبي کې قصر کوي، په دې شرط چې د دواړو تر منځ فاصله درې ورځې او یا له دې څخه زیاته وي.
۲- که له یو ځا څخه په سفر کې لمونځونه قضاء شول او بیا کور ته راستون شو د سفر د لمانځه قضایي به دوه رکعته راوړي، او که چیرې په کور کې ترې قضاء شوي وي، او قضاء یې په سفر کې راوړي هم هغه څلور رکعته به پوره کوي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
أ- د سفر ځانګړي احکام څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
ب- قصر څه ته وايي، او حکم یې څه دی؟
ج- قصر څو شرطونه لري په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:
أ- د سفر اندازه به په عادي تګ سره درې ورځې ده. (   )
ب- که له یو ځاڅخه په سفر کې لمونځونه قضا شول په کور کې به یې پوره اداءکوي. (   )
ج- په مسافر باندې د جمعې، اخترونو لمونځونه او قرباني نشته. (   )
د- کله چې ناروغ ته درېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته کوي. (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

---

(۱) بعضی معاصرو علماو د شرعی سفر اندازه تقریباً ۸۹ کیلومتره تعیین کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه وېشتم لوست

د سيرت النبي ارزښت

الله تعالی فرمايي: **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** د الاحزاب سورت، ۲۱ آيت.

ژباړه: (په حقيقت کې ستاسو لپاره د الله په رسول کې يوه خورا غوره نمونه ده)

الله تعالی پدې مبارک آيت کې مونږ ته د پيغمبرﷺ په پيروی او اطاعت امر کړی دی، لدې امله لازمه ده چې د نبي کريمﷺ سيرت زده کړو تر څو وکولای شو هغه پسې اقتداء اوډ هغه لاره تعقيب کړو، د سنتو او طريقو پلټنه يې وکړو او په لاربښوونو يې عمل وکړو. نو د اسلام په پوهيدو او پيژندو کې د سيرت څه اهميت دی؟ د سيرت مفهوم او ځانګړتياوې کومې دي؟ او د سيرت د تدريس موخې څه دي؟

د سيرت تعريف:

په لغت کې: د سنت، طريقې او تګلارې په معنی راغلی دی.

په اصطلاح کې: سيرت د يوه شخص د ژوند حالاتو، تاريخ او هغه پورې اړوندو موضوعاتو ته ويل کيږي.

کله چې سيرت مطلق ذکر شي نو د حضرت محمدﷺ سيرت ور څخه مراد وي.

فعاليت

- د سيرت علم د کوم علم سره زيات ورته والی لري؟ د حديثو دعلم سره، د تاريخ د علم سره، او که د کوم بل علم سره؟

هغه عمده موضوعات چې په سيرت کې څيړل کيږي عبارت دي له:

دپيغمبرﷺ د ميلاد له مهال څخه دنبوت مقدماتي ننبې او ننباني ، د حضرت محمدﷺ

وړوکتوب، رشد، ځواني، په مختلفو حالاتوکې دالله (ج) ساتنه دخپل پیغمبرنه ، پیغمبرﷺ باندې دوحې دنازلیدلو وخت،پټ او ښکاره دعوت ،دقریشو له خوا د مسلمانانو ډول ډول ربړونې ،دمسلمانانو هجرت حبشې ته،د مکې مکرمې څخه بهر داسلام دمقدس دین خپریدل، دیثرب (مدینې منورې) دخلکو سره ترون، یثرب (مدینې منورې) ته هجرت، په مدینه منوره کې داسلامي ټولنې جوړول ،قبائلو او ګاونډیانو سره تړونونه، دمسلمانانو پر ضد د مشرکانو او یهودو توطئې اودسیسې، دهغوی په وړاندې دمسلمانانو دفاع او د پیغمبر اکرمﷺغزاګانې،ګاونډیو حاکمانوته ددعوت دپیغامونو لیږل،دجزیرة العرب مختلفوسیمو ته د اسلام رسیدل،د پیغمبرﷺ سفرونه، د هغهﷺ ځلانده صفات،او له نیمګړې دنیا څخه دهغه رحلت.

د سیرت النبي ځانګړتیاوې

نبوي سیرت ډېرې ځانګړتیاوې لري چې ځینې يې دا دي :

۱ - د نبي کریمﷺ سیرت د نورو انبیاؤدسیرت په پرتله تر ټولو صحیح ترین سیرت دی، ځکه چې دغه سیرت د متصلو روایاتو، پیژندل شوو او موثوقو شخصیاتو له لارې نقل شوی دی، تردې چې دثبت او تدوین مرحلې ته رسیدلی دی.

د سیرت تدوین په(۱۰۱هجري) کال کې د عمر بن عبد العزیز د خلافت په دورکې پیل شو،نو ځکه د سیرت علماء په ډېرې آسانۍ سره کولای شي د پیغمبر اکرم (ص) صحیح سیرت له ناسمو اقوالو او ضعیفو کیسو څخه جلا کړي.

۲ – دسیرت لار ښوونې هر اړخیزې او دژوند ټولو حالاتوته شاملې دي،چې د هر چا لپاره په هر وخت اوشیبه کې د ژوند غوره نمونه دي.

۳ – د پیغمبرﷺ سیرت روښانه سیرت د ی چې د هغه د ژوند د حالاتو پړاوونه په څرګند ډول بیانوي: چې د پیغمبرﷺ د پلار عبد الله او مور بي بي آمنه بنت وهب د واده له وخت څخه پیل ، اود پیغمبرﷺ پیدایښت، بعثت، د دعوت پړاوونه، غزاګانې او د پیغمبرﷺ وفات په څرګند ډول بیانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د سیرت النبي د زده کړې ارزښت

۱ - د نبي کریم ﷺ سپېڅلی سیرت له فضایلو، نیکواخلاقو، نصیحتونو او عبرتونو څخه ډک دی چې انسان د خیر په لور هڅوی.

۲- د پیغمبر ﷺ دسیرت زده کړه دا روښانه کوي چې د اسلام سپېڅلی دین د صبر،زغم، فکر ، عقل، حکمت،اوبشریت ته د ښېګڼو او ګټو رسولو دین دی.

۳- د پیغمبر ﷺ سیرت مصلحینو اوداعیانوته دټولنې د اصلاح بلنه او لارښوونه کوي.

۴- د پیغمبر ﷺ سیرت داسلام دسپېڅلي دین لوړمقام او برتري د جاهلیت دزمانی دناوړودودونو،بې عدالتیو او ظالمانه رسمونو په پرتله مونږ ته را په ګوته کوی.

۵- د نبوي سیرت لوستل او د پیغمبر ﷺ او اصحابو کرامو له زیارونو اوتکلیفونو(چې د اسلام ددین لپاره یې ګاللي) خبریدل، د انسان صبر، زغم او حوصله زیاتوي.

۶- دسیرت دزده کړې له برکته کولی شو ددین په ډېرومقاصدوپوه شو،اود قرآن کریم د زیاتوآیاتو په تفسیر او شان نزول خبر شو.

۷- نبوي سیرت داسلامي امت د وحدت ځرګندونه کوي او دا را په ګوته کوي چې اسلام څرنګه وکولی شودمختلفو ، یوبل دښمنو اوخپرو قومونو، ملتونو او قبائلو څخه یو واحد، قوي عزتمند او یو موټی ملت جوړ کړي، او ټول سره وروڼه کړي، او د دوی مشران چې د تقوی، اخلاص او الهي وېرې څخه برخمن وو، د خپلو کشرانو او اتباعو په زړونو کې تر ټولو ګران او عزتمند کړي.

۸- دسیرت لوستل اوتدریس مسلمان ته د اسلامي فرهنګ او پوهې دیوې مهمې برخې دغنامندی او بډاینې لامل ګرځي . چې عقائدو،احکامواو اخلاقو ته هم شاملیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱ - نبوي سیرت په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲- د نبوي سیرت درې ځانګړتیاوې څرګندې کړئ.

۳- د نبوي سیرت د زده کړې ارزښت د مسلمانانو د ژوندانه په مختلفو اړخونو کې څرګند کړئ.

کورنۍ دنده

ددې لوست دمطالبو خلاصه دیوې لنډې مقالې په لړکې په خپلوالفاظو ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي سيرت او تاريخ

د تاريخ تعريف:

تاريخ په لغت کې ديوې پيښې دوخت اوزمان تعيين ته وايي.

په اصطلاح کې: د تيرو وختونو دمهمو پيښو او واقعاتو دوخت او زماني ټاکل دي، لکه: دمهمو شخصيتونو،ډلو،دهغوی دژوند اومړک دحالاتو، تمدنونو، ښارونو، دودونو، رواجونو، عاداتو، کړنو، صنعتونواوانسابو څخه بحث کوي.

سيرت د تاريخ اساس او بنسټ دی:

دپيغمبر ﷺ سيرت دتاريخ اساس او بنسټ دی چې مسلمانان پرې وياړي،ځکه لومړنی تاريخي پيښې چې مسلمانانو ليکلي دي، هغه دسيرت پيښې وې، بيا د وروستنيو حوادثو تدوين تر نن ورځې پورې د هماغه سيرت لړۍ ده.

د سيرت او تاريخ د سند د نقلولوطريقه:

د روايت په سلسله دتاريخي پيښو نقلول، اوصحيح روايتونه له غلطورروايتونو څخه جلا کول دا يوازې د عربو او مسلمانانو ځا نګړتيا وه چې نور ورځنې بې برخې و، ځکه چې مسلمانانو دسيرت ليکنه خپله ديني وجيبه ګڼله، دوی زيار باسه تر څو په رواياتو کې کوم شک او شبه پاتې نشي،او سيرت له هرډول درواغو څخه پاک وي، دغه تګلاره لومړی د حديثو او سيرت په ليکنه کې رامنځته شوه، اوبيا دتاريخ په ليکنه کې ورڅخه کار واخيستل شو، اودتاريخ پورې اړوندوحقائقود تمييزلپاره معيار وټاکل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د سیرت او د تاریخ دعلم تفاوتونه واضح کړئ.

د نبوي سیرت مصادر:

مونږ کولای شو د نبوي سیرت مصادر په لاندې ډول خلاصه کړو:

۱ - قرآن کریم : د نبوي سیرت یوه پراخه برخه په قرانکریم کې په اجمالي توګه ذکر شوې ده.

۲ - نبوي سنت: دنبوي سیرت زیاته برخه د احادیثو په کتابونو کې ذکر شوې ده، د احادیثو کتابونه عبارت دي له: کتب الصحاح، سنن، مسانید، مستدرکات، معاجم، او د سننو د کتابونو له قاموسونو څخه.

۳ - د محمدي صفاتو (شمایلو) کتابونه:

د محمدي شمایلو کتابونه هغه کتابونه دي چې مؤلفینو یې د نبي کریم ﷺ اخلاقو، عاداتو، فضایلو اوسلوکو ته ځانګړې توجه کړې وي.

۴ - د نبوي دلایلو کتابونه (محمدي معجزې):

په دغو کتابونو کې د پیغمبر ﷺ معجزې، او د نبوت دلائل ذکر شوي دي.

۵ - د محمدي خصائصو کتابونه :

دغه کتابونه د پیغمبر ﷺ او د هغه د امت د خصائصو او ځانګړتیاوو په هکله بحث کوي.

۶ - د غزا ګانو کتابونه:

دغه کتابونه د اسلام په اول کې دمسلمانانو د دښمنانو د سازشونو ، دسیسو، د مسلمانانو د دفاع ، او د پیغمبر ﷺ دغزواتو څخه بحث کوي .

۷_ د سیرت ځانګړي کتابونه:

دغه کتابونه د سیرت دعلم پورې د اړوندو موضوعاتو څخه بحث کوي.

د سیرت د لیکنې پیل او د سیرت مشهور کتابونه:

۱ - د صحابه و دوره: د سیرت تدوین په ابتدایي بڼه د(۵۰-۲۰)هجري کلونو څخه پیل شو، چې حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنه به خپلو شاګردانو ته د پیغمبر ﷺ دنسب ، او دهغه دغز اګانو په هکله معلومات ورکول او هغوی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکل،همدا راز عبد الله بن عمرو بن العاص اوبراءبن عازب رضي الله عنهما به هم خپلو شاګردانو ته دسيرت دعلم تدريس کاوه.

۲- د تابعينو دوره: دسيرت تاليف دتابعينو په زمانه کې پيل شو،عروه بن زبير بن عوام د رسول الله (ص) دغزاګانو کتاب وليکه.

د پيغمبر (ص) په سيرت او غزواتو کې تر ټولو سهم کتاب چې د تابعينو په زمانه کې وليکل شو هغه د أبان بن عثمان (رح) کتاب ؤ چې ليکل يې د(۸۳) هجري څخه دمخه بشپړ شو.

د هغه څخه وروسته په دويمه درجه کې د وهب بن منبه چې په (۱۱۰) هجري کې وفات شوی، او د موسی بن عقبه چې په (۱۴۱)هجري کې وفات شوی د سيرت کتابونه دي.

دغو کسانود صحابه کرامو په زمانه کې ژوند کاوه او د هغوی څخه يې زده کړه کړې وه.

۳- د اتباع تابعينو دوره:په دغه دوره کې چې کوم کتابونه ليکل شوي دي په لاندې ډول دي:

«السير والمغازي» دمحمد بن اسحاق (المتوفی ۱۵۱هـ) ليکنه، او«السيرة النبوية» د ابن هشام (المتوفی ۲۱۳ هـ) ليکنه ، دې دواړو مؤلفانو دتابعينو څخه زده کړې کړې وې.

همدارنګه(الموطأ) دامام مالک (رح) (المتوفی ۱۷۹ هـ)ليکنه،دا د احاديثو کتاب دی خو زياته برخه احاديث يې دپيغمبر (ص) په سيرت او اوصافو پورې اړه لري. (صحيح البخاري) د محمد بن اسماعيل البخاري (رح) (المتوفی۲۵۶ هـ) ليکنه، او(صحيح مسلم) دامام مسلم (رح)(المتوفی ۲۶۱هـ) ليکنه، په دغو کتابونو کې د احاديثوډېره برخه دپيغمبر (ص) دنبوت څخه مخکې او وروسته، د ژوند حالات ،د هغه خصائص،فضائل، غزوات، او د يارانو مناقب او فضيلتونه بيانوي.

وروسته بيا نور کتابونه هم وليکل شول چې ځيني يې دا دي:

۱- عبد الملک بن هشام د محمد بن اسحاق کتاب (السير والمغازي) مختصر کړ، بيا د دغه (مختصر) لپاره، امام ابو القاسم عبد الرحمان اندلسي د (الروض الانف) په نوم شرحه وليکله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- محمد بن سعد چې د واقدي شاګرد و د(الطبقات الكبرى) کتاب په اتو جلدونو کې ولیکه چې لومړی اودویم جلد یې یوازې د پیغمبرﷺ د سیرت او غزواتو د بحث لپاره ځانګړی شوی دی.

په اوسني عصر کې د سیرت په مختلفو اړخونو کې ډیرکتابونه تألیف اوتدقیق شوي دي چې ځینې یې لاندې ذکرشوي دي:

- سيرة النبي: دامام ابن کثیر لیکنه.
- سيرة النبي: دعلامه شبلي نعماني لیکنه.
- الرحيق المختوم: دمبارکپوري لیکنه.
- فقه السيرة:د محمد الغزالي لیکنه.
- نبي الرحمة:د محمد بن مسعد یاقوت لیکنه.
- تهذيب سيرة النبي(ابن هشام)د عبد السلام هارون لیکنه. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د نبوي سیرت تاثیر د تاریخ په تدوین کې بیان کړئ.

۲.د سیرت النبيﷺ تدوین په مستقله توګه څه وخت پیل شو؟ او د دوو کتابونو نومونه واخلئ چې په مستقیمه توګه د نبوي سیرت په هکله تالیف شوي وي.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(۱) د (سیرت د لیکنې پیل او د سیرت د مشهورو کتابونو) بحث، اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه وړاندې د جزيرة العرب حالت
الف - (د بتانو د عبادت پیل)

د شپږمې پېړۍ په دویمې نمايي کې د جزیرة العرب حالت

- په عربي جزيره کې حاکم دين کوم وُ؟
- د بتانو عبادت څرنګه شروع شو؟
- بتان له کومه ځايه څخه عربي جزيرې ته راوړل شول؟

د دين تعريف:

دين په لغت کې: د شريعت، قانون، مذهب، ملت، لارې، جزا او حساب په معنا راغلی دی.

په اصطلاح کې: د انسانانو د ژوند هغه نظام دی چې اعتقادي، فکري، اخلاقي او عملي اړخونه يې په بر کې نيسي.

د اسلام څخه دمخه د عربانودين:

له هغه وخته چې په مکه مکرمه کې د ابراهيم عليه السلام ځوځات (نسل) ميشت شول، اوبيا د عربي جزيرې په نورو سيمو کې خپاره شول، نو عربان د ابراهيمي دين پيروان وو. د يو الله بنده ګي بې کوله ،خو د يوې اوږدې مودې دتيريدو وروسته هغوی هغه څه چې بې زده کړي و هغه بې هير کړل، او پرته له ځينو ديني شعائرو څخه نور هيڅ شی هم په هغوی کې پاتې نه و.

د بتانو دعبادت پيل:

د لومړي ځل لپاره د نوح عليه السلام په زمانه کې د بتانو عبادت پيل شو. د نوح عليه السلام د قوم څخه پنځه تنه د (ود، سواع، يغوث ، يعوق او نسر) په نامه نيک، ښه او عبادت کوونکي خلک وو، د هغوی مرګ د خلکو د وېرې غم او خپګان لامل وګرځيد، يوه سړي دوی ته وويل: آيا ددوی څيرې ستاسو لپاره د لرګي څخه جوړې کړم، چې د هغو په ليدو سره تاسوته آرامي حاصله شي؟ دوی وويل : هو !که کولای شې دا کار وکړه .
نو څيرې بې د هغوی د ژوندانه د حالت په شان د خلکو لپاره جوړې کړې د هرې کورنۍ چې به کومه څيره خوښيده هماغه به بې وړه او په خپلو کورونو کې بې کيښودوه، هغې ته به بې کتل او څه اندازه غمونه او انديښنې به بې کميدلې، وخت په همدې توګه تيريده، دويمه او دريمه پيړۍ يو په بل پسې تيرې شوې خو ټولو خلکو به د هغو څيرو سره د لومړنۍ پيړۍ په شان کړنه کوله تر څو څلورمه پيړۍ را ورسيده، خلکو وويل: که څيرې مونږ ددغو نيکو او صالحو اشخاصو د څيرو عبادت وکړو نو دا به الله ته زمونږ د نږدېوالي لامل و ګرځي او دوی به د الله په وړاندې زمونږ شفاعت وکړي، بناء ددغو مجسمو، اوشکلونو عبادت بې پيل کړ،اوراتلونکو نسلونو هم دې کار ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پر ځمکه دبتانو د عبادت پیل:

پیغمبرﷺ د الله جل جلاله د لوري د اسې خلکو ته ولیږل شو چې هغوی د جاهلیت په تورو تیاروکې ژوند تیراوه او دغه تیاره دهغوی د ژوندانه په هره برخه حاکمه وه.

له دې څخه مخکې ټول عرب د ابراهیم (علیه السلام) دسپیڅلي دین پیروان وو.

یوکس چې عمرو بن لحی نومیده ،او دبني خزاعه د قبیلې مشرو، هغه یوه ورځ شام ته سفر وکړ،ګوري چې د شام خلک د بتانو عبادت کوي، داکار یې ډیر خوښ شو، له شام څخه یې یو بت چې (هبل) نومیده له ځانه سره مکې ته راوړ،اود کعبې شریفې په منځ کې یې کېښود. دمکې خلک یې ددغه بت بندګۍ ته راوبلل دمکې خلکو دده بلنه ومنله ،اودبتانو عبادت یې پیل کړ، لږه موده وروسته د ټول حجاز اوسیدونکو د مکې دخلکو لاره ونیوله.

د حجاز دخلکو دپخوانیو بتانو له جملې څخه (لات،منات اوعزا) وو،چې په مختلفو سیموکې یې شتون درلود. له دې وروسته بت پرستي او د الله جل جلا له سره شریک نیول په ټول حجاز کې خپور شو، په هرکلي او بیا په هر کورکې د بتانو عبادت پیل شو، مسجد الحرام یې له بتانو څخه ډک کړ، په دې توګه بت پرستي د جاهلیت ددین یو مظهر وګرځید.

د بت پرستۍ مراسم:

د بت پرستۍ مراسم دا رنګه وو:

خلکو به د بتانو عبادت کاوه، هغوی ته به یې پناه وړه ، په ستونزوکې به یې بتانو ته فریاد او زارۍ کولې، خپل ضرورتونه او اړتیاوې به یې له بتانو غوښتلې، داسې عقیده یې در لوده چې بتان د الله په وړاندې زمونږ سپارښتنه کوي، د هغو په شا اوخوا به یې طوافونه کول، هغو ته به یې سجدې کولې، او د بتانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغو په نامه به يې قرباني کولې.
خپل هر شی (خير او شر) به يې په غشو معلومول، د کاهنانو، منجمانو او غيب ويونکو په خبرو يې باور درلود، فال اچونه په هغوکې مروجه وه.
دا دين- چې پر شرک، بت پرستۍ، وهمياتو او خرافاتو ولاړ و، د ډېرو عربانو دين و.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. دين په لغت او اصطلاح کې څه ته وايي؟ تعريف يې کړئ.
۲. د کعبې شريفې په چاپيريال کې خلکو څه وخت د بتانو عبادت پيل کړ؟
۳. مشرکان په بت پرستۍ کې د يو شمير مراسمو پابند وو ځينې له هغو څخه شرحه کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه د مخه د عربو حالت
ب-(ديني، اخلاقي، ټولنيز او سياسي حالت)

د اسلام د ځلانده لمر د ځرک وهلو نه وړاندې عربو څرنګه اخلاق درلودل؟ او د هغوی ټولنيز او سياسي حالت څرنګه وو؟

ديني حالت:

کله چې د اسلام سپيڅلی دين څرګند شو، عربانو چې د ابراهيم (ع) ددين د پيروۍ دعوا يې درلوده دهغه دشريعت د اوامرو او نواهيو څخه ډير لرې پاتې وو، د ګڼ شمير بتانو عبادت يې کاوه اود ابراهيمي دين ټول اخلاقي مکارم يې پريښې و.

له همدې امله د وخت په تيريدو سره په دوی کې ناوړو تقليدونو او دودونو وده وکړه،چې په پايله کې بت پرستي منځ ته راغله، دغوکارونو د دوی په ديني، ټولنيز او سياسي ژوند باندې د پام وړ اغيزې وکړې.

اخلاقي او ټولنيز حالت:

پرته له شکه د عربو د جاهليت په دورکې داسې ناوړه، ټيټواوناکارو اخلاقو شتون درلود چې سليم عقل نشو منلی او بيداره وجدان نشو قبلولی، خو ددې تر څنګ د دوی په منځ کې ځينې ستايل شوي اخلاق او غوره عادتونه هم و چې د عربو مشرانو او شاعرانو به پرې وياړ کاوه لکه: سخاوت، ځوانمردي،په وعدو وفا،ميړانه ،عزت النفس اوداسې نور.

عربي ټولنه په بیلا بیلو طبقو ویشل شوې وه چې دهرې طبقې ژوند به د بلې طبقې له ژوند سره توپیر درلود.

نارینه به د کورنۍ مشر، او دپوره واک خاوند و، د سړي او ښځې اړیکه د واده د مراسمو په ترځ کې د ښځې د اولیاؤ د نظر لاندې سرته رسیده، خوپه ځینوطبقاتوکې به د سړو او ښځو ترمنځ ډول ډول ناروا اړیکو شتون درلود چې مونږ هغې ته د بدکارۍ، فساد او بې پتۍ پرته بل تعبیرنه شوورکولی. دجاهلیت په زمانه کې به د ډېرو ښځو لرل د یوه کس لپاره په میراني، ویاړاونیکۍ دلالت کاوه، د پلرونو ښځې(میرې) به یې له طلاقیدو یا د پلار له مړینې څخه وروسته زامنوپه نکاح کولې.

پلرونو به د خپلو اولادونو سره جلا، جلا چلند درلود، ځینو به ویل: زامن زموږ د ځیگر ټوټې دې چې د ځمکې په سر گرځي، او ځینو به خپلې لورگانې د ننگ، عار، فقر او لوږې له امله ژوندۍ خښولې، د زوی په زیږیدلو به خوشحاله کیدل،اود لوڼو په زیږیدنه به خورا زیات خپه کیدل او د ډېر غم او قهر له کبله به یې د مخونو رنگونه توریدل، د خلکو څخه به پټیدل ،کواکې چې په کور کې ورته کوم لوی غم پیښ شوی دی. خرافات ددوی ترمنځ دومره اوج ته رسیدلي وو چې کله ناکله به یې خپل مقصد ته د رسیدو په موخه زامن نذر او قرباني کول اوخلکو به د ښارویو په څیر ژوند کاوه.

ښځې به یې د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کولې اوکله به هم ورسره د کاڼو، لرگیو او نورو جماداتو په څیر معامله کیده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي حالت:

د اسلام د ظهور په وخت کې د عربي جزیرې حاکمان په دوه ډوله وو:

۱ – تاجداره پاچاهان : چې دا ډول حاکمان په حقیقت کې دخپلواکۍ او بشپړې آزادۍ څخه برخمن وو.

۲ – د قبایلو او پرګنو مشران : ددغو مشرانو حاکمیت او امتیاز د تاجدارو پاچا هانو په څیر و، ډیرو بې بشپړه آزادي درلوده خو ځینو نورو بې د تاجدارو پاچاهانو پیروي کوله.

هغوخلکوبه د قبیلو مشري په غاړه اخیسته چې دنورو په پرتله به یې ډیره پانګه او طاقت درلود.

قبیله د یوه واړه حکومت په څیر وه چې دقومي یووالي، متقابلې ګټې او د خپلې خاورې د ساتنې او د دښمن د ځپلو پر بنسټ تشکیلیده.

د حجاز حکومت د ټولو عربانولپاره د احترام وړ و، هغه یې د دیني مرکز لاربښود، ساتونکی او خادم ګڼلو، د اوسني پارلمان په څیرد ادارو او تشکیلاتو خاوند و، خو دا حکومت ډیرکمزورۍ او ناتوانه وه.

اقتصادي حالت:

اقتصادي حالت د ټولنیز او امنیتي حالت تابع وي، دا قضیه هغه وخت په سمه توګه روښانه کیږي چې دهغوی د ژوندانه بڼې اوحالت ته نظر وکړو، تجارت چې د ژوندانه د اړتیاو د پوره کولو تر ټولو لویه وسیله ده یوازې د سولې او امن په سیوري کې وده کولی شي؛ چې سوله او امن په جزیرة العرب کې یوازې د حرامو په میاشتو (اشهر الحرم) کې شتون درلود، او د عربو مشهور بازارونه به په همدې میاشتو کې ګرمیدل.

دڅارویو ساتنه په جزیرة العرب کې رواج درلود، په ځینو سیمو کې به کرهنه او

زراعت هم ترسترګو کیده، د عربوډېرې ښځې به په ورېيو وريشلو اخته وي خو دا ټول شيان به په جګړه کې له منځه تلل، بې وزلي، لوږه او بربنډتوب د ټولنې په ټولو برخو ځرګند وو.

دښمني، د قوم او قبيلې پلوي کول ددوی په منځ کې عامه وه،خلک په ډلواوګروپونو ويشل شوي وه او هرې ډلې به يوازې د خپلې قبيلې او خپل ټولې لپاره کار کاوه.

د شخړې او جګړې پر مهال به هيچا هم دا لټه نه کوله چې حق د کومې ډلې سره دی، بلکه د هغوی کوښښ به دا وو چې ځرنګه بل لوری زيانمن، ناتوانه او کمزوری کړي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او ياګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقه تکرار کړي

ارزونه

۱- د جاهليت په زمانه کې دعربودينې اواخلاقي حالت بيان کړئ .
۲- د جاهليت په زمانه کې دعربوسياسي او اقتصادي حالت بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د يوې مقالې په لړکې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ وشپږم لوست

د پیغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب

د نبي کريم (ص)د نسب سلسله چيرته رسيږي؟ او نبوي کورنۍ کومه ده؟

د پيغمبر اكرم (ص)نسب:

نوم يې محمد بن عبد الله بن عبدالمطلب بن هاشم قريشي دی،چې د نسب سلسله يې عدنان او د هغه څخه پورته اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام ته رسيږي .

نبوي کورنۍ:

نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده چې نسبت يې د نبي آکرم (ص)نيکه هاشم بن عبد مناف ته کيږي ،لدې امله بايد د هاشم او له هغه څخه وروسته امورو او حالاتو ته يوه کتنه وکړو.

هاشم:

هاشم چې نوم يې عمرو و، هغه د بني عبد مناف د ځوځات نه يوازنی کس و چې د الله د کور زايرينو ته يې اوبه ورکولې او د هغوی خدمت يې په غاړه درلود، بدې شخص و او د خلکو په منځ کې د زيات شرافت او عزت څخه برخمن و.

عبدالمطلب:

عبد المطلب به د هاشم په څير دا لله (ج) دکور ميلمنو ته اوبه ورکولې،او دهغوی خدمت به يې کاوه، اود خپل قوم په منځ کې داسې شرف، عزت او مرتبې ته ورسيده چې هيڅ يو له نيکونو څخه يې دې مقام ته نه و رسيدلی.

د عبدالمطلب په زمانه کې د کعبې شريفې په هکله دوه مهمې پيښې واقع شوې:

– د زمزم د څاه کيندل.

– د فيل واقعه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - د زمزم د څاه د کیندلو لنډه کیسه:

د زمزم د کوهي داخلي نقطه

عبدالمطلب ته په خوب کې د زمزم د څاه ځای ور په ګوته شو، بیايې د څاه په کیندلو پیل وکړ، په څاه کې بې قیمتي شیان لکه تورې، زغرې او دوه د سرو زرو هوسۍ و موندلې چې (جرهمیانو) د خپلو وتلو په وخت هلته خښې کړې وې. د تورو څخه یې کعبې ته دروازه جوړه کړه او دواړه د سرو زرو هوسۍ یې په دروازه کې کېښودلې او حاجیانو ته یې دزم زم داوبو ورکول پیل کړ.

کله چې د زمزم څاه ښکاره شوه نو قریشو د عبدالمطلب سره جنجال او منازعه پیل کړه، هغه ته یې وویل: مونږ ته هم په هغې کې برخه راکړه.

عبدالمطلب وویل: زه داسې کار نه کوم.

د قریشو سره د همدې منازعې په پایله کې عبدالمطلب پر خپل ځان نذر کېښود، چې که چیرې الله (ج) ده ته لس زامن ورکړل، او په هغه څه کې بریا ته ورسیږي چې د قریشو سره په کې ښکیل دی نو د خپلو زامنو څخه به یو تن په کعبه کې قرباني کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

د فیل د پېښې لنډیز:

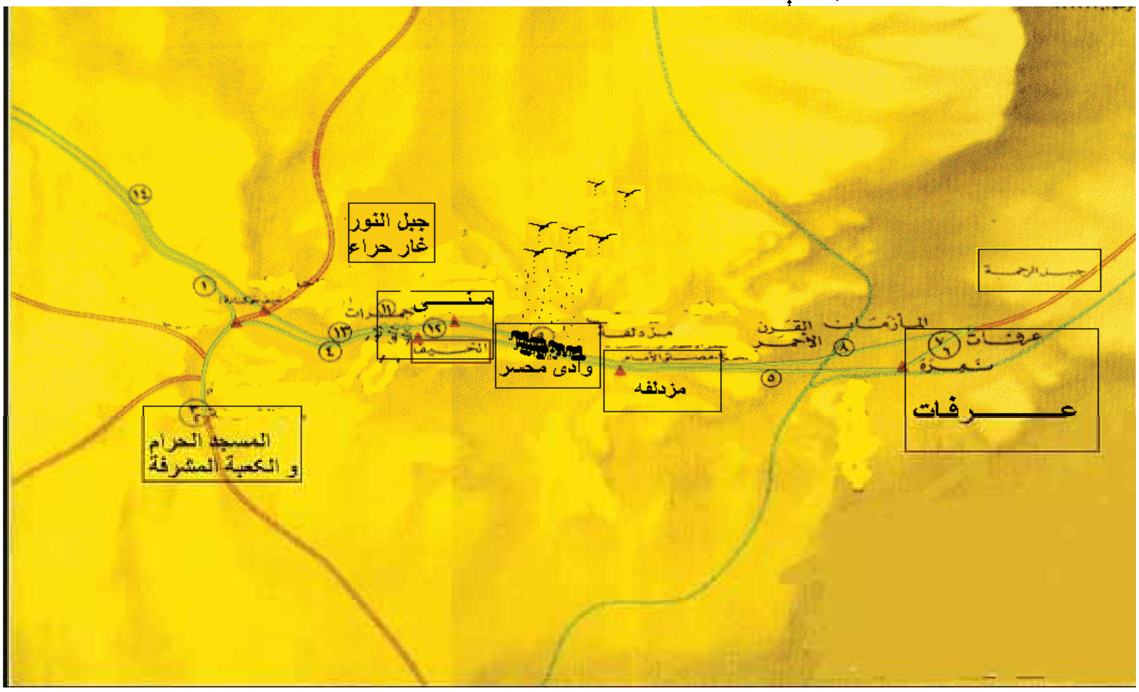

کله چې (حبشي ابرهه) چې په یمن کې د حبشي د پاچا والي و، په کعبه شریفه کې د عربو د زیارت کول او راټولېدل ولیدل نو لوی معبد یې د (صنعا) په ښار کې جوړ کړ، او غوښتل یې چې خلک د مکې په ځای هلته ولاړ شي، او د شپیته زریز لښکر سره د مکې په لورې روان شو، تر څو کعبه ورانه کړي،او د ځان لپاره یې لوی فیل غوره کړ،اوخپل حرکت ته یې دوام ورکړ،کله چې لوی فیل د محسر وادۍ ته (چې د منی او مزدلفې تر منځ پرته ده) ورسید، فیل یې خپله سینه پر ځمکه کېښوده او جګ نشو د کعبې په لوري له ورتګ څخه یې ډډه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب د ابرهه په وړاندې:

عبدالمطلب د خو زامنو سره د ابرهه د پوځیانو د مرکز په لوري حرکت وکړ، کله چې د ابرهه دروازې ته ورسیدل ، ابرهه ته وویل شو، عبدالمطلب ستا د دروازې مخې ته راغلی دی.

هغه وویل: عبدالمطلب څوک دی؟

هغه ته وویل شو: هغه د قریشو مشر او دمکې دکاروان څښتن دی ، هغه خلکو ته په هواره ځمکه او هوایې مرغانو ته د غرونو په لوړو څوکو کې خواړه ورکوي.

ابرهه ورته د داخلیدو اجازه ورکړه.

بیا یې خپل ژباړونکې ته وویل: له هغه څخه پوښتنه وکړه چې څه اړتیا لري؟ ژباړونکې د حاجت پوښتنه وکړه.

هغه وویل: حاجت مې دا دی چې دوه سوه اوښان مو زما نیولي دي، هغه ماته بیرته راکړه.

ابرهه خپل ژباړونکې ته وویل: کله مې چې ته ولیدې په حیرت کې شوم خو کله مې چې ستا خبرې واوریدې نو ډیر بې اعتنا او بې پروا شوم. زه راغلی یم څو کعبه ونړوم، هغه کعبه چې ستا دین او ستا د پلرونو دین دی، ته ددوو سوو اوښانو په هکله زما سره خبرې کوې؟ او د کعبې په هکله هیڅ نه وایې؟

عبدالمطلب وویل: (**أنا ربُّ الإبلِ ، وللبیتِ ربٌ یَحْمِیه**) زه د اوښانو څښتن یم ،کعبه خپل څښتن لري ، هغه به یې ساتي.

ابرهه د عبدالمطلب د خبرو په ځواب کې وویل : هیڅوک نشي کولای چې زما د پرمختګ خنډ شي.

عبدالمطلب ورته وویل: نور دا ستا کار دی .

نو هغه دوه سوه اوښان یې چې نیولي وو عبدالمطلب ته واپس کړل.عبدالمطلب را ستون شو او قریش یې د کیسې څخه خبر کړل، بیا یې د کعبې د دروازې په کړۍ او پردو پورې خپل ځان په ډیر عجز ، ویرې او زارۍ و ځړاوه، عبدالمطلب او قریشو الله تعالی ته پناه یوړه او د هغه څخه د مرستې او ساتنې غوښتونکي شول. بیا د مکې څخه ووتل څو په درو، غارونو او د غرونو په څوکو کې پناه واخلي او په دې انتظار وو چې قادر او توانا خدای څه وخت د ظالمو سرکښانو تغر ټولوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله به چې د ابرهه لښکر د سهيل ، شمال يا ختيځ په لورې روانيده نو فيل به په چابکۍ سره مخکې کيده او کله به يې چې د کعبې په لوري مخ کاوه فيل به په ګونډو کيده او خپله سينه به يې په ځمکې کښوده، په همدې حالت کې وو چې الله تعالى پر هغوی باندې د وادي محسر په سيمه کې ډلې، ډلې مرغان را وليږل او هغوی يې د سجيل په کاڼو وويشتل، په پايله کې هغوی د خوړل شوو وښو په څير و ګرځيدل، الله تعالى ابرهه په داسې رنځ اخته کړ چې غړي يې بند بند جداکېدل صنعا ته په لارکې و چې زړه يې وچاودید سينه يې څيرې شوه او هلاک شو.

دا واقعه د محرم په مياشت کې پنځه پنځوس ورځې مخکې د نبي کريم (ص)د زيږيدنې څخه منځ ته راغله.

فعاليت

- خوتنه زده کوونکې دې (دښوونکې) په مرسته دپورتني لوست ځينې برخې دټولګيوالو په وړاندې تمثيل کړي

عبدالله د پيغمبر صلی الله عليه و سلم پلار:

د نبي کريم (ص) د پلار نوم عبدالله و، عبدالله د عبدالمطلب تر ټولو ښه زوی او دی هماغه ذبيح دی.

کله چې د عبدالمطلب زامن لسو تنو ته ورسيدل او پوه شو چې هغوې کولای شي د قريشو مخه ونيسي نو زامنو ته يې د خپل نذر خبره وکړه، او دوې فرمانبرداراي ښکاره کړه، نومونه يې په غشو وليکل او هغه يې د هبل ساتونکې ته ورکړل څو په غشو فال ونيسي، غشی د عبدالله په نامه راووت. عبدالمطلب عبدالله او چاړه د ځان سره واخيستل، او د کعبې په لور يې منډه کړه تر څو عبدالله حلا ل کړي، قريشو او په ځانګړې توګه ابو طالب او ماماګانو يې د عبدالله د حلالولو مخ نيوی کاوه.

بيا يې غشی د عبدالله او سلو اوښانو تر منځ واچوه غشی د اوښانو په نامه راووت، عبدالمطلب سل اوښان د عبدالله په ځای حلال کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبر (ص) مور آمنه:

عبدالمطلب د خپل زوی عبدالله لپاره یوه نجلۍ د آمنې بنت وهب بن عبد مناف په نامه غوره کړه هغه په خپل وخت کې د مرتبې او نسب له حیثه د قریشو بهترینه نجلۍ وه، پلار یې د بني زهره د قبیلې سردار و، عبدالله په مکې کې د هغې سره واده وکړ.

بیا وروسته د تجارت په مقصد شام ته ولاړ، په لاره کې ناروغ شو، د ناروغتیا په حالت کې مدینې ته ورسید او هلته د ۲۵ کلنۍ په عمر وفات شو.

درسونه او عبرتونه:

۱ – د کعبې شریفې عظمت او لوېي.

۲ –د بیت الله ،او قریشو به مقابل کې د ابر هه کینه، اوحسد.

۴ – پدې اړوند کلک او راسخه ایمان درلودل چې پاک الله (ج) دخپل کور دفاع او ساتنه په خپله کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده ، هاشم څوک دی؟

۲. د الله د کور په هکله عبدالمطلب ته دوه مهمې واقعې پیښې شوې هغه څه وې؟ څرګندې یې کړئ.

۳. د نبي کریم (ص)پلار څه وخت وفات شو؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي کريم (ص) پيدايښت

د نبي کريمﷺ ميلاد په ټول انساني تاريخ کې يوه لويه پيښه وه چې د تاريخ او بشري ژوند مجرا ته يې بدلون ورکړ.

نو د ميلاد پيښه يې څنګه وه؟ او د ماشومتوب دوره يې څنګه تيره شوه؟

مولد النبيﷺ:

پيغمبراکرمﷺ د دوشنبې په سهار چې د ربيع الاول دولسمه وه د ابو طالب په کور کې د بني هاشم له ځوځا ته دنيا ته تشريف راوړ. دا ميلاد د عام الفيل چې د(۵۷۱)م کال د اپريل د مياشتې له شلمې يا دوه ويشتمې نيټې سره برابره ده منځ ته راغی.

کله چې محمدﷺ دنيا ته راغی، مور يې هغه خپل نيکه عبد المطلب ته وليږه او همدا راز هغه ته يې د خپل لمسي د زيږيدنې په هکله زيری ورکړ، عبدالمطلب خوشحاله شو او لمسی يې د کعبې شريفې داخل ته يوړ، د الله تعالی شکر يې اداء کړ او هغه ته يې د محمد نوم غوره کړ په داسې حال کې چې دا سې نوم په عربو کې نا اشنا و، او هغه يې په اوومه ورځ سنت کړ.لومړنۍ ښځې چې محمدﷺ ته د هغه د مور څخه وروسته شيدې ورکړې، ثويبه د ابولهب وينځه وه.

د بني سعد په قبیله کې:

د عربو ښاریانو عادت دا لود چې د خپلو ماشومانو لپاره به یې شیدې ورکوونکې ښځې(مرضعې) کتلې تر څو د هغوی ماشوم د ښار د بیماریو څخه لرې خپل ژوند تېرکړي، قوي جسمونه او اعصاب ولري او د عربي فصیحه ژبه په اصلي ټاټوبي کې په سمه توګه زده کړي.

عبدالمطلب هم د بني سعد بن بکر له قبیلې څخه یوه ښځه د حلیمه سعدیه په نامه د خپل ماشوم د شودو ورکولو لپاره غوره کړه.

د پیغمبر ﷺ رضاعي ورونه - حمزه بن عبد المطلب، عبد الله بن حارث، ابو سفیان بن حارث، او رضاعي خویندې یې - انیسه بنت الحارث او شیما بنت الحارث دي.

د مهربانۍ مور په غېږ کې:

حلیمې سعد یې د شیدو د مودې د پوره کېدو څخه وروسته محمد ﷺ خپلې مور ته وسپاره، تر شپږ کلنۍ پورې یې د خپلې مور په څنګ کې ژوند کاوه، نو آمنې بي بي هوډ وکړ چې د خپل میړه په یاد یثرب کې د هغه د قبر زیارت وکړي.

آمنه د خپل یتیم زوی محمد ﷺ، خادمه ام ایمن او پالونکي عبدالمطلب سره له مکې څخه روانه شوه او د پنځوسوو کیلو مترو فاصلې د وهلو وروسته یثرب ته ورسیده یوه میاشت یې هلته تیره کړه د بیرته را ستنیدو پر مهال آمنه ناروغه شوه او د لارې په اوږدو کې یې ناروغي سختیده چې بالآخره د (ابواء) په سیمه کې چې د مکې او مدینې تر منځ پرته وه وفات شوه او هم هغلته دفن شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه سواندي اوخواخوږي نیکه سره:

عبدالمطلب د محمدﷺ سره یو ځای مکې ته راستون شو، دعبد المطلب زړه سوی، مهرباني او شفقت پر خپل یتیم لمسي باندې ورځ په ورځ زیاتېده ،ځکه په داسې ازمیښت کې ولویده چې دده تیر پرهرونه یې بیا را تازه کړل، په محمدﷺ یې زړه سوی او نرمي دومره زیاته شوه چې په هیڅ یو زوی یې دومره نه وه زیاته شوې، هغه به ویل: په الله قسم چې د ده په وجود کې لویې او دبدبه نغښتې ده ، نو د هغه سره به په یوه فرش کیناسته، د هغه په سر به یې لاس را کاږه او د هغه هر کار د عبد المطلب د خوشحالۍ لامل گرځیده.

لنډه دا چې اته کاله یې د خپل ارزښتناک عمر تیر کړل چې نیکه یې (عبدالمطلب) په مکه کې وفات شو او د وفات څخه مخکې یې ابو طالب چې د محمدﷺ تره و د خپل لمسي د سرپرستۍ او پالنې لپاره وګماره.

د خپل تره د سیوري لاندې:

ابو طالب د خپل وراره محمدﷺ حق لکه څنګه چې لازم و اداء کړ. پیغمبرﷺ یې دخپل زوي سره یو ځای کړ هغه ته به یې ځانګړې درناوی او عزت ورکاوه او د تل لپاره یې ملاتړ و.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. پیغمبر ﷺ څه وخت پیدا شو؟

۲. د محمد ﷺ د مور د وفات پېښه شرحه کړئ.

۳. د رسول الله ﷺ د مور له مړینې وروسته د هغه نیکه د رسول الله ﷺ سره څرنګه کړنه کوله؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د ځوانۍ په درشل کې

محمد ﷺ د وړوکتوب دوران تیرکړ څو د بلوغ مرحلې ته ورسید په میړانه، امانت، صبر او استقامت کې بې سارى و، همیشه یې رښتیا ویل او له ناوړو کارونو څخه یې ځان ژغوره تر دې چې د خلکو په منځ کې په (امین) مشهور شو.

علي بن ابي طالب (رض) وایي:پیغمبر ﷺ د ښه خوی ، نرم مزاج او ورین تندی خاوند و، هیڅ کله هم بدخویه، زړه سختی، بد ویونکی او عیب پلټونکی نه و... نو دده دوړوکتوب او د ځوانۍ پر مهال ځه نښې ښکاره شوې چې ځینو یې د ده پر نبوت ګواهي ورکوله. نو دغه پېښې چې را منځ ته شوې کومې دې؟

بحیرا راهب:

کله چې پیغمبر (ص) دولس کلنۍ ته ورسید، کاکا یې ابو طالب هغه د تجارت په نیت له ځان سره شام ته بوتلو، تردې چې بصرې ته چې په شام کې د عربو یوه سیمه ګڼل کیده او د یونانیانو د سلطې لاندې وه ، ورسیدل. په دې ښار کې یو راهب د جرجیس په نامه چې په (بحیرا) مشهور ؤ ژوند کاوه، کله چې قافله ورسیده بحیرا ددې قافلې خواته ورغی او په پوښتنو او پلټنو یې پیل وکړ تر څو د پیغمبر ﷺ حضورته ورغی او هغه یې له لاسه ونیوه او وه یې ویل: دا (کس) د عالمیانو سردار او د پروردګار رالیږل شوی پیغمبر دی، دا هغه څوک دی چې پاک الله به یې د عالمیانو د رحمت لپاره غوره کوي.

او بیا یې دوې ته ډیره درنه میلمستیا وکړه، ددوې اکرام او عزت یې وکړ، او له ابو طالب څخه یې وغوښتل چې هغه بیرته مکې ته بوځي او په راتلونکې کې یې هم د شام له راتګ څخه وساتي، هسې نه چې یونانیان او یهودیان ده ته تاوان ورسوي. ابو طالب د راهب خبره ومنله او دی یې د خپلو زامنو سره مکې ته ولیږه.

د فجار جګړه:

نبي کریم ﷺ شل کلن و چې د عکاظ په بازار کې د قریشو چې بني کنانه هم ورسره ملګرې وه او د قیس عیلان د قبیلې تر منځ جګړه پیښه شوه، دا جګړه د فجار په نامه مشهوره ده.

ددې جګړې لامل داو چې دبني کنانه قبیلې د قیس دقبیلې څخه درې سړې ووژل ، سمدستي داخبره دعکاظ په بازارکې خپره شوه دواړه خواوې د جنګ لپاره راولاړې شوې

اویو د بل شخه بې د دیت غوښتنه کوله په دې جنګ کې د قریشو او بني کنانه سرمشري د حرب بن امیه په غاړه وه ، دجنګ په لومړۍ ورځ د قیس قبیله پر بني کنانه بر لاسې وه خو د ورځې په پای کې جګړه دقریشو په ګټه تمامه شوه.

د جګړې پر مهال د قریشو ځینو وګړو دواړه خواوې سولې ته را وبللې ، په دې توګه چې دواړه خواوې دې خپل مړي وشمیري ،هر لوري چې ډیر مړي درلودل د هغو دیت دې واخلي ، سوله په همدې توګه تر سره شوه، کومه دښمني اوکرکه چې ددوی تر منځ وه له منځه ولاړه او دا جګړه د فجار په نامه لدې کبله ونومول شو ه ځکه چې په دې جګړه کې د حرامو میاشتو حرمت او عزت له منځه تللی و.

د فضول تړون (حلف الفضول):

د فضول تړون د هغه عزتمن تړون شخه عبارت و چې د بیوزلو او غریبانو د حقوقو د دفاع او ساتنې لپاره را بلل کیده، کله چې قریش د فجار له جګړې شخه را ستانه شول، نو هغوې دا تړون په مکه کې د عبدالله بن جدعان په کور کې وکړ.

په دې تړون کې ټولو ژمنه وکړه چې په مکه مکرمه کې که د مکې اوسیدونکي وي یا د کوم بل ځای، په هر چا چې تیری او ظلم وشو، نو د مظلوم په څنګ کې به ودریږو او له هغه شخه به ملاتړ کوو تر څو مظلوم ته د هغه حق ورکړل شي. قریشو دا تړون د (حلف فضول) په نامه ونوماوه.

دې تړون د قریشو مرتبه د نورو قبایلو په منځ کې لوړه کړه کله چې پیغمبر (ص)په دې تړون کې برخه واخیسته نو په دغه وخت کې شل کلن و.

داتړون د (حلف الفضول) به نامه ځکه ونومول شو چې دې تړون د جرهم د قبیلې (حلف الفضول) د تړون سره ورته والی اومشابهت در لود کومه چې پخوا په مکه مکرمه کې میشت وه. هغه تړون ددا سې کسانو په زیار شوی و، چې د هغوی د نومونو پیل د(فضل) په لفظ سره شوی و، لکه:(فضل بن حارث، فضل بن وداعه،فضل بن فضاله) له دې امله په (حلف الفضول) مشهور شو. د دې دواړو تړونو ترمنځ یو بل ورته والی په دې کې ووچې ددواړو تړونونو اساس اوبنسټ یو شان و لکه:د دوو جګړه مارو ډلو ترمنځ عدالت او انصاف تامینول، د مظلوم حق له ظالم شخه اخیستل، دلارویو او مساپرو حق د استوګنو شخه اخیستل.دغه لوی انساني تړون پر محمد ﷺ باندې ډیره ژوره اغیزه وکړه ځکه چې دغه تړون خلک د خیر او ښیګڼې لوري ته را بولي. نبي کریم ﷺ په دې تړون کې تشریف درلود، وروسته له دې چې په پیغمبرۍ عزتمن شو وېي فرمایل: د عبد الله بن جدعان په کور کې چې په کوم تړون کې حاضر وم ، هغه ماته د سرو اوښانو شخه زیات ارزښتناک و،که په اسلام کې هم یوه داسې کار ته وبلل شم، نو وبه یې منم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزمن او له هڅو ډک ژوند:

پیغمبرﷺ د ځوانۍ په پیل کې د بني سعد په قبیله کې پسونه څرول ،همدارنګه دخپلې کورنۍ پسونه يې د مکې مکرمې دقراريط په سيمه کې څرولي دي.

کله يې چې د ځوانۍ په درشل پښنه کېښووده نو تجارت ته يې مخه کړه نبي کريمﷺ دسائب مخزومي سره ګډ تجارت کاوه چې د هغه بې سارې شريک و،کله چې مکه فتحه شوه سائب مخزومي پيغمبر اکرمﷺ ته هرکلي وويلو، او ورته يې وويل: زما ګرانه وروره او د تجارت ملګريه په خير راغلې.

په پنځه ويشت کلنۍ کې د خديجه الکبرى د مال په اړوند شام ته د تجارت لپاره ولاړ، خديجه بنت خويلد يوه شريفه ، بډایه او تاجره ښځه وه په خپل مال کې د تجارت لپاره به يې ځيني نارينه استخدامول او هغه ته به يې يوه ټاکلې برخه ورکوله. قريشو د تجارت دنده درلوده، کله چې خديجه د نبي کريمﷺ له رښتينولۍ، اخلاص، امانت دارۍ، ځوانمردۍ او نورو لوړو اخلاقو څخه خبره شوه نو يو سړی يې هغه ته وليږه او له انحضرتﷺ څخه يې وغوښتل چې ددې پانګه د تجارت لپاره ددې د مريي ميسره په ملتيا شام ته يوسي، پيغمبرﷺ د هغې وړانديز ومانه او د ميسره سره شام ته روان شو.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

د خديجې رضي الله عنها سره واده:

کله چې نبي کريم (ص)له شامه څخه مکې ته را ستون شو ، خديجې رضي الله عنها په خپل مال کې داسې امانت او برکت وليد چې هيڅکله يې هم نه و ليدلی، همدا رنګه کله چې ميسره خپل د ستر ګو ليدلی حال (د نبي کريم (ص)صفتونه، روغ فکر او رېښتينولی) خديجې ته بيان کړ ، خديجې خپل ورک شوی ګوهر بياموند.

د قريشو مشرانو او مخورو خلکو د خديجې (رض) سره نکاح کول غوښتل خو خديجې دې کار ته غاړه نه ايښووده.خديجې خپله د زړه خبره خپلې د راز ملګرې نفيسې بنت منبه سره شريکه کړه، نو نفيسه د نبي کريم (ص)حضور ته ورغله او د خديجې د نکاح خبره يې ورسره وکړه ،هغه قبوله کړه، بيا يې د خپل کاکا سره مجلس وکړ هغوی د خديجې کاکا ته ورغلل او خديجه يې د نبي کريمﷺ لپاره وغوښته.د هغه له رضا وروسته نکاح وتړل شوه،دنکاح په مراسموکې د بني هاشم، اوبني مضرد قبيلو مشران حاضر وو د نکاح مهر شل اوښې وټاکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې دا نکاح د شام له سفر څخه دوه میاشتې وروسته ترسره شوه.

پندونه او نصیحتونه:

۱-عدالت په هر وخت، او دهر چا له خوا چې یې وړاندیزوشي د ستاینې اومنلووړ دی.

۲- د فضول ترون د جاهلیت د تیارو په وړاندې د یو روښان څراغ په څیر و، دا خبره په دې دلالت کوي چې په یوه ټولنه یا یو نظام کې دفساد خپریدل دټولو فضلیتونودمنتفي کېدو په معنا نه ده.

۳- ظلم په هره بڼه چې وي مردود دی،که څه هم په ډیر لږ شمیر خلکوباندې واقع شي، اسلام د ظلم سره په جګړه کې دی او د مظلوم په څنګ کې پرته له رنګ، دین، وطن او جنس څخه ولاړ دی.

۴- د خیر او نیکو کارونولپاره د ترون جواز، مسلمانانو ته جائز دی چې د حلف الفضول په شان ترونونه د کفارو سره لاسلیک کړي. په دې شرط چې داسلام د مقاصدو سره مطابقت ولري.

۵- مسلمان باید په ټولنه کې همیشه فعاله ونډه واخلي او د چاپیریال په حوادثو کې باید هیڅکله هم بې پروا پاتې نشي.

۶- الله تعالی خپل پیغمبر ته مناسبه میرمنه غوره کړه ترڅو د هغه مرسته وکړي غمونه یې کم کاندي او د رسالت د کړاوونو په زغملو کې یې مرستیاله وي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- د پیغمبر ﷺ اخلاق د ځوانۍ پر مهال او له پیغمبرۍ څخه دمخه څرنګه وو؟

۲-ایا نبي کریم ﷺ د ځوانۍ پرمهال کوم ټاکلی کسب او کار درلود؟ څرګند یې کړئ

۳- د حلف الفضول څخه څه پندونه او نصیحتونه اخستلای شو څرګند یې کړئ ؟

۴- بحیرا راهب پیغمبر ﷺ څرنګه وپیژنده؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شريفې جوړول

نبي کريم صلی الله عليه وسلم د ۳۵ کلونو په عمر کې و چې قريش د کعبې جوړولو لپاره راغونډ شول د کعبې د چت جوړول هغوې ته زيات ارزښت درلود خو د کعبې له ړنګولو يې ويره درلوده.

قريشو د کعبې دچت د جوړولو لپاره مناسب لرګي برابر کړل ، د کعبې کوټه د اسماعيل عليه السلام له وخته تر دغه دمه چت نه درلود او د تيرو يو ديوال ؤ، په همدې کال کې پر مسجد الحرام باندې سيلاب راغی نړدې و چې کعبه ورانه او ويجاړه شي، او قريش دې ته اړشول چې کعبه شريفه له سره جوړه کړي.

قريشو پريکړه وکړه چې د کعبې په جوړولو کې د حلال او پاکيزه مال څخه پرته بل مال مصرف نکړي او هغه پيسې چې د ناروا لارو لکه، سود او قمار څخه په لاس راغلي وي دکعبې په جوړولو کې ورڅخه استفاده ونه کړي.

وليد بن مغيره مخزومي د کعبې په ورانولو پيل وکړ،کولنګ يې را واخيست، او ويې ويل:(ای

پروردګاره !دنیکی نه پرته بله هیڅ اراده نه لرم) د رکـنینو برخه يې ورانه کړه ،کله چې هغه ته په لومړۍ ورځ کومه ستونزه پېښه نه شوه ، نو څکه په دوهمه ورځ يې خلکو په ورانولو کې مـلاتړاوپيروي وکړه، او هغو بنسټونو ته ورسیدل چې د ابراهیم علیه السلام په لاس جوړ شوي وو.

له هغه وروسته يې د کعبې په جوړولو پيل وکړ، داسې چې کعبه يې په څو برخو وويشله اود هرې برخې جوړول يې يوې قبيلې ته وسپارل.هرې قبيلې د کاڼو په راوړلو، او په جوړولو پيل وکړ، د کعبې شريفې د جوړولو دنده د يو رومي معمار په غاړه وه.

کله چې ديوال د حجرالاسود د ايښودلو تر ځايه پورته شو نو دا چې د حجر الاسود دکاڼي دکيښودلو ویاړ به دچا په برخه شي ددوی تر منځ اختلاف پيدا شو،او تر څلورو يا پنځو ورځو پورې يې دوام وکړ؛ نږدې و چې دا اختلاف د حرم شريف په منځ کې په يوې خونړۍ جګړې بدل شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

په حجر اسود کې د تحکيم واقعه:

حجر اسود د سپينو زرو د غلاف سره

حجر اسود د پرته له غلاف څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو امیه بن مغیره وړاندېز وکړ: د دې جنجال د اوارولو په هکله به هغه لومړنی سړی چې د جومات په دروازه راننوځي حَکم ټاکو، ټولو ومنله، الله غوښتل چې لومړنی سړی کوم چې د جومات په دروازه را ننوځي هغه به رسول الله ﷺ وي کله چې خلکو هغه ولیده نو د خوښۍ غږونه يې پورته شول،او ویې ویل دا هماغه امین دی؛ دا محمد دی؛ مونږ دده پریکړه منو هغه ته يې د شخړې په هکله معلومات ورکړل محمد صلی علیه وسلم یو څادر راوغوښت حجرالاسود يې په څادر کې کیښود، د جنجال کوونکو قامونو له مشرانو څخه يې وغوښتل چې هغوې ټول د څادر پیڅکې ونیسي او هغه پورته کړي او ځای ته يې ورسوي اوبیا يې په خپله د حجرالاسود تیږه راواخیسته او په خپل مبارک لاس يې په خپل ځای کې کیښوده او دا د جنجال داوارولو یوه مناسبه طریقه وه چې ټول خلک پرې راضي شول.

دکعبې دجوړولو پر مهال دقریشومال کم شو نو سهیلي برخه يې پریښوده چې تر اوسه پاتې ده او د حجر یا حطیم په نامه یادیږي همدارنګه دکعبې دروازه يې هم د ځمکې څخه لوړه کړه.

دکعبې دجوړولو پر مهال پیغمبر ﷺ ته دوه ځانګړي ویاړونه ور په برخه شول:

یو دمکې دقبیلو ترمنځ د احتمالي جنګ مخنیوی و، اوبل په خپلومبارکو لاسونو د حجر الاسود ایښودل په ټاکلي ځای کې و.

د بعثت څخه وړاندې د نبوي سیرت لنډه پیژندنه:

پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ډیرو نیکو صفاتو خاوند و لکه: د خلکو سره ښیګڼه ،تواضع او عاجزي، میړانه ، رینښتینولي، میلمه پالنه، امانتداري، سخاوت، په وعده وفاء انصاف ،شفقت پاک نفسي،کلکه او مظبوطه اراده اوداسې نور.

هغه شراب نه څښل،د بتانو نذراني يې نه خوړلې، په هغو مرا سموکې چې د بتانودلمانځنې لپاره به تیاریدل ګډون نه کاوه،د ژوند له لمړنیو شیبو څخه يې دبتانو څخه کرکه درلوده، بلکه د ځمکې په سر يې هغه ترټولوموجوداتو بد ګڼله،اونه يې په بتانو قسم زغملای شو.

محمد ﷺ د خلکو تر منځ په ښو خویونو ،اوغوره خصلتونو شهرت درلود.هغه تر ټولو ښه ګاونډی، ترهر چا د اوچتو اخلاقو څښتن،د ډیر لوی زغم خاوند، په خبرو کې تر ټولو رینښتونی، زیات مهربان ، نرم خویه او په وعدو ولاړ شخص و.لنډه داچې د انسانیت او دکمال ټول صفتونه پر هغه ﷺ تمام شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شریفې د جوړولو تاریخ:

۱- دکعبې شریفې د جوړولو په اړوند ډول،ډول روایتونه راغلي دي.

ځینو مؤرخینو د کعبې تاریخ حتی د ادم علیه السلام له زمانې څخه ډېر مخکې په ګوته کړی او وایي : د ادم عليه السلام د زیږیدنې څخه لا ډېر مخکې ملائکو کعبه شریفه جوړه کړې وه.

خو بله ډله په دې نظر ده چې : لومړنی هغه کس چې کعبه یې جوړه کړه ادم عليه السلام و، اوکله چې بې دکعبې ودانۍ سرته ورسوله الله (جل جلا له) ورته وحې وکړه چې د کعبې څخه طواف وکړي،او ورته یې وویل:(ته لومړنی انسان او دا لومړنی کور او ودانۍ ده).

دهغه څخه وروسته ډېرې پیړۍ تیرې شوې او د نوح عليه السلام زمانه راورسیده نوح عليه السلام دکعبې دحج مراسم اداء کړل.د څو پیړیو په تیریدو سره د ابراهیم عليه السلام زمانه راغله هغه هم دکعبې بنیادونه اوچت کړل.

په هر حال هغه څه چې د قران کریم په قطعي دلیل ثابت دي هغه دادي:یواځینې هغه دوه سړي چې دبیت الحرام بنیادونه یې ودرول هغه ابراهیم او دهغه زوی اسماعیل عليه السلام وو.

۲-کعبه شریفه څلور ځله جوړه شوې او یو ځل په پاخه شان ترمیم او رغول شوې ده:

لومړی ځل: دلومړي ځل لپاره کعبه ابرا هیم عليه السلام جوړه ،او اسماعیل عليه السلام به ورسره مرسته کوله.

دوهم ځل:د پیغمبر ﷺ دبعثت څخه دمخه قریشو کعبه له سره جوړه کړه چې پیغمبر ﷺ هم په کې شریک و.

دریم ځل: دیزید بن معاویه په زمانه کې ،کله چې دعبد الله بن زبیر (رض) دمحاصرې پروخت یزیدیانو کعبه په ډانګونو (منجنیقونو) وویشتله، او اور یې واخیست عبد الله بن زبیر رضي الله عنه هغه له سره آباده کړه.

څلورم ځل: دعبد الملک بن مروان په زمانه کې ،کله چې عبد الله بن زبیروو ژل شو عبد الملک بن مروان کعبه په هغه نقشه جوړه کړه څرنګه چې د پیغمبر ﷺ په زمانه کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ځل: دکعبې ترمیم او رغونه:

د سعودي پاچا خادم الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبد العزیز آل سعود کعبه دمسجد الحرام په شمول دننه او بهر ټوله په اساسی توګه ترمیم او ورغوله.

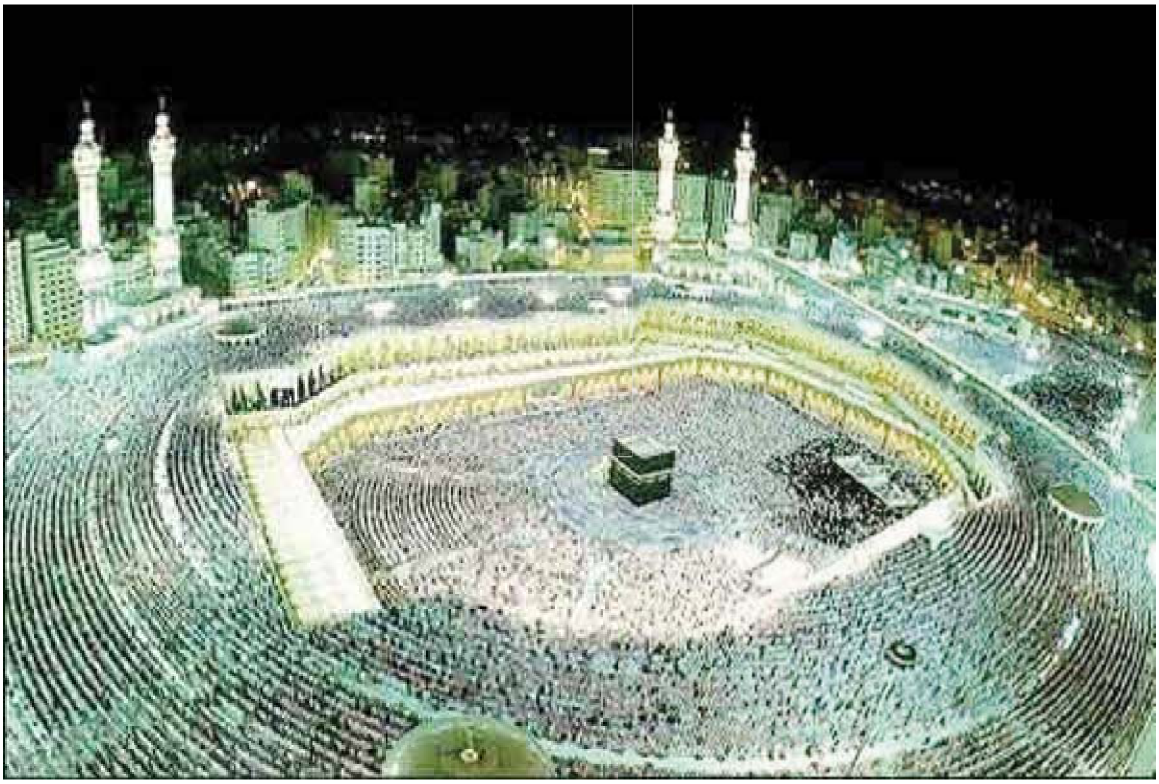

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- د هغې شخړې لامل چې د حجرالاسود دکېښودلو پر مهال د قبايلو تر منځ پېښه شوه څه ؤ؟

۲- د نبي کريم ﷺ دتحکيم قضيه څنګه منځ ته راغله په لنډه توګه يې شرحه کړئ؟

۳- هغه نيک صفتونه چې د بعثت څخه وړاندې په نبي کريم ﷺ کې را غونډ شوي وو ځينې له هغو څخه بيان کړئ.

۴- دبعثت څخه د مخه د پيغمبر ﷺ غبرګون د بتانو په وړاندې څرنګه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ اوهم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د نبوت او رسالت په سیوري کې

وروسته له دې چې الله تعالی پیغمبر ﷺ ته د نبوت او رسالت عزت ور په برخه کړ نو ژوند یې په دوو برخو ویشل کیږي؛ چې هره یوه برخه یې خپلې ځانګړتیاوې لري. دا دوه برخې د مکې او مدنې دورو څخه عبارت دي، نو دا دوه دورې څه ځانګړتیاوې لري؟ کومو مرحلو ته شاملیدای شي؟

مکې دور ـ نبوت او دعوت:

دواړو دورو ګڼې مرحلې تیرې کړې دي او هره مرحله یې خپلې ځانګړتیاوې لري. که چیرې هغو حالاتو ته ځیر شو چې دغه پړاوونه پرې تیر شوي دي دا خبره په ډاګه څرګندیږي، چې مونږ کولای شو مکې دوران چې تقریباً (دیارلس کاله) وو په دریو برخو وویشو.

۱- د پټې بلنې مرحله، چې درې کلونه وو.

۲- مکې والو ته ډاګیزه او ښکاره بلنه، چې د بعثت له څلورم کال څخه پیل او د بعثت د لسم کال تر آخره پورې یې دوام وکړ.

۳- د مکې څخه بهر د دعوت د خپریدو مرحله، چې د لسم کال له وروستیو څخه پیل او د مدینې منورې د هجرت د وخت سره سره مدنې دور ته هم شاملیږي او د نبي کریم ﷺ د ژوند تر آخره پورې یې دوام وکړ.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتنې مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

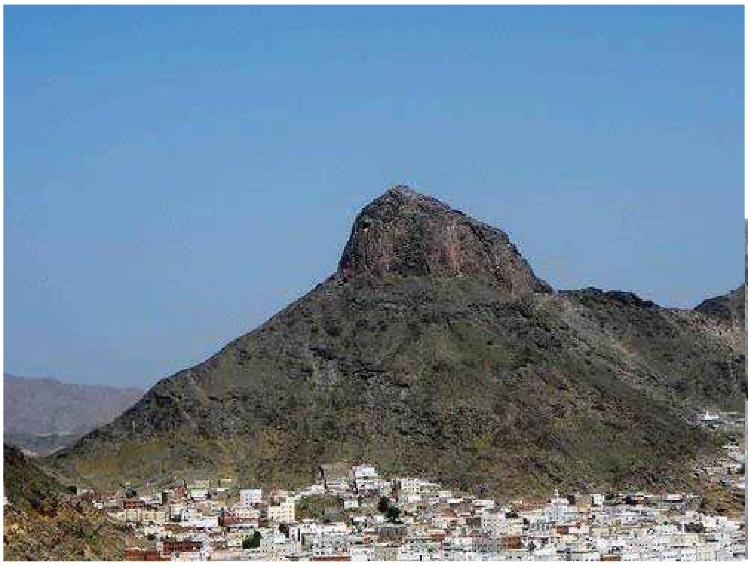

د حراء غار قبلې ته مخامخ

د حراءٔ غار(جبل النور):

کله چې د نبي کریم (ص)عمر څلویښتو کلونو ته نږدې شو نو ګوښه والی او خلوت یې اختیار کړ؛ اوبه او خواړه به یې د ځان سره واخیستل او د حراء دغار په لور چې په (جبل النور) کې موقعیت لري روان شو.که چیرې تاسې د مکې مکرمې څخه د سهیل په لور د یوه ساعت په واټن لار ووهئ نو هلته به تاسې یوغرووینئ چې د نوراني منارې په څیر ځلیږي دا غر همغه د جبل النور غر دی چې د حراء غار پکې شتون لري، چې نبي کریم ﷺ به د روژې (رمضان) میاشت په دغه غار کې تیروله او خپل وخت به یې په عبادت، د کایناتو په ننداره او د هغه قدرت په سوچ او فکر کې تېراوه چې د کایناتو تر شا وجود لري، هغه شرکي عقاید چې دده قوم پرې اخته وو ده ته دمنلو وړنه و، او د روښنایۍ هغه لاره چې د ده صلی الله علیه وسلم اعتماد او رضا پرې حاصلیدی شوی له ده څخه ورکه وه نو له دې امله به هر وخت پریشانه و.

دغه خلوت اوعزلت ددې لپاره و ترڅو دیﷺ د هغه لوی مسئولیت او امانت لپاره چې د ده په انتظار کې دی تیار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبرائیل له وحې سره:

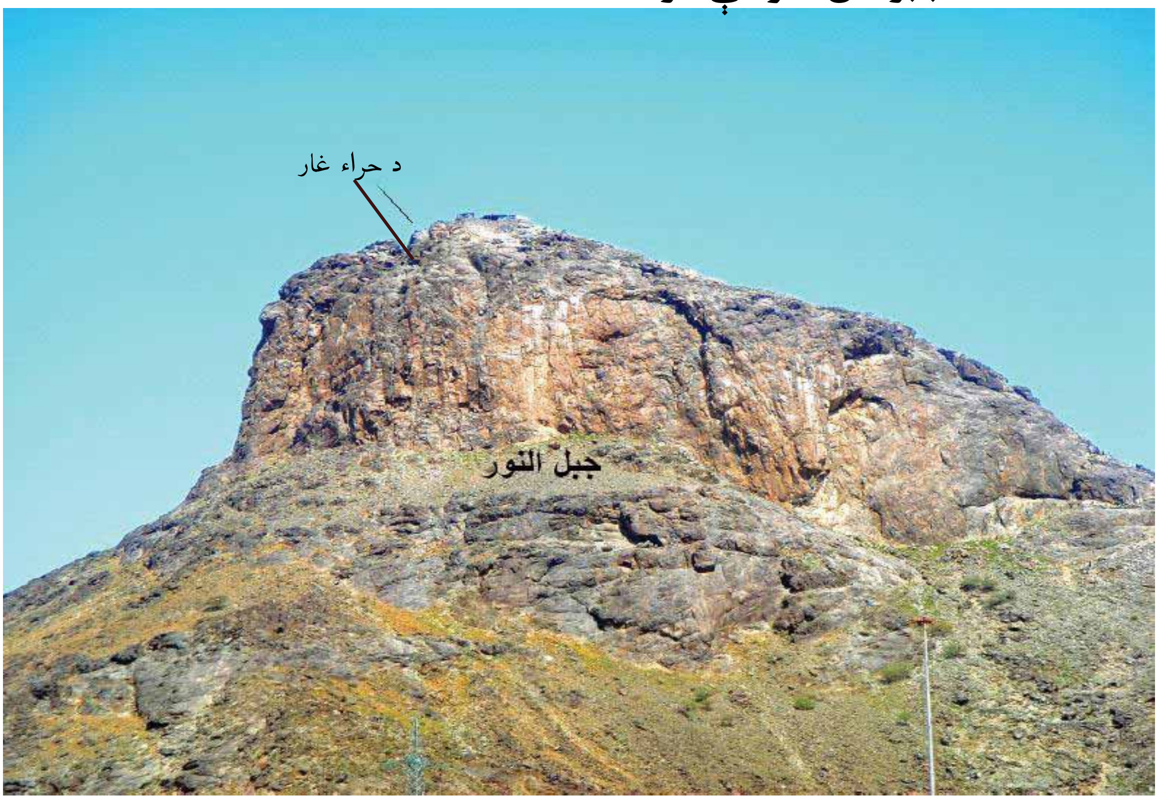

کله چې د پیغمبرﷺ عمر پوره څلوېښت کاله شو نو د نبوت وړانګو یې په ځلیدو پیل وکړ، هغه دا و چې دمکې هر یو کاڼي به ورته سلامونه کول، هر خوب به یې چې لیده حقیقت به یې څرګندیده اوخوبونه یې لکه د روڼ سهار ځلیدل، په همدې توګه یو کال تیر شو.

د رمضان میاشت په داسې وخت کې را ورسیده چې پیغمبرﷺ د دریم کال په رمضان کې د حراء په غار کې ګوښه ناست و، الله تعالی وغوښتل تر څو د ځمکې خلک د خپل رحمت څخه برخمن کړي نو محمدﷺ یې په نبوت عزتمن کړ او جبرائیل(ع) یې د قران کریم د څو آیتونو سره د ده حضور ته راولیږه.

وحې څه وخت نازله شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوشنبې په ورځ د رمضان المبارک یوویشتمه چې د (۶۱۰) میلادي کال د اگست د لسمې نېټې سره سمون خوري کله چې پیغمبر (ص)د څلویښت کلنۍ په عمر کې و، وحې پر انحضرت (ص) باندې نازله شوه.

عائشه صدیقه رضي الله عنها پدې هکله داسې روایت کوي: د رسول الله (ص)د وحې پیل له نیکو او ښو خوبونو څخه شوی و، د حرا په غار کې به بې له خلکو گوښه ژوند کاوه، پرته له دې چې کورته ولاړ شي، څو مسلسلې شپې به په عبادت مشغول ؤ او د هغو شپو لپاره به یې توښه ورسره وړله، بیا به خدیجې ته راستون شو او همغومره نوره توښه به یې د ځان سره واخیستله.

د حرا په غارکې و چې وحې پرې نازله شوه ملائکه ورته راغله او ورته یې وویل: ولوله، ده وویل: زه لوستل نشم کولی، رسول الله ﷺ وویل: بیا ملائکې زه ټینگ ونیولم، او زور یې کړم، بیا یې پریښودم، بیا یې وویل: ولوله! ما وویل: زه لوستونکی نه یم، بیا یې دویم ځلې ونیولم او ډېر زیات یې زور کړم او ډېر په تکلیف شوم، بیا یې پریښودم او ویې ویل: ولوله ! ما وویل : زه لوستونکی نه یم، دریم ځلې یې ونیولم او را ټینگ یې کړم او بیا یې پریښودم او راته یې وویل:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ (۱)

ژباړه: ولوله (ای پیغمبره) د خپل رب په نوم چې هغه پیدا کړل، پیدا یې کړ انسان د کلکې شوې وینې له ټوټې څخه ، ولوله او ستا رب ډېر مهربان دی، چې هغه د قلم په مرسته علم وښوده، انسان ته یې هغه علم ورکړ چې هغه پرې نه پوهیده.

پیغمبر (ص) د حرا له غاره راستون شو زړه یې درزیده او خدیجې رضی الله عنها ته یې وویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه! هغه یې په څادر کې ونغښت تر څو یې ویره ورکه شوه او خدیجې رضی الله عنها

(۱) العلق: ۱ - ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بې وويل : په ما څه شوي دي؟ او خديجه يې له هغې پېښې څخه چې په ده تېره شوې وه خبره کړه او وېې ويل: د خپل ځان په هکله ووېرېدم ، خديجې وويل: هيڅکله داسې نده، په الله قسم دی چې پاک الله به تا نه رسوا کوي ځکه چې ته خپلوي پالې، د بېوزلانو مرسته کوې، پرديوتې خلک تر منزله رسوې، د ميلمه عزت او پالنه کوې او د حق په لاره کې د ستونزو د لرې کولو لپاره ملا تړې.

خديجه د رسول اللهﷺ سره خپل د تره زوی ورقة بن نوفل ته ورغله ، هغه په جاهليت کې د نصرانيت دين قبول کړی ؤ او يو سپين ږيری بوډا سړی و چې سترګو يې ليد نشو کولی.

خديجې ورته وويل: ای د تره زويه! د خپل وراره خبرې دې واوره، ورقه ورته وويل: ای وراره! څه شوي دي؟ پيغمبرﷺ هغه ته ټوله کيسه بيان کړه. ورقه وويل دا هماغه ملائکه ده چې الله تعالی موسی عليه السلام ته هم را ليږلې وه، ای کاشکې زه ځوان او غښتلی وای (تر څو ستا مرسته مې کړې وای) او کاشکې چې زه هغه وخت ژوندی وای کله چې تا خپل قوم له کور او وطنه اوباسي؟

پيغمبرﷺ وويل! ايا هغوی به ما د مکې څخه وباسي ؟ ده وويل هوا! هر چا چې ستا په څير پيغام راوړی دی، دښمني ورسره شوې ده. نو که زه چيرته هغه وخت ژوندی وم په ټول توان او طاقت سره به ستا ملاتړ وکړم.

له دې پېښې وروسته ورقه ډېر ژر وفات شو او وحي هم بنده شوه.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. مکې دور په دريو پړاوونو ويشل کيږي نومونه يې واخلئ.
۲. ولې نبي کريمﷺ له پيغمبرۍ مخکې د حرا غار ته تشريف وړلو؟
۳. کله چې پيغمبرﷺ ورقه بن نوفل د وحې له نازليدو خبرکړ د هغه عکس العمل څه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ او هم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وحي د نزول ادامه

د وحې ډولونه:

د وحې ډولونه او مرتبې په لاندې ډول دي.

۱ - رښتنې خوبونه : چې د پيغمبر ﷺ لپاره د وحې پيل و.

۲ - هغه څه چې ملايکې دده په ذهن او زړه کې تلقينولو، پرته له دې چې ملايکه ووينې.

۳-کله به ملايکه د يوه سړي په څيره کې نبي کريم ﷺ ته راتله ترڅو هغه څه چې ورته وايي ښه پرې پوه شي،په دغسې حالت کې به صحابه و هم جبرائيل عليه السلام ليده.

۴ - پرښته به د زنګ د کړنګار په څير ورته راتله او ددې ډول وحې زغمل به ورته سخت تماميدل،حتى په سخته يخنۍ کې به دده په مبارکې تندې د خولو څاڅکي معلوميدل ، اوکه په دغه حالت کې پر سپرلۍ سپور و نوسپرلۍ به پر ځمکه ګونډې لګولې.

۵- پيغمبر اکرم (ص)به کله ملائکه په خپل اصلی شکل کې ليدله،او دالله (ج) له خوا راليږل شوی فرمان به يې ورته سپارلو.دا ډول وحې دوه ځله پېښه شوې ده چې د(النجم) په سورت کې يې بيان راغلی دی.

۶ –آسمان ته دتللو پر وخت هم الله جل جلاله پرهغه ﷺ وحې نازله کړه،لکه دمعراج په شپه چې په پيغمبر (ص) وحې نازله شوه.

۷ – د الله تعالى کلام به پرته د پرښتې له واسطې نبي کريم (ص) ته وحې کيده لکه څنګه چې الله تعالى د موسى بن عمران سره خبرې کړې وې،چې دغه وحې دموسى عليه السلام لپاره د قران په نص، اودپيغمبر(ص)لپاره داسراء او معراج په حديث کې ثابته ده.

جبرائيل دوهم ځلې وحې راوړې:

وحې څو ورځې ځنډ شوه ، نبي کريم ﷺ د وحې د نازليدو په انتظار کې و چې الله تعالى دوهم ځلې په وحې مشرف کړ، پيغمبر ﷺ فرمايي: يوه مياشت د حرا په غار کې معتکف شوم کله چې زما اعتکاف پای ته ورسيده د حرا له غاره راکوز شوم ، يو آواز مې واوريد، نو ښي،کيڼ، مخې او شاته مې وکتل څه مې و نه ليدل،کله چې مې پورته خواته وکتل همغه ملايکه مې وليده چې د حراء په غار کې ماته راغلې وه، پر هغه کرسۍ چې د آسمان او ځمکې تر منځ يې قرار درلود ناسته وه، نو ډير زيات وويريدم او د هغې د ليدو له ويرې پر ځمکه پريوتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجې ته راغلم او ومې ویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه. هغې زه ونغښتم بیا دا آیتونه نازل شول:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ قُمۡ فَأَنذِرۡ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرۡ وَٱلرُّجۡزَ فَٱهۡجُرۡ ﴾(١)

ژباړه: ای ځان نغښتونکی څملاستونکیه، پاځېږه او خبرداري ورکړه، او د خپل رب لويي اعلان کړه، او خپلې جامې پاکې وساته، او له چټلۍ څخه په څنګ اوسه.

د دې څخه وروسته پیغمبر ﷺ شل کاله د ارامۍ خوب اوراحت پر ځان او پر خپله کورنۍ بند کړ او د الله(ج) دین ته دبلنې لپاره یې خپله ملا وتړله د الهي رسالت د تبليغ دروند پیټی یې په غاړه واخیست، دظلم، تیري، اود جهالت سره دکلکې مبارزې دروند بار یې په اوږو کیښود نوځکه یې دشلو کلونو څخه زیاته موده په مختلفو برخو کې هلې ځلې اوکوښښونه کول،او په دې لاره کې یې بې ساري زحمتونه وګالل.

کله یې چې آسماني آواز ترغوږ شو او ددعوت په رسولو مأمور شو نو ددنیا هیڅ ډول خندونو او ستونزو ونشوای کړای دده د لوړې موخې د لارې خنډ واقع شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د وحې ډولونه په لنډه توګه بیان کړئ.
۲. جبرائیل امین د دویم ځل لپاره د څرنګه وحې سره راغی؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(۱) المدثر: ۱ – ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجه رضي الله عنها

خدیجه څوک ده؟ څرنګه یې د پیغمبرﷺ ملاتړ وکړ، او د پیغمبرﷺ سره د هغې نکاح د دعوت په نشراوخپرولوکې څه اغیزه درلوده؟

خدیجه څوک ده؟

خدیجه بنت خویلد بن اسد ده، چې دپیغمبر اکرمﷺ سره په دریم نیکه کې شریکیږي.
هغه رضي الله عنها د (طاهرې) په نامه هم یادیدله، د عام الفیل څخه پنځلس کاله د مخه زیږیدلې وه. په ټولو ښځوکې د حسب او نسب له مخې کامله او د ښو اخلاقو څښتنه وه پیغمبرﷺ فرمایي:(د جنت په ښځوکې تر ټولو غوره خدیجه بنت خویلد ، فاطمه بنت محمد، مریم بنت عمران او آسیه بنت فراحم د فرعون ښځه ده).
خدیجه لومړنۍ ښځه ده چې په نبي کریمﷺ یې ایمان راوړی دی.
خدیجه رضي الله عنها د نبي کریمﷺ لومړنۍ ښځه وه چې کونډه وه او د رسول اللهﷺ سره د واده پر مهال یې عمر (۴۰)کاله و،پیغمبر اکرمﷺ (۲۵) کلن و چې د خدیجې (رض)سره یې واده وکړ. دوی وروسته له واده (۲۵) کاله ګډ ژوند درلود.

خدیجه د رسول اکرم (ص) ملاتړې:

کله به چې د پیغمبرﷺ په وړاندې ستونزې راتللې ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها به د هغه تر څنګ ولاړه وه، او دهغهﷺ کړاونه به یې کمول ، هغه ته به یې ارزښتناکې مشورې ورکولې، په خپله پانګه یې هغه سره همدردي کوله، او په خبرو سره یې هغه ته تسلي ورکوله.

د پیغمبرﷺ ماشومان:

د پیغمبر (ص)ټول ماشومان د خدیجې رضي الله عنها څخه وو، پرته له ابراهیم له ماریې څخه و، هغه ماشومان چې د خدیجې رضي الله عنها څخه وو عبارت دي له: قاسم، عبدالله او څلور لورګاني یې هره یوه زینب، رقیه ، ام کلثوم او فاطمه ده .
قاسم او عبدالله په وړکتوب کې وفات شوي دي.

د خدیجې رضي الله عنها مړینه:

له بندیز او محاصرې څخه ډیر وخت نه و تیر شوی چې خدیجې د پاک الله دلوري اجل بلونکي ته لبیک وویل او له هجرت څخه درې کاله دمخه وفات شوه، نبي کریمﷺ ددې په مړینه ډیر سخت غمجن شو، پیغمبرﷺ یې قبر ته ښکته شو او په خپلو مبارکو لاسونو یې په قبر کې کېښوده، خدیجه رضي الله عنها د روژې په لسمه د ۶۵ کلونو په عمر له فاني

دنیا سترګي پټې کړې.
دا کال په " عام الحزن " یعني د غم په کال ونومول شو ځکه په دې کال کې نبي کریمﷺ دوه مهم شخصیتونه له لاسه ورکړل چې خدیجه او ابو طالب وو. ځکه چې دادوه شخصیتونه د همیش لپاره دپیغمبرﷺ ملاتړي وو،او دپیغمبرﷺ سره یې بې کچه مینه درلوده او پر هغه زیات مهربانه وو .ددوې په مرګ پیغمبر (ص)یوازې پاتې شو او په کورنۍ کې یې بل مرستندوی او ملاتړی نه درلود. پیغمبرﷺدخدیجې له وفات څخه وروسته واده وکړ مګرد خدیجې (رض)مینه دپیغمبرﷺ په زړه کې دژوند تر اخرنیو شیبو پورې ځای نیولای و او تل به یې د هغې یادونه کوله.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقي سره تکرار کړي .

امهات المؤمنین:
امهات المؤمنین هغه ګُنیه ده چې قرآن کریم د نبي کریم (ص)میرمنې په هغې عزتمنې کړیدې. الله جل جلاله فرمایي:{ وأزواجه أمهاتهم } [الأحزاب : ٦]
ددې ګنبې له اطلاق څخه موخه د نبي کریم (ص)له رحلت وروسته ددغو بیبیانو سره د نکاح د حرمت اعلان و. داګنیه د هغې ویاړمنې امتیازې نښې په څیر وه چې دوې ته د احترام، درناوي او د دعوت په لار کې د نه ستړیدونکو هلو ځلو لپاره ورکړل شوه.

ارزونه

۱. خدیجه رضي الله عنها څوک وه؟
۲. هغه لاملونه چې د پیغمبرﷺ سره د خدیجې(رض) د واده د ترغیب باعث شوې څه و؟ بیان یې کړئ.
۳. خدیجې رضي الله عنها به نبي کریمﷺ سره همدردې کوله هغه ته به یې تسلي ورکوله، دا موضوع شرحه کړئ .
۴. له امهات المؤمنین څخه مراد څه دی ؟ او دا ځانګړتیا چې الله تعالی هغوې ته ورپه برخه کړه څه مطلب افاده کوي؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه بلنه (سري دعوت)

پیغمبر ﷺ د رسالت په رسولو او د توحید او د یو الله د عبادت په لور د خلکو په رابللو مامور شو، نو رسول الله ﷺ دخپل رسالت تبلیغ څرنګه او له کومه ځایه پیل کړ ؟ او د خلکو غبرګون ددې نوې بلنې په وړاندې څرنګه و.

د پټې بلنې پیل: د مدثر سورت د څو آیتونو له نازلیدو وروسته نبي کریم (ص) خپل دعوت او بلنه د یو الله په لوري پیل کړه.

ولې د دعوت پیل په پټه وشو؟

رسول الله (ص) په داسې قوم کې ژوند کاوه چې پرته له بت پرستۍ یې بل کوم دین نه درلود، ددوې دلیل د بوتانو په عبادت کې دا ؤ چې د دوې پلرونو د بتانو عبادت کاوه.

د ستونزو او شخړو په حل کې یې پرته له توري بله لاره نه پیژندله. د دې سره سره یې په عربي جزیره کې دیني زعامت او مشري درلوده.

په داسې شرایطو کې د حکمت غوښتنه دا وه چې بلنه باید په پټه مخکې ولاړه شي څو د مکې خلک په یو ځلي او ناڅاپي توګه له یو پارونکي کار سره مخامخ نشي، نو ځکه املا به پیغمبر (ص) خلک په پټه او سري توګه اسلام ته رابلل.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

بلنه له کومه ځایه شروع شوه؟

رسول الله ﷺ به لومړی هغه چاته دعوت وړاندې کولو چې له ده سره ډیر نژدې او دکورنۍ غړي او دوستان به یې و. رسول الله ﷺ هغه کسان اسلام ته رابلل چې به په نیکو صفاتو پیژندل شوي و، لکه: دحق طرفداران، د خیر او اصلاح خاوندان، رښتوني، او د اسې نور.

داسی خلکو به ضرور دپیغمبرﷺ بلنه منله،اود پیغمبرﷺ په خبرو به یې باور کاوه، دوی اسلام اوداسلام پیغمبر ته پوره اخلاص درلود، اود ژوند تر اخري سلګۍ پورې به د بې سارې قربانۍ او سرخندنې سره داسلام په خدمت کې وو.

دوی د اسلام په تاریخ کې د اسلام په لومړیو مخکښانو(السابقون الاولون) وپېژندل شول.

ددې ډلې په سر کې د پیغمبرﷺ بي بي ام المؤمنین حضرت خدیجه بنت خویلد ،ابو بکر صدیق، علي بن ابي طالب او زید بن حارثه وو. دا ډله د دعوت په لومړنۍ ورځ په اسلام مشرفه شوه. بیا حضرت ابو بکر صدیق د دعوت په کار کې فعاله ونډه واخیسته او د خپل قوم په منځ کې یې دعوت پیل کړ، خپل ډېر نږدې او د باور وړ کسان یې اسلام ته را وبلل لکه: عثمان بن عفان، زبیر بن عوام، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابي وقاص او طلحه بن عبید الله د ابو بکر صدیق په بلنه په اسلام مشرف شول چې دوی هم د اسلام له لومړنیو مخکښانو څخه شمېرل کیږي. له هغه وروسته ابو عبیده عامر بن جراح ، ابو سلمه بن عبدالاسد ، ام المؤمنین ام سلمه، ارقم بن ابي ارقم ، عثمان بن مظعون، عبدالله بن جحش او ډېر نور په اسلام سر لوړي شول، او دا ټول د قریشو له قبیلې څخه وو. د قریشو پرته د اسلام په مخکښانو کې دا کسان وو: عبدالله بن مسعود ، مسعود بن ربیعه، بلال بن رباح حبشي، صهیب بن سنان رومي، عمار بن یاسر او د هغه پلار یاسر، موربې سمیه او عامر بن فهیره. له یادو شوو ښځو څخه پرته د اسلام په مخکښنو ښځو کې ام ایمن، ام الفضل لبابه بنت حارث،او اسماء بنت ابي بکر صدیق وې.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- رسول الله (ص)پټ دعوت څرنګه پیل کړ او څومره موده یې دوام وکړ؟
۲- داسلام له لومړنیو اوسابقینو له جملې څخه د پنځو کسانو نومونه واخلئ؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دار الارقم (د رهبرۍ مرکز)

د پټې بلنې مرکز: د ارقم کور د پټې بلنې مرکز و چې مسلمانان به هلته را ټولېدل. هره نوې وحې به يې د پيغمبر ﷺ څخه اورېدله ، رسول الله ﷺ به هغوی ته د قرآن کريم تلاوت کاوه او د الله جل جلاله صفات به يې ورته بيانول: احکام، اخلاق، او د اسلام د مقدس دين آداب يې هغوی ته ښودل، هغوی پوښتنې به يې ځوابولې، او د خپل نظر لاندې يې د اسلامي لارښوونو سره سم تربيه کول.
په دار الارقم بن ابي ارقم کې به اصحابو د اسلام د اساسي ارزښتونو لکه: توحيد، تقویٰ، صبر، زغم، تېرېدنه، تحمل، ثبات، ورور ګلوۍ، صدق، وفاء، امانت، ايثار، يو له بل سره مرستې او يووالي په اړه درسونه زده کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ولې د ارقم کور؟

د مشرتابه د مرکز لپاره د ارقم د کور په غوره کولو کې ګڼ لاملونه وه چې ځينې يې دا دي:

۱. د ارقم د مسلمانيدو په هکله خلکو معلومات نه درلود. له دې امله د هيچا په خيال او خاطر کې دا خبره نه تېرېده چې محمد ﷺ د خپلو يارانو سره د ارقم په کور کې غونډې جوړوي.

۲. ارقم بن ابي الارقم د مخزوم له قبيلې څخه ؤ، او هغه داسې قبيله وه چې د بني هاشمو په وړاندې يې د جګړې او سيالۍ بيرغ پورته کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ارقم بن ابي الارقم يو شپاړس کلن ځوان و، چې په اسلام مشرف شو،د عربو عادت دا و چې دوی به عموما خپلې غونډې د مشرانو په کورونوکې کولې له همدې کبله هیڅکله دا تصور اوګمان نه کیده چې محمدﷺ به داسې غونډې د يو ځوان په کور کې وکړي.

پټې بلنې څو کاله دوام وکړ؟

درې کاله په همدې توګه تير شول دعوت په پټه چليده، او دعوت په افرادو پورې منحصر ؤ، د دې مودې په اوږدو کې يوه مؤمنه ډله منځ ته راغله چې يو بل ته يې د وروری لاسونه ورکړل يو د بل ملاتړ او هلې ځلې يې کولې چې د اسلام پيغام خلکو ته ورسوي.

پيغمبرﷺ خپل دعوت د خلکو په منځ کې په ښکاره ډول اعلان نکړ خو په قريشو کې مشهور شوی ؤ او د اسلام پاک نوم د مکې مکرمې په ګوډ ګوډ کې خپور شوی ؤ. خلکو هر ځای د دې دعوت په هکله خبرې کولې، ځينو خلکو لکه: ابوجهل،او ابو لهب په يو شمير مؤمنانو ظلم کاوه خو سره له دې هم مشرکانو دې کار ته ډيره پاملرنه نکوله ځکه چې پيغمبرﷺ لاتر دې دمه داسلام دعوت نه وو ښکاره کړی، تر څو وحې نازله شوه او نبي کريمﷺ يې د باطلو عقيدو سره د مقابلې او د بتانو په رنګولو مکلف کړ.

ارزونه

۱. ارقم بن ابي ارقم څوک ؤ؟
۲. اصحابو په دار الارقم کې څه زده کول؟
۳. ولې دارالارقم د غونډو لپاره مرکز وټاکل شو؟

کورنی دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبير سره وليکئ،او يو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او ثبات

عن سفیان بن عبد الله رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: یَا رَسُولَ اللهِ! قُلْ لِي فِي الإِسْلامِ قَوْلاً لاَ أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَیْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ» رواه مسلم.

د راوي پېژندنه:

نوم یې سفیان د پلار نوم یې عبدالله د طائف اوسېدونکی دی د حضرت عمر رضي الله عنه د خلافت په موده کې د طائف والي ؤ.

د کلمو معنا:

۱- لاَ أَسْأَلُ:	پوښتنه ونه کړم.
۲- قَولاً :	خبره
۳- قُلْ:	ووایه
۴- ثُمَّ اسْتَقِمْ:	بیا په همدغه مستقیمه لاره ټینګ اوسه.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت سفیان بن عبدالله رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ ته یې عرض وکړ. ای د الله پیغمبره! د اسلام په باره کې راته یوه داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو یې وفرمایل: ووایه په الله ایمان لرم او بیا پرې ټینګ اوسه.

د حدیث شریف حکمت:

مؤمن د ایمان له برکته هېڅکله نه پرېشانه کېږي، ځکه چې دی پر هغه پرورد ګار ایمان او عقیده لري چې د ټولو کایناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي، او مؤمن په دې هم پوهېږي چې یوازې مادیات د انسان ټول مشکلات نشي حل کولای او د ده اړتیاوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پرودګار په بندګۍ او اطاعت کلک ولاړ وي.

او په نتیجه کې هغه مؤمن چې د ایمان په غوښتنو ثابت ولاړ وي د ده د ذهن او فکر څخه هر ډول تشویشونه او غمونه لرې کوي. صبر، حوصله، برده باري ورته په برخه کوي چې د بریالیتوب راز یوازې په استقامت کې نغښتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ټولنیز، اقتصادي، او امنیتی اړخونو کې په الله تعالی د ایمان مثبتې اغیزې د غیر اسلامي ټولنو سره په مقایسه کولو بیان کړئ.

د استقامت هدف: له استقامت څخه هدف بې له کمې او زیاتې څخه د اسلام پر سمې لارې تلل او په پوره ډول د الله د ټولو اوامرو پیروي کول او له نواهیو څخه یې ځان ساتل دي.

د استقامت ګټه: استقامت د مسلمان سره د الله تعالی په بندګۍ کې کومک کوي، او د شیطاني وسوسو او نفسي خواهشاتو په مقابل کې یې سر لوړی کوي د خپلې سعیې او کوښښ د ضایع کېدلو مخه نیسي او د دنیا او آخرت د نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. په الله تعالی باندې د ایمان ارزښت: په الله تعالی ایمان درلودل دومره مهم او ارزښتناک کار دی چې پیغمبر ﷺ د سوال په ځواب کې لوی عنوان و ټاکه.

۲.د استقامت لزوم: انسان د خپل بریالیتوب لپاره دوو ارزښتناکو قوي قوو ته اړتیا لري چې یوه یې باطني او بله یې خارجي ده، باطني قوه یې په الله تعالی باندې کامل ایمان دی او خارجي قوه یې په ایمان باندې استقامت دی.

۳.د دین زده کړه: د دغه صحابي له سؤال څخه معلومېږي چې هر مسلمان باید د دین د زده کړې لپاره د علم او پوهې له خاوندانو څخه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱- له ثبات او استقامت څخه مراد څه دی؟

۲- د استقامت ګټې څه دي؟

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ- قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ:　　　ب- ثُمَّ اسْتَقِمْ:

کورنۍ دنده

دایمان د اهمیت او پر هغه د استقامت د حتمیوالی په باره کې یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يتيم پالنه

عن سَهْلِ بْنَ سَعْد عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ . رواه ابو داود.

دراوي پېژندنه:

نوم يې سهل د پلار نوم يې سعد الساعدي د جاهليت په زمانه کې يې نوم حزن (غم) و، پيغمبر (ص) په سهل (ايماني) باندې ونوماو په ډېرو غزاګانو کې يې ګډون کړی دی او د هجرت په ۸۸ کال کې د ۹۴ کلونو په عمر وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كَافِلُ:	پالونکی.
۲- الْيَتِيم:	هغه ماشوم چې پلار يا مور او پلار دواړه يې مړه وي.
۳- كَهَاتَيْنِ:	لکه دغه دوه (ګوتې).
۴- وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ:	دواړه ګوتې يې سره يو ځای کړې.

د حديث شريف معنا:

حضرت سهل (رض) له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې وېې فرمايل: زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې يو د بل تر څنګ داسې نيږدې يو لکه د يو لاس دا دوه ګوتې . راوي وايي چې خپله منځنۍ او د شهادت ګوتې يې سره نيږدې کړې.

فعاليت

- زده کونکي دې يتيم ته د نه پاملرنې زيانونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په هره ټولنه کې لکه څرنګه چې پانګوال او سرمایه دار ژوند کوي فقیران، بې وزله او بې کسه یتیمان هم ژوند کوي، د اسلام مقدس دین موږ ته هڅوي چې د هغوی سرپرستي وکړو او دوی پرې نږدو چې په دغه حالت کې د یوائې والي احساس وکړي، که چېرې د دوی اړتیاوې او ضرورتونه پوره نه کړل شي نو تجربې دا ثابته کړې ده چې دغسې خلک اکثره بې نادرسته لوییږي، زړونه بې سخت وي، کینه او خطرناک فکرونه لري او بیا د اسلام دښمنان ورڅخه خپلو سترو اهدافو ته د رسېدلو لپاره کار اخلي او په ورانکارۍ پیل کوي، د راحت فضا خره پره او ژوندون په یو تریخ حقیقت بدلوي نو په همدې بناء د شتمنو او بډایو خلکو دا وظیفه ده چې د دوی تعلیم او سالم تربیت په خپله غاړه واخلي او خپله دیني وجیبه ترسره کړي او هم د لوی اجر او ثواب خاوندان شي.

فعالیت

- څنګه کولای شو له یتیمانو سره مرسته وکړو؟ په دې اړه خپل نظریات په ډله ییز ډول څرګند کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د یتیم د پالونکي مقام: پیغمبر ﷺ د یتیم پالونکي ته دا زیری ورکړی دی چې هغه به د قیامت په ورځ د پیغمبر ﷺ ترڅنګ ولاړ وي.

۲- په ښوونه کې د تعلیمي وسائلو څخه استفاده: د دې لپاره چې مطلب د مخاطب په ذهن کې ښه ځای ونیسي پیغمبر ﷺ د خپلو مبارکو ګوتو له اشارو څخه کار واخیست.

ارزونه

۱- یتیم چا ته ویل کېږي او د هغې پالنه د چا په غاړه ده؟

۲- د یتیم د پالونکي مقام څه دی؟ واضح یې کړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

- په دې اړوند چې یتیم دې له کومه حیثه د پاملرنې وړ وګرځي، یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته او کومک

عَنْ عَبدِ الله بنِ عُمرَ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «اَلْمُسْلِمُ أخُوْ الْمُسْلِم، لا يَظْلِمُهُ، ولا يُسْلِمُهُ، و مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَةِ أخِيْه كانَ اللهُ فِيْ حَاجَتِه، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَومِ القِيامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِماً سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ». رواه البخاري.

دراوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلارنوم يې عمر او په قوم قريش دی په مکه مکرمه کې په اسلام مشرف او بيايې مديني منورې ته هجرت وکړ. په صحابه کرامو کې د فقهاوو له جملې څخه و، له نبي کريم ﷺ څخه يې زيات شمير احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۷۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- کُرْبَةً : کړاو اوستونزه.

۲- فَرَّجَ: ليرې يې کړي.

۳- سَتَرَ: عيب يې پټ کړ.

د حديث شريف معنا:

له عبدالله بن عمر څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، نه تيری ورباندې کوي او نه يې تيري کونکو ته سپاري، او هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې د خپل ورور اړتیا پوره کړي الله تعالی به د ده اړتیا پوره کړي. او هر څوک چې د یو مسلمان مشکل حل کړي الله تعالی به یې د قیامت په ورځ مشکلات اسانه کړي. او هر چا چې پر یو مسلمان پرده واچوله الله تعالی به یې د قیامت په ورځ پرده وساتي.

فعالیت

- په پورتني حدیث شریف کې د مرستی او کومک ښې اغېزې په ډله ییز ډول بیان کړئ.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی دوه وروڼه یا خویندې اویا د یوې کورنۍ غړي فطرتاً داسې پیداکړي دي چې ځانګړې مینه او محبت یې تر منځ وي او د تل لپاره یو بل د سعادت او هوساینې په فکر کې وي که اړتیا ور پیښه شي او یا له کومې ستونزې سره مخامخ شي د حل لپاره یې د خپل توان مطابق هلې ځلې کوي، او هېڅکله هم پر یو بل تیری نه کوي او نه یو بل غلیم ته سپاري، نو ځکه پیغمبر ﷺ په دې حدیث شریف کې ټول مسلمانان د یوې کورنۍ د غړو او په خپلو کې د خویندو او وروڼو په څیر بللي دي او له داسې اعمالو څخه چې دغه اړیکې پرې کوي او له منځه یې وړي منع کړي دي لکه ظلم، تېری او داسې نور. او دیوې دیني دندې په توګه یې د یو بل د غم خوړلو او ستونزو د حل کولو او د نورو له عیبونو څخه سترګو پټولو ته خپل پیروان را دعوت کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکی دې په خپل ګروپ کې ددې لوست حدیث شریف په صحیحو الفاظو سره ووايي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- مسلمانان په خپلو کې خوېندې او ورونه دي. باید چې د یوې کورنۍ د غړو په څېر سره ژوند وکړي.

۲- مسلمان پر مسلمان ظلم نه کوي او ظلم کول په هیچا هم روانه دي.

۳- مسلمان خپل مسلمان ورور دښمن ته نه سپاري.

۴- مسلمان د خپل مسلمان ورور د اړتیاو د پوره کولو په فکر کې وي.

۵- یو مسلمان د بل مسلمان عیب پټوي. بې عیبه انسان نشته ریښتینی مسلمان د خلکو ښه صفتونه بیانوي او بدۍ یې پټوي.

۶- د دې ټولو کارونو په بدله کې الله تعالی له خپل بنده سره همدغه شان مرسته او کومک کوي.

ارزونه

۱- یو مسلمان د بل مسلمان په باره کې باید څرنګه احساس ولري؟

۲- د څه لپاره د نورو په عیبونو پرده اچوو؟

۳- د لاندې کلمو معنا څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يَظْلِمُهُ:

ولا يُسْلِمُهُ:

فَرَّجَ:

كُرْبَةً:

سَتَرَ مُسْلماً:

سَتَرَهُ اللّٰهُ:

کورنۍ دنده

څرنګه کولای شو د خپلو ټولګیوالو او ګاونډیانو سره مرسته وکړو؟ تر دې عنوان لاندې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان پېژندنه

عن عبدِالله بنِ عَمرو عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: «اَلْمُسلِمُ مَن سَلِمَ الْمُسلِمُونَ مِن لِسَانِه وَ يَدِه و الْمُهاجِرُ مَن هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عنه» رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

دغه راوي په اووم لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. مِن لِسَانِه:	د هغه له ژبې
۲. وَ يَدِه:	د هغه له لاسه
۳. الْمُهاجِرُ:	پرېښودونکی
۴. مَن هَجَرَ:	چا چې پرې ایښې وي.
۵. مَا نَهَى اللهُ:	هغه څه چې الله تعالی منع کړي دي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عبدالله (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له ګناهونو څخه ځان ساتي.

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ژبې او لاس د ضررونو په هکله خپل معلومات وړاندې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

انسان ته له دوو لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکی او بل معنوی او روحي. بناءً په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوي دي تر څو مسلمانان یو بل ته د متقابل احترام په فضا کی د عزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ژبې سپېڅلتیا: مسلمان په غور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو الفاظو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲- د مسلمان له لاسه هېچا ته ضرر نه رسېږي.

۳- د ګناه له مجلسونو څخه لرې والی: مسلمان باید د ګناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لیرې وساتي او په پاک چاپیریال کې ژوند وکړي.

ارزونه

۱- پدې حدیث شریف کې له مهاجر څخه څوک مراد دی؟

۲- ولې یوازې د لاس او ژبې په ساتنه ټینګار شوی دی؟

کورنۍ دنده

پورتنی حدیث شریف له معنا سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام پنځه بناوې

عَنِ ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما، قَالَ: قال رَسُول الله صلى الله عليه وسلم: بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أنْ لاَ إِلهَ إلاَّ اللهُ ، وَأنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ. رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

دا راوي په لسم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلمو معنا:

۱_ بُنِيَ:	بنا شوی دی.
۲_ خَمْسٍ:	پنځه.
۳_ إِقَامِ الصَّلاَة:	د لمانځه کول.
۴- إِيتَاءِ الزَّكَاة:	زکات ورکول.

د حديث شريف معنا:

حضرت عبدالله بن عمرﷺ وايي: چې پيغمبرﷺ وفرمايل: اسلام پر پنځو ستنو ولاړ دی:

۱_ په دې ګواهي ورکول چې پرته له الله ﷻ څخه بل معبود نشته (هيڅوک د عبادت او بندګۍ وړ نه دی) او حضرت محمد ﷺ د الله ﷻ رسول دی.

۲_ د لمانځه اداء کول

۳_ د زکات ورکول

۴_ د حج د فريضې اداء کول ۵_ د رمضان د مبارکې مياشتې روژه نيول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

اسلام د سلم (صلح) او سلامتیـ له مادې څخه اخیستل شوی او الله تعالیٰ ته د غاړې اېښودلو په معنا دی چې بنده به د الله تعالی ټول امرونه مني او له نواهیو څخه به بې ځان ژغوري. په دې حدیث شریف کې د اسلام د مقدس دین له داسې تعمیر سره تشبیه شوی دی چې په پنځو محکمو ستنو ولاړ دی.

دغه پنځه ستنې دا دي:

د شهادت د کلمې لوستل: د اسلام بنسټ د الله تعالیٰ په یووالي ایمان لرل دي چې یوازې همدغه ذات د کایناتو پیدا کوونکی او د عبادت او بندگیـ وړ دی او حضرت محمدﷺ یې بنده او پیغبر دی او د هغه پېغامونه یې انسانانو ته رسولي او د ژوند کولو او بندګیـ لارې یې ورته ښودلي دي.

لمونځ: له کلمې وروسته د اسلام مهم رکن لمونځ دی چې د ورځې پنځه وخته په هر نارینه او ښځه فرض دی. لمونځ مؤمن ته قوت ورکوي، لکه څنګه چې په قرآن عظیم الشان کې ویل شوي دي: ترجمه: ((ای مؤمنانو په صبر او لمانځه باندې مرسته وغواړئ)) (۱) د الله تعالیٰ د یاد تر ټولو ستره وسیله لمونځ دی په دې باره کې قرآن عظیم الشان فرمايي: ((زما د یاد لپاره لمونځ وکړه)) (۲) لمونځ د مؤمن ژوند منظموي، له فحشا او منکراتو څخه یې منع کوي او زړه ته ډاډ ورکوي.

لمونځ یو ټولنیز عبادت دی خلکو ته د الله تعالیٰ د احکامو په وړاندې د ټولو انسانانو د برابرۍ پېغام ورکوي.

زکات: زکات بله هغه ستنه ده چې اسلام ورباندې ولاړ او د پاکیـ او ودې په معنٰی دی. زکات یوازې مالي مرسته نه ده، بلکې د لمانځه، روژې او حج په څېر یو عبادت دی. د زکات په ورکولو مؤمن د خپل رب امر پر ځای کوي او په پای کې یې د ثواب مستحق

---

(۱) د بقرې سورت، ۱۵۳ آیت

(۲) طه سورت، ۱۴ آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي او همدغه ثواب دی چې د انسان اخروي ژوند جوړوي اوکه په ښه طريقه ورکړل شي د ټولنې د ټولو افرادو د ژوند سطحه لوړوي.

روژه: روژه هم د اسلام د بنا په حيث انسانان له ګناه څخه ژغوري او انسان ته د صبر، شکر او نظم درس ورکوي، د فقيرانو له حال څخه يې خبروي او د جسم د آرامۍ لامل ګرځي.

حج: ډېر فردي او ټولنيز حکمتونه لري، د حج په کولو سره د انسان ګناه ببنمل کېږي او زړه يې پاکېږي، انسان عبادت او بندګۍ ته هڅوي، ايمان قوي کوي، د اسلام تېر برم را يادوي او د اسلام په لارکې د رسول اللهﷺ او يارانو سربښندني او قهرمانۍ يې را ژوندۍ کوي.

حج په ميليونونو انسانان يې له دې چې د رنګ، ژبې، قوميت، دولت، فرهنګ، مقام او منصب توپير يې په نظرکې ونيول شي د يو ګډ هدف او موخې لپاره په يو ځای را ټولوي او دا څرګندوي چې په مسلمانانوکې د ورورګلوۍ او برابرۍ اړيکې خومره کلکې او غښتلې دي، نو دغه دين يوازېنی دين دی چې ټول خلک په يوه محور راټولوي او د دنيا او اخرت د نېکبختۍ په لور يې بيايي.

د حديث شريف ګټې:

۱_ اسلام پر پنځو بناوو ولاړ دی.

۲_ لمونځ فرض دی.

۳_ روژه فرض ده.

۴_ زکات په بډايه او شتمنو مسلمانانو څوک چې د نصاب خاوندان وي فرض دی.

۵_ حج فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییز ډول د اسلام د ارکانو په باره کې سره خبرې وکړي.

ارزونه

۱_ اسلام څو بناوې لري؟

۲_ د لمانځه د اهمیت او ارزښت په باره کې مو څه زده دي؟

۳_ د حج ځیني حکمتونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست حدیث شریف حفظ کړئ او له معنٰی سره یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیاءٌ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

نوم يې عقبه كنيه يې ابو مسعود او په كوفه كې زېږېدلى دى، د هجرت په ۴۰ كال د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په دوركې وفات شوى دى.

د كلمو معنا:

۱- مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ:	هغه څه چې خلكو له مخكينيو څخه زده كړي دي.
۲- مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:	هغه څه چې د ټولو انبياؤو عليهم السلام شريعتونو ورباندې اتفاق كړى دى.
۳- إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ:	كله دې چې حيا نه لرله.
۴- فَاصْنَعْ:	نوكوه.

د حديث شريف معنا:

ابو مسعود رضي الله عنه څخه روايت دى چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: د تېرو شوو پيغمبرانو له ويناوو څخه چې خلكو زده كړې، يوه دا خبره مهمه ده چې كله دې حيا نه لرله، نو څه چې دې خوښ وي كوه يې.

فعاليت

- آيا په زده كړه او ښوونه كې حياكول ښه دي.

د حديث شريف حكمت: حيا څه ته وايي؟ حيا د هغه انساني كيفيت نوم دى چې سړى له هرې غير مناسبې خبرې او ناوړه كار څخه كركجن كوي، انسان بايد د هر چا څخه زيات له الله تعالى څخه حيا ولري.كوم شى چې ټولنه فاسدوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي فساد دی او حیا داسې یو نېک صفت دی چې انسان له ټولو بدیو او ناوړه کارونو څخه منع کوي، ځکه خو اسلام حیا د ایمان ارزښتناکه څانگه بللې ده او فرمایلي یې دي چې مسلمانان دې دغه خوی په ځان کې پیدا کړي، خپله ټولنه دې له بربنډتوب او بې حیایۍ څخه چې د ډول ډول ناروغیو لامل کېږي وساتي او د خلکو د تشویش مخنیوی دې وکړي.

د حیا ثمره:

د حیا پایلې همیشه ګټورې وي، لکه څنګه چې پیغمبرﷺ فرمایلي دي ((**الحیاء لایاتي الابخیر**)) حیا یوازې خیر او ښېګڼه زېږوي. په بل حدیث شریف کې فرمایي:

((حیا او ایمان تل ملګري وي هرکله چې یو له دوی دواړو څخه نه وي بل به بې هم نه وي)).

فعالیت

- زده کوونکي دې د حیا په باره کې سره خبرې وکړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- حیا د ټولو پیغمبرانو له لارښوونو څخه ده.
۲- د حیا اهمیت: حیا انسان له فحشاء، منکراتو او خپل سریو څخه منع کوي.
۳- حیا انسان ته قدر ارزښت او عزت ورپه برخه کوي.

ارزونه

۱- حیا تعریف کړئ.
۲- د حیا حکمت بیان کړئ.
۳- انسان تر ټولو زیات باید له چا څخه حیا ولري؟

کورنی دنده

د بې حیایۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه يي توکي

عَنْ اُمِ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: (نَهي رَسُولُ الله ﷺ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفْتِرٍ). رواه ابو داود

د راوي پېژندنه:

نوم يې حضرت ام سلمة ﵂ د بنو مغيره قبيلې ته منسوبه ده، له لومړنيو مسلمانانو څخه ده، ام سلمة﵂ د هغو مهاجرينو له جملې څخه ده چې حبشې او مدينې ته يې هجرت کړی دی. هغه د خپل مېړه ابو سلمة له وفات څخه وروسته د هجرت په څلورم کال د شوال په مياشت کې د پيغمبرﷺ په نکاح کې راغله او د امهات المؤمنين په صف کې داخله شوه له ۳۰۰ څخه زيات احاديث يې له پيغمبرﷺ څخه روايت کړي دي او بالآخره د هجرت په دیارلسم کال د ۸۴ کالو په عمر وفات شوه.

د کلمو معنا:

۱- مُسْكِرٍ: نېشه کوونکی او د عقل له منځه وړونکی.

۲- مُفْتِرٍ: سستوونکی.

د حديث شريف معنا:

حضرت ام سلمة﵂ راويت کړی چې پيغمبرﷺ د هر هغه څه له استعمال څخه منع کړې ده چې نېشه راولي او عقل خرابوي او يا عقل کمزوری کوي.

د حديث شريف حکمت:

د اسلام له مهمو هدفونو څخه يو هم د عقل، ځان او مال ساتنه او د الله تعالٰی له نعمتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه دګټې اخیستلو د ښو لارو ښودنه ده، الله تعالٰی انسان ته د عقل په واسطه له حېواناتو څخه غوره والی ورکړی دی، څرنګه چې انسان د خپل عقل په وسیله ښه له بدو او ګټه له زیان څخه توپیر کولی شي او د خپل عقل په پراختیا کولای شي، د ترقي او پرمختګ لارې هوارې کړي.

لدې کبله د اسلام مقدس دین د عقل د ساتنې لپاره ټول نېشه يي توکي چې په لومړي سر کې يې شراب ځای لري حرام کړي دي، ځکه چې د دغو توکو استعمال د مختلفو جرمونو، لکه ځان وژنه، غلا، تېری، بد امنۍ د صحت خرابوالي او داسې نورو لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ټول مستي راوستونکي او سستوونکي، لکه شراب او د نېشه يي توکو مختلف ډولونه حرام دي.

۲- نېشه کوونکي توکي که لږ وي او که ډېر وي حرام دي.

۳- له نېشه يي توکو څخه هر ډول ګټه اخیستل حرام دي.

۴- د اسلام مقدس دین انسان د ځان او عقل د ساتنې مسؤول ګڼي.

ارزونه

۱- په اسلام کې د نېشه يي توکو حکم څه دی؟

۲- د شرابو او نېشه يي توکو زیانونه بیان کړئ.

۳- د درس مفهوم په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د نېشه يي توکو د زیانونو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

۱. د جماعت د لمانځه حکم:

د جماعت لمونځ مؤکد سنت دی.

۲. څوک د امامت حق لري؟

په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره لاندې کسان لري:

۱- لومړی د امامت حقدار هغه څوک دی چې عالم وي، يعنې په شرعي مسايلو او خاصتاً د لمانځه په احکامو پوهېږي.

۲-که چېرې داسې څوک نه وي بيا هغه څوک دی چې د قرآن کريم قاري او يا چې قرآن ښه تلاوت کړای شي.

۳-که عالم او قاري هم پيدا نه شي بيا به متقي او پرهېزګار سړی مخکې کېږي.

۴- او که په تقوی کې ټول سره يوشان وي بيا به هغه څوک مخکې کېږي چې په عمر کې تر نورو مشر وي.

۳- د اقتداء احکام:

۱. د فرض کوونکي لمونځ په فرض کوونکي پسې په داسې حالت کې روا دی چې دواړه يو فرض له غاړې څخه ساقطوي، يعنې دواړه د ماسپښين فرض کوي، خو که يو د مازيګر څلور رکعته او بل د ماسپښين لمونځ کوي بيا يو بل پسې نيت کول صحيح نه دي.

۲. تيمم کوونکی د اودس کوونکي امام کېدی شي.

۳. پښې وينځونکی د مسحې کوونکي مقتدي کېدی شي.

۴. په ناست پسې ولاړ دريدی شي.

۵. څوک چې رکوع او سجده کوي په اشاره کوونکي پسې يې اقتداء صحيح نه ده.

۶. د نفل کوونکي اقتداء په فرض کوونکي پسې صحيح ده.

۷. د غير معذور لمونځ په معذور پسې روا نه دی.

۸. په جامه پټ سړی د لوڅ سړي مقتدي کېدای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. په جماعت سره د فرض لمونځ موندل:

کله چې يو چا پر سنتو، فرضو يا قضايي لمونځ ځانته پيل وکړ، بيا جماعت ودريد، خپل لمونځ دې په ولاړه باندې په سلام ګرځولو پرېږدي او په جماعت کې دې شريک شي.

۵. په يو جومات کې د جماعت د تکرار حکم:

د کلي په جومات کې په يو آذان او اقامت د جماعت تکرار مکروه دی. مخصوصا چې دغه کار د يوې ډلې له خوا هميشه تکرار شي، ځکه دا د تفرقې لامل ګرځي.

د کلي جومات: هغه مسجد دی چې امام او مقتديان يې معلوم وي.

۶. په لاندې ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي:

۱. د لارې په جومات کې.

۲. هغه جومات کې چې ټاکلی امام او مؤذن ونه لري او هر وخت بېل بېل خلک راځي او لمونځ پکې کوي.

ارزونه

۱. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

أ- د جماعت لمونځ څه حکم لري او په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره بيان کړئ.

ب- د اقتداء ځينې احکام په لنډ ډول بيان کړئ.

ج-په کومو ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي؟

کورنۍ دنده

لوست په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريشلوېښتم لوست

د جُمعې او د اخترونو لمونځونه

۱. د جُمعې د لمانځه حکم:

د جُمعې لمونځ فرض عين دی.

۲. د جُمعې لمانځه د وجوب شرطونه:

د جمعې لمانځه د وجوب شرطونه دادي:

۱. نارينتوب: په ښځو باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۲. مقيم توب: په مسافر باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۳. امنيت: په هغه چا باندې چې امنيت يې تر ګواښ لاندې وي د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۴. د سترګو روغوالی: په ځای ناست ړوند باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دي.

۳. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه:

۱. د جُمعې لمونځ په ښار يا په هر هغه ځای کې چې امير او قاضي ولري صحيح دی.

۲. د جُمعې لمانځه امام بايد خپله د سيمې واکمن وي او يا خو د هغه استازی وي.

۳. د جُمعې لمونځ به د ماسپښين په وخت کې اداء کېږي نو له ماسپښين څخه مخکې او وروسته د جمعې لمونځ نه صحيح کېږي.

۴. جومات ته به هر څوک ننوتلی شي او هېڅوک به ترې نه منع کېږي.

۵. په جماعت به ادا کېږي او پرته له جماعت څخه يوازې نه کېږي، او د جماعت کمه اندازه درې تنه دی او دوی لپاره خطبې ته حاضريدل شرط نه دي، ځيني وايي که درې تنه د امام په شمول حاضر شي د جُمعې لمونځ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي.
۶. خُطبه: له عربۍ څخه پرته په بله ژبه هم جواز لري.
۷. باید خطبه د لمانځه څخه مخکې ووايي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً د جُمعې لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې په لنډه توګه تمثیل کړي.

د اخترونو لمونځونه:

۱. د اخترونو د لمانځه حکم:

په ټولو هغو خلکو چې د جُمعې لمونځ پرې فرض دی د اختر لمونځ ورباندې واجب دی.

۲. د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د وجوب شرطونه دي.

۳. د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي، خو د جُمعې په خلاف خطبه د اخترونو په لمانځه کې د لمانځه څخه وروسته ویل سنت دي.

۴. د اخترونو د لمانځه لپاره د لمونځ کوونکي سنتونه:

۱. په اخترونو کې غسل کول سنت دي د ټولو مسلمانانو لپاره که لمانځه ته ځي او یا نه ځي.
۲. خوشبویي لګول، غوره او پاکې جامې اغوستل.
۳. له چا سره د مبارکۍ په وخت کې ځان خوشحاله ښودل.
۴. د اخترونو په ورځ زیات خیرات او صدقه کول، همدا راز د سرسايي ورکول پر چا چې واجب وي.
۵. د لارې بدلول، یعنې تګ په یوه لار او راتګ په بله لار.
۶. د اخترونو د لمانځه څخه مخکې او وروسته نفل نه کول.

۵. د اخترونو د لمانځه کیفیت:

۱. امام او مقتدي به په شریکه د اختر د لمانځه نیت په ژبه باندې په داسې حال کې کوي چې لومړی به د امامت او دوهم به د اقتداء لفظ ورسره زیاتوي.
۲. امام او مقتدي دواړه به ثناء (سبحانک اللهم ....) په پټه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د ثناء څخه وروسته به امام او مقتدي درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به تر غوږو پورې پورته کوي او ترمنځ به یې لږ چوپ پاتې کېږي.
۴. بیا به امام (اعوذ بالله او بسم الله) په پټه او ورپسې فاتحه د سورت په ملتیا په جهر وایي.
۵. بیا به رکوع ته د ښکته کیدو تکبیر وایي او رکوع به کوي.
۶. د قومې او سجدو څخه وروسته به دوهم رکعت ته د پورته کیدو لپاره تکبیر وایي.
۷. کله چې دوهم رکعت ته پورته شو (بسم الله الرحمن الرحیم) به په پټه وایي.
۸. د (بسم الله) څخه وروسته به فاتحه د سورت سره یوځای وایي.
۹. د سورت څخه وروسته او د رکوع څخه وړاندې به بیا درې تکبیره په داسې حال کې وایي چې لاسونه به غوږونو ته پورته کوي.
۱۰. بیا به وروسته په څلورم تکبیر رکوع ته ښکته کېږي. رکوع او سجده به کوي.
۱۱. له تشهد، درود او دعاء څخه وروسته به سلام اړوي.
۱۲. وروسته د سلام څخه به امام پورته کېږي او دوه خطبې به وایي، که چېرې کوچنۍ اختر وي په لومړۍ خطبه کې به د سرسایې او که لوی اختر وي د قربانۍ او د تشریق د تکبیراتو احکام بیانوي.
۱۳. د دواړو خطبو ترمنځ به لږ ساعت کښېني او بیا به دوهمې خطبې ته پورته کېږي.

۶. د تشریق تکبیرونه:

الله اکبر - الله اکبر لا اله الاالله و الله اکبر الله اکبر و لله الحمد.

۷. د تشریق تکبیرونو حکم:

د تشریق تکبیرونه په هر بالغ مسلمان واجب دي.

۸. د تشریق د تکبیرونو وخت:

د عرفې د سهار د لمانځه څخه وروسته پیل او د تشریق د ورځو په اخري مازیگر پای ته رسېږي (د اختر په څلورمه ورځ د مازیگر له لمانځه وروسته د تکبیرونو په ویلو سره پای مومي.

فعالیت

- د شاګردانو څخه دې یو کس د اختر لمونځ په عملي بڼه تمثیل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

أ- د تشریق ورځې څو دي په لنډ ډول يې بيان کړئ؟

ب- د جمعې او اخترونو لمونځونه څه حکم لري؟

ج- د جمعې د لمانځه د صحت او د وجوب شرطونه څو او کوم دي؟

د- د اختر د لمانځه له پاره د لمونځ کوونکي سنتونه په لنډ ډول بيان کړئ؟

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د تشريق تکبيرونه په هر بالغ او نابالغ مسلمان واجب دي. (   )

ب- د اختر د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي. (   )

ج- د تشريق تکبيرونه د عرفې د سهار لمانځه څخه وروسته پيل او په ديارلسم د ذی الحجې پای مومي. ( )

کورنۍ دنده

- د اختر د لمانځه طريقه په ترتيب سره په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسوف او خسوف لمونځ

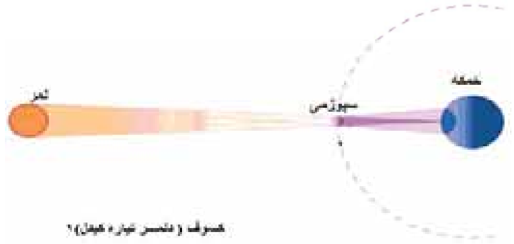

۱. د کسوف معنا:

کسوف د لمر توروالی او یا بې د روښنايي کموالي ته وايي.
کله چې سپوږمۍ د ځمکې او لمر ترمنځ واقع شي او د لمر د وړانګو مخه ونيسي نو کسوف (يا دلمر تياره کيدل) منځ ته راځي.

۲. د کسوف لمانځه حکم:

د کسوف لمونځ مؤکد سنت دی.

۳. د کسوف لمانځه کيفيت:

د کسوف لمونځ دوه رکعته دی، په داسې شکل به کېږي لکه څنګه چې نور لمونځونه کېږي، خطبه، اذان او اقامت نه لري. امام به پکې په پټه قرائت لولي او د هغه چا په امامت به اداکېږي چې کوم د جُمعې امامت کوي، خو که چېرې څوک امامت ته حاضر نه شو بیا به هر سړی په خپل کورکې ځانته دوه یا څلور رکعته لمونځ کوي.

۴. د خسوف لمونځ:

د خسوف معنا: د سپوږمۍ د سترګې توروالی او یا يې د روښنايي کموالي ته خسوف وايي. کله چې ځمکه د سپوږمۍ او لمر ترمنځ راشي او دځمکې سيوری د سپوږمۍ پر مخ ولويږي ، او دلمردهغو وړانګو چې په سپوږمۍ به لويدلې ممانعت وشي نوخسوف (يا دسپوږمۍ تياره کيدل) منځ ته راځي.

۵. د خسوف د لمانځه کيفيت:

د خسوف لمونځ د تل لپاره کور کې کېږي. همدا راز لمونځونه د زلزلو، او د ساري ناروغيو څخه د خلاصون په موخه هم کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د استسقاء لمونځ:

استسقاء باران غوښتلو ته وايي. په استسقاء کې دوه رکعته لمونځ کيږي او بيا امام خطبه وايي او دعا کوي.

- **مسايل**:

۱. د استسقاء په لمانځه کې لازمه ده چې الله تعالی ته د خشوع، عذر او زاريو اظهار وشي، او حتی څاروي هم له ځان سره صحرا ته يوړل شي.

۲. د ماشومانو او سپين ږيرو ويستل د استسقاء د لمانځه لپاره هم په کار دي، ځکه چې د الله جل جلاله رحمت په داسې ضعيفو رانازلېږي.

۳. د استسقاء په لمانځه کې به امام ډېر استغفار وايي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

أ- خسوف او کسوف څه معنا لري؟ تعريف يې کړئ.

ب- د خسوف لمونځ په کوم ځای کې کيږي؟ او پرته له خسوفه دا لمونځ په نورو کومو ځايونو کې کېږي روښانه يې کړئ؟

ج- استسقاء څه معنا لري لغوي او اصطلاحي تعريف يې وکړئ؟

د- د استسقاء د لمانځه حکم ووایاست.

۲-لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د کسوف او استسقاء لمونځونه مؤکد سنت دي. (   )

ب-د کسوف د لمانځه امام به د جمعې امام وي.(   )

کورنی دنده

د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې احکام

۱. د جنازې تعریف:

کله چې مړی ښخولو ته برابر شي او د لمانځه او دفن لپاره وړل کیږي نو دې ته جنازه وایي.

۲. د ځنکدن د وخت آداب او سنتونه:

د ځنکدن حالت کې لاندې شیان سنت دي:

- ✓ د ځنکدن په وخت کې د شهادت کلمه ویل.
- ✓ د ناروغ د څو تنو خپلوانو او یا دوستانو حاضریدل د ناروغ د ځنکدن په وخت کې مستحب دي، په دې خاطر چې که څه وصیت کوي نو هغوی دې واوري، او د شهادت کلمه ورته ورياده او تلقین کړي. (البته ناروغ باندې باید امر ونه شي چې کلمه ووایه ځکه کله ناروغ په ځان نه پوهیږي او کیدای شي منفي عکس العمل وښايي)
- ✓ کله چې روح له بدن څخه جدا شي نو بیا لازمه ده چې د مړي بدن په داسي توګه لکه چې ویده وي په ښکلي هیئت سره برابر شي ، سترګې یې پټې ، ځنه یې راټوله ، پښې او دواړه لاسونه اوار کړل شي. او که کوم څادر وي نو هغه دې پرې واچول شي.

۳. د میت حقوق:

هغه معلوم قرضونه چې پر میت باندې دي د هغو خلاصول او یا یې پر غاړه اخیستل.

- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ وربانديې اداء کول.
- ✓ په هدیره کې ښخول.

۴. د حقیقي شهید احکام:

- ✓ خپلې جامې یې کفن دی او بل نوی کفن ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ هر هغه شی به ترې لرې کوي چې د کفن څخه زیات وي لکه: چپن، ساعت او داسې نور...
- ✓ غسل ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ د جنازې لمونځ به وربانديې کوي.

۵. د متوفیٰ ماشوم حق:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د نوم ایښودل.
- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې کول.
- ✓ په هدیره کې خښول.

۶. د میت د تکفین او تجهیز مصارف:

د میت د تجهیز، تکفین او ښخولو مصارف به د میت له خپل مال څخه ورکول کېږي. که چېرې کوم میت خپل مال ونه لري بیا به یې هغه خپلوان مصارف ګالي چې په کومو باندې یې نفقه واجبه ده، اویا د ده نه میراث وړي. خو که څوک داسې خپلوان هم ونه لري بیا به د بیت المال څخه دا مصارف ورکول کېږي.البته لازمه ده له هغو اضافي او سلاماتوونکو مصارفو څخه چې یوازې د تظاهر، ریا او د سیالۍ لپاره کېږي ډډه وشي، ځکه ډیر کله داسې کېږي چې د متوفی د کورنۍ د دوه چنده اذیت او تکلیف لامل ګرځي. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. جنازه څه ته وايي؟
۲. د ځنکدن آداب او سنتونه کوم دي؟
۳. د میت حقونه کوم دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۴. د حقیقي شهید احکام په لنډ ډول ولیکئ.

د میت د تجهیز او تکفین مصارف له کوم ځای څخه ورکول کېږي؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

---

(۱) پورتنی لوست اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول

۱. د مړي لمبول:

۱. په یوه مناسب او مستورځای کې په جامي تري نه وکاږي او عورت به یې پټ کړي.

۲. د مړي حرمت دې وساتل شي او د عورت ځایونه دې په داسې شکل پریمنځل شي چې غسل ورکوونکی دې خپلو لاسونو کې څه ونیسي تر څو لاسونه یې د مړي پر بدن ونه لګیږي او نه ولیدل شي.

۳. اودس دې ورکړل شي ، خو خوله او پوزه دې ورته نه پرېمینځي، بلکه خوله او پوزه به یې په یوه لمده ټوټه مسح کړي.

۴. بیا دې سر ورته پریمنځي.

۵. بیا دې په ټول بدن باندې اوبه ورواچوي، که صابون پرې ووهل شي بهتره ده .

۶. بیا دې ښي اړخ ورته پریمنځي او بیا دې چپ اړخ ورته پریمنځي ترڅو چې ټول بدن یې ومینځل شي .

څوک د میت د لمبولو لپاره مناسب او غوره دي:

دا بهتره ده چې میت د ده نږدې خپلوان کوم چې په لمبولو پوهیږي ولمبوي ، خو که داسې نه وي نو بیا دې داسې پرهیزګاره سړی ورته غسل ورکړي چې په لمبولو پوهیږي.

البته مړه ښځه به ښځه لمبوي. خو ښځه کولای شي خپل میړه ومینځي.

۲. میت ته کفن ورکول:

* د کفن ورکولو حکم: مړي ته کفن ورکول فرض کفایي دي.

* د کفن ډولونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کفن په درې ډوله دی:مسنونه کفن ،کفن کفایت او کفن ضرورت.

۱ - مسنونه کفن: په لاندې ډول دی:

قمیص: د ورمیږ څخه ترقدمونو پورې دمړي ټول ځان وربانديې پټیږي.

ازار: د مړي سر او ټول بدن پټوي او د قمیص د پاسه وراغوستل کېږي.

لفافه: دا هم د سر څخه د قدمونو پورې ده خو د ازار څخه یې اندازه زیاته ده او د سر او پښو سره تړل کېږي.

البته د ښځې په کفن کې دوه ټوټې نورې هم اضافه کیږي : (خمار او خرقه)

خمار : ټکری د سر او د مخ لپاره

خرقه: یوه ټوټه د صدر (سینې) نه تر زنګونونو پورې

خمار او خرقه د لفافې نه مخکې وراغوستل کیږي .

۲ -کفن الکفایة: عبارت له ازار او لفافې څخه دی، او قمیص پکې نشته، خو ښځې لپاره به یو څادر (ټیکری) زیاتیږي.

۳ -کفن الضرورة: هغه ټوټه چې دکفایت دکفانه څخه کمه وي ،او میت دضرورت لپاره پکې تکفین شي. (۱)

۳. په مړي باندې د جنازې لمونځ:

✓ د جنازې د لمانځه حکم: دجنازې لمونځ لکه دمړي تجهیز، تکفین اوخښنول په مسلمانانو باندې فرض کفایي دی.

✓ د جنازې د لمانځه ارکان: د جنازې لمونځ دوه رکنه لري:

۱. څلور تکبیره.

۲. ودریدل.

- نیت یعني قصد او اراده د جنازې د لمانځه لپاره شرط دی.
- او د څلورم تکبیر څخه وروسته دواړو لوروته سلام ګرځول واجب دی.

---

(۱) د دې درس پورتنی برخه اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د جنازې د لمانځه سنتونه:

✓ د لومړي تکبير نه وروسته د حمد او ثنا ويل (سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمدِکَ وَ تَبَارَکَ اسمُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ جَلَّ ثَنَائُکَ وَ لَا إِلٰهَ غَيرُکَ).

✓ د دويم تکبير نه وروسته د درود ويل: (أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّد وَعَلَی آلِ مُحُمَّد کَمَا صَلَّيتَ وَ سَلَّمتَ وَ بَارَکتَ وَ رَحِمتَ عَلَی اِبرَاهِيمَ وَ عَلَی آلِ اِبرَاهِيمَ إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ).

✓ د دريم تکبير څخه وروسته مړي ته دعا کول او هغه ته مغفرت غوښتل ، په هر عبارت چې وي ، خو بهتره دا ده چې په مأثوره الفاظو باندې دعا وشي لکه :

• د بالغ مړي لپاره نارينه وي او که ښځينه : (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَيِّنَا وَ مَيّتِنَا وَشَاهِدنَا وَغَائِبنَا وَ صَغِيرنَا وَکَبِيرنَا وَ ذَکرنَا وَ أُنثَانَا، أَللّٰهُمَّ مَن احيَيتَه مِنَّا فَاحيِهِ عَلَی الاسلَام و مَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَیَ الايمَان).

• او که مړی ماشوم وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهُ لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهُ لَنَا شَافِعاً وَ مُشَفَعاً).

• او که مړی ماشومه وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهَا لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهَا لَنَا شَافِعةً وَ مُشَفَعَةً).

۵- د جنازې د لمانځه کيفيت:

پس له دې چې جنازه دلمانځه لپاره کيښودل شوه ، امام د مړي د سيني په مقابل کي ودريږي او دصفونو د ترتيبولو او د ميت د تعيينولو (چې ماشوم دی او لوی) وروسته لومړی تکبير وايي.

د لومړي تکبير سره د جنازې لمونځ کوونکي لاسونه تر غوږو پورته کوي، تکبير وايي او بيا(سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ....) وايي.

بيا امام دويم تکبير وايي او ورپسې (اَللّٰهُمَّ صَلِّ...) وايي.

بيا دريم تکبير وايي او ورپسي دعا کوي ، څنګه چې مخکې په تفصيل سره بيان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي. لكه: (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا...)
د دعا څخه وروسته به څلورم تكبير وايي او ورپسې به سم د لاسه ښي او كيڼ لورته سلام اړوي.

فعاليت

- يو زده كوونكى دې د خپلو ټولګيوالو په وړاندې عملاً د لويانو د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل كړي.

بل زده كوونكى دې د ماشوم د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل كړي.
او بل زده كوونكى دې د ماشومې د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل كړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. د جنازې د لمانځه دعاګانې ووايئ.
۲. كفن په څو ډوله دى؟
۳. د نارينه او ښځينه كفن څه توپير لري؟

كورنۍ دنده

زده كوونكي دې د جنازې لمونځ په يادو زده كړي او كيفيت د جنازې دې په خپلو كتابچوكې وليكي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زکات

۱. لومړی د زکات تعریف:

زکات په لغت کې: پاکوالي، زیاتوالي او برکت ته وایي.
په اصطلاح کې: مستحقینو ته دهغه مال ټاکلې برخه ورکول چې نصاب ته رسیدلی وي.

۲. د زکات حکم:

زکات د اسلام د ارکانو څخه یو رکن دی، او ورکول یې په هغه چا فرض دی چې د ورکولو شرطونه په کې وي.

۳. د زکات د فرضیت دلایل:

زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع باندې ثابت دی.

۱. قرآن کریم:(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ)[1]

ژباړه: تاسې لمونځونه قایم کړئ ، زکاتونه ورکړئ.

۲. حدیث: رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمایي: اسلام پنځه بناوې لري لومړۍ بنا یې د شهادت کلمه، دویمه بنا یې لمونځ، دریمه بنا یې زکات ورکول، څلورمه بنا یې د روژې نیول او پنځمه بنا یې د حج کول دي.

۳.اجماع: د ټول امت علماؤ اجماع کړې چې زکات د اسلام له ارکانو څخه یو رکن دی.

د زکات د فرضیت کال: زکات د هجرت په دویم کال د روژې د فرضیت څخه مخکې فرض شوی دی.

---

[1] (د البقرې سورت،۴۳ آیت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د زکات د وجوب شرطونه:

زکات ځانګړي شرطونه لري چې ځینې په مالک او نور یې په مال پورې اړه لري:

لومړی د مکلف یا مالک شرطونه:

۱. اسلام.

۲. عقل.

۳. بلوغ.

۴. اصیلوالی. یعني (مریي) نه وي.

۵. د نصاب مالک کیدل، چې د کال په پیل او پای کې د نصاب خاوند وي.

د زکات نصاب په نقدینوکې یا دوه سوه درهمه سپین زر دي او یا شل مثقاله سره زر دي. چې په اوسنیو ګرامونو باندې د سرو زرو نصاب ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب ۵۹۵ ګرامه کیږي (۲)

دویم: په مال پورې تړلي شرطونه:

۱. مال باید د مالک لاس کې وي بناءً په ورک شوي مال باندې زکات نشته.

۲. دمال په خاوند باندې داسې پور نه وي چې ټول مال ورلاندې شي او یا دومره ترې پاتې شي چې نصاب نه کم وي .

۳. نصاب باید د اصلي حاجتونو څخه اضافه وي ، لکه: کور، دکور اسباب او داسې نور.

۴. نصاب باید د هغو مالونو څخه پوره شوی وي چې شرعا د زکات قابلیت لري .

---

(۲) المکیال و المیزان فتاوئ الازهرالشریف ۱/ ۲۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. یوکال باید پرې تیر شوی وي؛ یعنې پس له دې چې نصاب ته رسیدلی دی د مالک سره یوکال پرې تیر شوی دی .
(خو د فصلونو او میوو په زکات کې د کال تېرېدل شرط نه دی بلکې د فصل او میوې د راټولېدو سره سم پکې زکات واجبېږي).

۵. د زکات د صحت شرطونه:

فقهاء کرامو د زکات د صحت لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱. نیت، ځکه چې زکات ورکول عبادت دی او پرته له نیت څخه عبادت نه صحیح کېږي.
۲. اسلام، ځکه چې د کافر څخه د نیت تصور نه شو کولی.
۳. زکات به مستحق کس ته ورکوي د مستحقینو بیان به یې وروسته راځي.
۴. د مستحق له لوري د زکات قبضول.
۵. زکات به د حلال مال څخه ورکوي.

۶. هغه مالونه چې زکات ورکول پکې واجبیږي:

۱. څاروي.
۲. تجارتي توکي.
۳. میوې او فصلونه.
۴. سره او سپین زر.
۵. معدنونه او ښخ شوي مالونه.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. زکات په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲. د زکات د فرضیت دلیل له قرآن کریم څخه ووایاست.

۳. د زکات د صحت شرطونه په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د مال د خاوند شرطونه په لنډ ډول ولیکئ.

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. هغه مالونه چې زکات پکې واجبېږي عبارت دي له..............................
....

۲. د مال پورې تړلي شرطونه عبارت دی له...

- لاندې صحیح جملو ته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د زکات د وجوب شرطونه اسلام، عقل او بلوغ دی. (   )

ب- د فصلونو او میوو په زکات کې هم د کال تېرېدل شرط دی. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لوست مهم مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څارویو زکات

د څارویو څخه زموږ مطلب هغه اوښه، اوښ، غوا، غوایان، مېښې، سنداګان، پسونه، مېږې، وز او وزې دي ،بناءً په وحشي څارویو کې زکات نشته.

۱. د اوښانو زکات:

د اوښانو د زکات ترتیب په لاندې ډول دی:

- ✓ په پنځو اوښانو کې یو پسه دی.
- ✓ په لسو اوښانو کې دوه پسونه دي.
- ✓ په پنځلس اوښانو کې درې پسونه دي.
- ✓ د شلو اوښانو څخه تر څلور ویشتو پورې پکې څلور پسونه دي.
- ✓ د ۲۵ اوښانو څخه تر ۳۵ اوښانو پورې یوه کلنه جونګۍ ده، هغه چې په دویم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۳۶ څخه تر ۴۵ اوښانو پورې پکې یوه دوه کلنه جونګۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۴۶ څخه تر ۶۰ اوښانو پورې پکې یوه درې کلنه جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۶۱ څخه تر ۷۵ اوښانو پورې پکې څلور کلنه اوښه ورکول کېږي.
- ✓ د ۷۶ څخه تر ۹۰ اوښانو پورې دوه یو کلنې جونګۍ چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.
- ✓ د ۹۱ څخه تر ۱۲۰ اوښانو پورې دوه درې کلنې جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوښانو تعداد	د زکات مقدار	د اوښانو تعداد	د زکات مقدار
۵ اوښانو کې	۱ پسه	۳۶ اوښانو کې	۱ دوه کلنه جونګۍ
۱۰ اوښانو کې	۲ پسونه	۴۶ اوښانو کې	۱ درې کلنه جونګۍ
۱۵ اوښانو کې	۳ پسونه	۶۱ اوښانو کې	۱ څلورکلنه اوښه
۲۰ اوښانو کې	۴ پسونه	۷۶ اوښانو کې	۲ یوه کلنې جونګۍ ګانې
۲۵ اوښانو کې	۱ یوه کلنه جونګۍ	۹۱ اوښانو کې	۲ درې کلنې جونګۍ ګانې

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

۲. د غواګانو او غوایانو زکات:

د غواګانو او غوایانو نصاب دېرش غواګانې او غوایان دي.

د غوایانو او غواګانو د زکات اندازه:

✓ کله چې د غواګانو یا غوایانو شمېر دېرشو ته ورسېږي په هغو کې یوه کلنه خوسۍ چې په دویم کال کې یې قدم ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر څلوېښتو ته ورسېږي بیا پکې یوه دوه کلنه خوسۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې د غواګانو او یا غوایانو شمېر شپېتو ته ورسېږي بیا پکې دوه یو کلنې خوسکۍ چې دویم کال کې یې پښه ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر اویاوو ته ورسیږي بیا په کې یوه یوکلنه او بله دوه کلنه خوسۍ ورکول کېږي.

✓ کله چې د غوایانو او غواګانو شمېر اتیاوته ورسیږي بیا په کې دوه دوه کلنې خوسکۍ ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د غواګانو د زکات د اندازې لپاره یو جدول جوړ کړئ لکه څنګه چې اوښانو ته جوړ شوی دی.

۳. د میږو او وزو زکات:

د میږو او وزو د زکات نصاب: د میږو، پسونو او وزو د زکات نصاب څلویښت میږې یا وزې دي بناءً په نهه دیرشو پسونو او وزو کې زکات نشته.

د میږو او وزو د زکات اندازه:

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر څلویښتو ته ورسېږي یو پسه به په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر ۱۲۱ ته ورسیږي بیا به دوه پسونه په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې یې شمېر ۲۰۱ ته ورسېږي درې پسونه به زکات کې ورکوي.

✓ کله چې څلورسوو ته ورسیږي څلور پسونه به زکات کې ورکوي کله چې د څلورسوو څخه د میږو او وزو شمېر زیات شي بیا په هرو سلوکې یو پسه یا وزه د زکات لپاره وباسي.

مسأله: د میږو او وزو په زکات کې به یوکلن مال چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي ورکوي یعنې د کال نه د لږ عمر مال په زکات کې نه ورکول کېږي.

۴. د څارویو د زکات عام احکام:

✓ په خرو او کچرو کې زکات نشته اګر که خریدونکي هم وي.

✓ د وړو مالونو زکات د غټو سره ورکول کېږي اګرکه یو هم وي.

✓ هرکله چې د کال تیریدونه وروسته پرته د مالک د نیمګړتیا او تیري څخه نصاب هلاک شي زکات ساقطیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

- لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطو ته د (×) نښنه کېږدئ:

۱. په هرو پنځو اوښانو کې څلور پسان لازمېږي. (   )
۲. کله چې د غواګانو شمېر شپېتو ته ورسیږي دوه یو کلنې خوسۍ به زکات کې ورکوي. (   )
۳. د مېږو نصاب څلوېښت مېږې دي او له دې څخه په کمو کې زکات نشته. ( )
۴. د غواګانو نصاب څلوېښت غواګانې دي. (   )

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د ۳۶ نه نیولي تر ۴۵ اوښانو پورې پکې ....لازمېږي.
۲. کله چې د غوایانو شمېر اتیاو ته ورسېږي په کې به .... ورکوي.
۳. څلور سوو مېږو کې .... دي.
۴. څاروي عبارت دي له ....

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د څارویو د زکات عام شروط کوم دي بیان یې کړئ؟
۲. د څارویو د زکات عام احکام کوم دي؟ په لنډ ډول یې ووایاست.

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فصلونو او میوو زکات

د میوو او فصلونو زکات ته عشر ویل کېږي.

۱. د میوو او فصلونو د زکات د وجوب دلایل:

د میوو او فصلونو زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله پخپل مبارک کتاب قرآن کریم کې فرمایي:

(وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)[۱]

ژباړه: تاسې د فصلونو زکات د لو په ورځ ورکړئ.

۲- حدیث: نبي اکرم صلی الله علیه وسلم په یو مبارک حدیث کې د عبدالله بن عمر په روایت فرمایي: ((هر هغه ځمکه چې د باران او سیلاب په اوبو خړوبېږي، لسم من به په زکات کې ورکوي، او هغه چې په تکلیف او مشقت سره خړوبېږي شلم من به ترې په زکات کې اخیستل کېږي)).

۳- اجماع: ټول امت په دې اجماع کړې چې په میوو او فصلونو کې عشر واجب دی.

۲- د عشر د وجوب شرطونه:

۱- ځمکه به خراجي نه وي، ځکه عشر او خراج په یوه ځمکه باندې یو ځای کېدای نشي.

۲- د حاصلاتو اخیستلو څخه به موخه د ګټو ترلاسه کول وي، بناءً په لرګیو کې زکات نشته، معنا دا چې په نلونو، درمو او د لرګیو په ډېرونو کې زکات نشته.

۳- ځمکه به د باران، ویالې او سیند په اوبو خړوبېږي، خو که چېرې په تکلیف او مشقت سره خړوبېده بیا پکې عشر نشته بلکه شلم من زکات دی.

۱- (الانعام/۱۴۱)

هغه څه چې د میوو او فصلونو په زکات کې شرط نه دي:

۱- د کال تیریدل ورته شرط نه دی.

۲- ټاکلی نصاب نه لري څومره میوه او حاصلات چې ونه او ځمکه وکړي لسمه برخه به پکې ورکوي.

۳- عقل او بلوغ ورته شرط نه دی د لېوني او ماشوم په ځمکه کې هم عشر واجب دی.

۴- د ځمکې ملکیت هم ورته شرط نه دی په دهقان او اجاره دار باندې هم عشر شته.

۵- د قرض (دین) او پور ورکول هم ورته شرط نه دی.

۶- پاتې کیدل او نه خرابیدل هم ورته شرط نه دی بلکه په سبزیجاتو او میوو کې هم واجب دي.

فعالیت

- د خپل چاپېریال د هغو فصلونو څخه پنځه پنځه مثاله ورکړئ چې عشر په کې واجبېږي، او دوه هغو ته ورکړئ چې شلم من په کې واجبېږي.

۳- د نقودو زکات: (د اصلي روپو چې عبارت له سرو او سپینو څخه دي)

په سرو او سپینو زرو کې چې کله د زکات شروط پوره شي زکات واجبېږي، همدا راز هغه روپۍ چې د سرو او سپینو زرو څخه وهل شوې او نوره اوسپنه یا سرپ هم ورسره په لږه اندازه یو ځای شوي وي زکات واجبېږي او کم ګډوالي ته هیڅ اعتبار نشته ګویا داسې ګڼل کېږي لکه چې سوچه خالص سپین یا سره زر دي.

۴- د سرو او سپینو نصاب:

د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی یعني ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه چې د ۵۹۵ ګرامو سره مساوي کېږي.

۵- په سرو او سپینو کې د زکات اندازه:

په سرو او سپینو زرو کې دوه نیم فیصده هغه وخت په زکات کې ورکول کېږي چې کله نصاب ته ورسېږي او کال ورباندې تېر شي، همدا راز څومره چې زیاتېږي بیا په هرو څلوېښتو روپو کې یوه روپۍ زکات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د بانک نوټونو زکات:

په اوسنيو مروجو بانک نوټونوکې زکات ورکول هغه وخت واجب دی چې نصاب ته ورسېږي او ددې د ارزښت ټاکل د سپينو او سرو زرو له لارې کېږي؛ معنا دا چې په څومره بانک نوټونو باندې ۵۹۵ ګرامه سپين زر او يا ۸۵ ګرامه سره زر ترلاسه کېږي همدومره اندازه يې نصاب دی او دوه نيم فيصده به په زکات کې ورکوي او بيا که چېرې له دې څخه ډېرېدل په هرو څلوېښتو روپوکې به يوه روپۍ ورکوي، ځکه اوسنيو مروجو بانک نوټونو د سرو او سپينو زرو ځای نيولی او همدې بانک نوټونو دا دواړه د چلند څخه غورځولي دي.

۷- چاته به زکات ورکول کېږي؟

هغه افراد چې زکات ورکول کېږي اته ډلې دي، مالک کولای شي چې ټولو ډلو ته د خپل زکات ځنې برخه ورکړي او دا هم واک لري چې ټول زکات يوې ډلې يا يو تن ته ورکړي، دده غاړه خلاصېږي. علماؤ د اتو ډلو څخه چې صحابه کرامو رضوان الله عليهم اجمعينو پرې اجماع کړې وه؛ يوه ډله چې (مولفة القلوب) ورته وايي د زکات د ورکړې څخه ويستلې ده، اوس دوی ته زکات ورکول روا نه دي پاتې لاندې اوو ډلو ته زکات ورکول کېږي:

۱- فقير: هغه چاته ويل کېږي چې لږ مال لري خونه دده بسيا پرې کېږي او نه نصاب ته رسېږي.

۲- مسکين: هغه څوک چې هيڅ نه لري او يا د فقير څخه کم مال ولري مسکين دی

۳- هغه مامورين چې د بيت المال له لورې د زکات ټولولو لپاره ټاکل شوي وي.

۴- غلامان: هغه چې مالک ورته ټاکلې مال ښودلی او د ورکولو څخه وروسته آزادېږي.

۵- في سبيل الله: هغه حقيقي مجاهدين چې د جهاد اراده لري خود جهاد امکانات ونلري.

۶- قرضداران: هغه قرضدار چې د خپل پور خلاصولو توان نلري.

۷- مسافر: هغه چې د خپلې کورنۍ او مال څخه لرې وي. د زکات څخه به ده ته دومره څه ورکول کېږي چې خپل کور ته پرې ورسېږي.

مسأله: د جومات او لارې جوړولو لپاره د زکات ورکول روا نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندنیو پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- د میوو او فصلونو زکات ته فقهاء کوم نوم اخلي سره د وجوب د دلایلو یې بیان کړئ؟

۲- د سرو او سپینو زرو د زکات نصاب څومره دی او څومره زکات پکې واجبېږي؟

۳- څو ډلو ته زکات ورکول کېږي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطوته د (×) نښه کېږدئ:

۱- د سرو زرو نصاب شل درهمه دی او د سپینو زرو نصاب دوه سوه مثقاله دی. (   )

۲- هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

حج

د فضا څخه د بيت الله او مکی مکرمي اخيستل شوی انځور

۱- د حج تعريف:

حج په لغت کې قصد ته وايي.

او په اصطلاح کې د يو خاص ځای زيارت کول په خاص وخت او خاصو کړنو سره حج بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د حج حکم:

د اسلام مبارک دين پنځم رکن حج دی، په هغه چا باندې چې استطاعت او قدرت د حج ولري فرض عين دی.

۳- د حج د فرضيت دلائل:

د حج فرضيت په قرآن کريم، احاديثو او داست په اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کريم: الله جل جلاله فرمايي: (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا)[1]

د الله جل جلاله د رضا پخاطر په هغو مسلمانانو باندې د حج کول فرض دي چې د لارې توښه ولري.

۲- حديث: په احاديثو کې د اسلام مبارک دين پنځم رکن حج ښودل شوی.

۳- اجماع: داسلامي امت ټول مجتهدين د حج په فرضيت متفق دی.

۴- د حج د وجوب شرطونه:

فقهاء کرامو رحمهم الله تعالی د حج د وجوب لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱- اسلام: په کافر باندې حج نشته.

۲- عقل او بلوغ: په لېوني او ماشوم حج نشته.

۳- قدرت او استطاعت: قدرت او استطاعت په لاندې شيانو تحقق مومي:

الف: د بدن روغوالی (صحت)، يعنی داسې ناروغتيا ونه لري چې د سفر مانع ګرځي.

---

[1] (ال عمران/۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: د لارې د تګ راتګ او خوراک مصارف باید ولري.

ج: د کور نه تر حج پورې لاره به په امن وي (امنیت).

د: که چیرې کومې ښځې د حج نیت کړی وي باید یو مسلمان محرم ورسره وي.

هـ: د حج کولو په وخت کې باید د حج مصارف په لاس کې ولري که چېرې د حج له موسم څخه وروسته ورسره پیسې پیدا شوې د دې کال حج وربانديې نشته او په راتلونکي کال کې به حج کوي.

۵- د حج د صحت شرطونه:

۱. اسلام.

۲. تمیز او عقل.

۳. احرام.

۴. په مخصوصو ځایونو کې د ښودل شویو عبادتونو اداکول، یعني په عرفات د عرفې په ورځ درېدل او د مسجد الحرام نه د زیارت طواف کول، داسې نه چې د یو پر ځای بل وکړي.

۵. په خپل وخت کې د ښودل شویو عبادتونو کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د حج د وجوب شرطونه څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.

۲. استطاعت په څه شي تحقق مومي؟ په لنډ ډول يې وليکئ.

۳. حج څه حکم لري؟ دليل سره يې ووایاست.

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. حج په لغت کې ...... او د فقهاؤ په اصطلاح کې ....

۲. د حج د صحت شرطونه عبارت دي له ....، ....، ....، ....

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پنځوسم لوست

د حج فرایض او واجبات

بيت الله الحرام

د عرفات میدان

۱ - د حج فرایض درې دي:

۱- احرام.

۲- د زیارت طواف.

۳- په عرفات ودریدل.

۲ - د حج واجبات:

۱- له میقات نه د احرام ترل.

۲- په عرفات کې دلمر تر پریوتلو پورې تم کیدل.

۳- په مزدلفه کې د لمر د راختلو پورې تم کیدل.

۴- دجمراتو ویشتل.

۵- ذبح (د قارن او متمتع حاجي لپاره).

۶- د سر د ویښتانو حلق اوتقصیرپه خپل وخت کې.

۷- د جمراتو د ویشتلو تقدیم په حلق باندې.

۸- د اختر د ورځو نه د فرضي طواف نه تاخیرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- په صفا او مروه کې سعي کول.

۱۰- د سعي شروع له صفا نه.

۱۱- طواف وداع کول.

۱۲- د حجر اسود نه د طواف شروع کول.

۱۳- ښي خوا ته طواف کول.

۱۴- په اوداسه طواف کول.

۱۵- د عورت پټول.

۱۶- له ممنوعه کارونو څخه ځان ساتل، لکه : د ګنډل شويو جامو اغوستل، د سر پټول (دنارينه لپاره) د نوکانو غوڅول او د ويښتانو تراشل اوکمول.

۳- په سعي کې بايد لاندې کارونه مراعات شي:

۱- سعيې (تګ) به له صفا څخه پيلوي.

۲- په صفا او مروه به پورته کيږي.

۳- د هرې سعيې په پيل کې به لاسونه پورته کوي مخ به قبلې ته کوي اوتکبير به وايي.

۴- د سعيې په منځ کې به دعاګانې، تکبيرات، تسبيحات او تهليلات وايي.

۵- سعيې به له طواف څخه وروسته کوي.

۶- په اوداسه سره سعيې کول سنت دي.

۴- په مزدلفې کې بايد لاندې کارونه په پام کې ونيول شي:

۱- د اختر شپه تېرول په مزدلفه کې سنت دی.

۲- د ماښام او ماخوستن لمونځونه يوځای کول په يو آذان او اقامت سره په مزدلفه کې سنت دي.

۳- د مزدلفې څخه د لوبيا په اندازه کاڼي او ګټې راټولول سنت دي.

۴- زيات تکبير، تسبيح، تهليل، استغفار او په نبي اکرم صلی الله عليه وسلم درود ويل.

۵- په آرام سره د مزدلفې نه منیٰ ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د جمرو ویشتل:

ټولي جمرې درې دي:

۱- کبریٰ یا د عقبې جمره.

۲- وسطیٰ جمره.

۳- صغریٰ جمره.

۲- د عقبې جمره ویشتل:

د عقبې د جمرې موقعیت: د عقبې جمره د منیٰ څخه مکې لور ته دریمه جمره ده، اوجمرة الکبری هم بلل کیږي.

د عقبې جمرې د ویشتلو وخت: د عقبې جمرې د ویشتلو وخت د لوی اختر ورځې د سهار راختلو څخه پیل او د یوولسمې ورځې د سپیده داغه پورې دوام مومي، که چېرې کوم حاجي له دې وخت څخه تاخیر وکړ دم وربانديې لازمېږي.

غوره وخت یې د لمر ختلو نه تر زواله پورې دی.

۲- د درې واړو جمرو ویشتل د ذي الحجې په ۱۱-۱۲ورځ باندې:

د ویشتلو وخت: په یوولسمه او دولسمه ورځ باندې به یې د لمر له زوال څخه تر غروبه پورې یې ویشتل سنت دي او د غروب څخه تر سهار ختلو پورې هم جوازلري مګرد کراهیت سره.

د اخترپه څلورمه ورځ دجمراتو ویشتل اختیاري دي ، او وخت یې د سبا د ختلو څخه تر لمر پریوتلو پورې خو د زوال نه مخکې یې ویشتل مکروه دي.

مسأله: په هر حاجي لازمه ده چې د اختر په دویمه او دریمه ، درې واړه جمرات: (صغریٰ، وسطیٰ اوکبریٰ) وولي.

۷- د جمرو ویشتلو د صحت شرطونه:

۱- جمرې به په هغه شي باندې ولي چې د ځمکې له جنس څخه وي لکه کاڼی، لوټه.

۲- هره جمره به په بېلو بېلو اوو کاڼو ولي.

۳- کله چې درې واړه جمرې ولي نو باید په ویشتلوکې یې ترتیب مراعت کړي، یعنې لومړی به صغریٰ بیا به وسطیٰ او په پای کې به کبریٰ جمره ولي.

۸- د جمرو ویشتلو سنتونه:

۱- هغه کاڼي چې جمرې وربانديې ویشتل کېږي د نخود د دانې په اندازه به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- په جمرو باندې به ګوزار د ګوټو په سرونو کوي.
۳- د جمرو د ویشتلو په وخت کې به (لبیک اللهم لبیک) نه وايې.
۴- اووه واړه کاڼي به د یو بل پسې پر له پسې ولي.

مسأله: که چیرې کوم حاجي ناروغ وي او جمرې ېخپله نشي ویشتلای دا ورته روا ده چې دده پرځای بل څوک جمرې وولي، مګر نائب باید لومړی د ځان لپاره او بیا یې د بل لپاره وولي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

الف: د حج واجبات څو دي؟ په لنډ ډول یې بیان کړئ.

ب: په سعیې کې کوم امور باید مراعات شي؟

ج: په مزدلفې باندې د دریدلو سنتونه بیان کړئ.

د: د جمرو ویشتل څه وخت پیلیږي؟ او څه وخت پای مومی؟ لنډه اشاره ورته وکړئ.

هـ: د یو پرځای د بل جمرې ویشتل څه حکم لري؟

۲- لاندې صحیحو جملو ته (ص) او غلطو ته د (×) علامه کیږدئ.

الف: حاجی به د صفا او مروه ترمنځ سعي د طواف څخه وړاندې کوي.(   )

ب: ټولې جمرې درې دي.(   )

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج ډولونه

۱ - حج په درې ډوله دی:

۱- قِـــران.
۲- تمتع.
۳- افراد.

کوم یو پدې کې غوره دی؟
په ترتیب سره د ټولو غوره قِـران ورپسې تمتع او بیا افراد دی.

لومړی- قِـران:

د قران معنی: قران په لغت کې د دوه شیانو نږدې کولو ته وايي.
او په اصطلاح کې (د حج او عمرې یو ځای نیت کول او اداکولو ته) د قِـران حج وايي.

د حج قِران طریقه:

کله چې قارن مکې ته ننوت خپله عمره سر ته رسوي ، خو د عمرې څخه ځان نه اوباسي او په احرام کې پاتې کیږي ،کله چې د حج مراسم د ذي الحجې په اتمه شروع شي نو بیا په همدې احرام کې منیٰ ته روان شي او د فرضي حج مناسک شروع کړي.
د قارن تکلیف نسبتاً متمتع او مفرد ته زیات وي، ځکه کم ترکمه دکومې ورځې نه چې عمره یې کړې ده تر اختر پورې باید په احرام کې پاتې شي.
په قارن باندې د شکر دم واجب دی، یعنې قارن به د الله جل جلاله د شکر پخاطر یو څاروی حلالوي.

دویم- د تمتع حج:

دحج په سفر کې د حج او عمرې اداکولو ته (چې په بیلا بیلو احرامونو باندې وي) د تمتع حج وايي.

د قران او تمتع حج فرق:

متمتع لومړی احرام صرف د عمرې لپاره تړي،کله یې چې عمره خلاصه کړه نو خپل احرام لرې کوي، او په عادي توګه خپل وخت تیروي،کله چې د حج وخت ورسیږي بیا د دویم

ځل لپاره خپل احرام تړي.
خو قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي، تر څو يې چې حج خلاص کړی نه وي تر هغه وخته پورې په احرام کې پاتې وي که مکې ته د حج د وخت نه یوه میاشت مخکې هم داخل شوی وي بیا هم د حج تر وخته پورې باید په احرام کې پاتې شي.
په متمتع باندې هم دم لازمیږي.

مفرد حج:

مفرد په لغت کې یواځې شوي ته وایي.
او په اصطلاح کې هغه حج دی چې په هغه کې یواځې دحج کولو احرام وتړل شي او عمره ونه کړي .
په مفرد باندې دم نشته .

فعالیت

- زده کوونکي دې دحج د اقسامو تفاوتونه په انفرادي او یا ګروپي توګه بیان کړي .

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- حج په څو ډوله دی؟ وېې وایاست.
۴- قِران څه معنی لري؟ او طریقه يې بیان کړئ.
۵- تمتع څه معنا لري؟ طریقه يې بیان کړئ.

- لاند صحیحو جملو ته د (ص) او غلطو ته دا (غ) نښه کېږدئ.

۱- دم یواځې په متمتع حاجي واجب دی. (   )
۲- قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج متفرقه مسایل

۱- د حلق معنا:

د وینبتانو خریل یاکلول حلق بلل کیږي.(یوائځي د نارینه لپاره)

۲- د تقصیر او کمولو معنا:

د سرنه د وینبتانو کمول تقصیر بلل کیږي.

۳- طواف الوداع:

دا هغه طواف دی چې حاجیان یې د مکې نه د وتلو په وخت کې د وداع (رخصتی) په نیت سره کوي.
دې ته طواف صدر هم وایي، دا طواف په هغه حاجي واجب دی چې له اطرافو څخه راغلی وي او د مکې په اوسیدونکي باندې نشته .

۴- د طواف الوداع سقوط:

طواف الوداع د معذورو ښځو څخه ساقطیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. حلق او تقصیر څه معنا لري تعریف یې کړئ؟

۲. د طواف الوداع بل نوم څه دی په چا واجب او کله ساقطیږي؟

۳. د حج سنتونه څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حج ادبونه څو دي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library